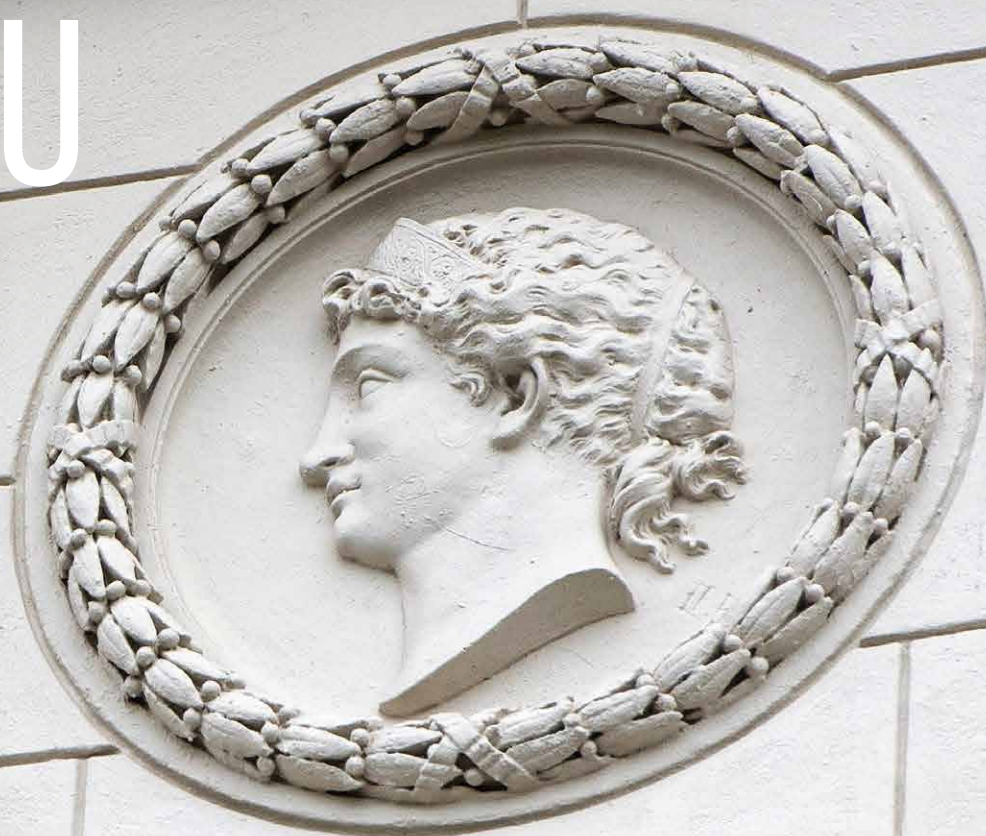

ROČENKA ÚSTAVNÍHO SOUDU 2024

ÚSTAVNÍ
SOUD

 <https://www.usoud.cz>
 https://twitter.com/usoud_official
 <https://www.facebook.com/ustavnisoud>
 <https://www.instagram.com/ustavnisoud>

© Ústavní soud

© Foto: Ústavní soud České republiky (David Bernard, Monika Hlaváčková, Barbara Melichová, Vladimír Novotný, Jiřina Rittichová, Jan Symon), Kancelář prezidenta republiky (Zuzana Bönisch, Tomáš Fongus), Ústavní soud Lotyšské republiky, Heidelberská diskusní skupina Evropské asociace ústavních soudů, Ústavní soud Slovenské republiky, tchajwanský Ústavní soud, Spolkový ústavní soud Německa, Ústavní soud Moldavské republiky, Rada Evropy (© ECHR-CEDH Council of Europe, s. 76), Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva, Soudní síť Evropské unie

ISBN 978-80-87687-59-8

ROČENKA ÚSTAVNÍHO SOUDU 2024

OBSAH

Úvodní slovo předsedy	7
01 O ÚSTAVNÍM SOUDU	9
K historii	10
K současnosti	11
02 SOUDCI ÚSTAVNÍHO SOUDU	13
Jmenování soudců Ústavního soudu a obměna soudcovského sboru v roce 2024	18
03 STRUKTURA SOUDU A ORGANIZACE PRÁCE	21
Personální obsazení Ústavního soudu v roce 2024	26
Organizační struktura	34
Statistiky	36
04 ROZHODOVACÍ ČINNOST V ROCE 2024	39
Základní ústavní principy	40
Základní práva a svobody	41
Ochrana majetkových práv	43
Politická práva	45
Hospodářská a sociální práva	46
Právo na soudní a jinou právní ochranu	49
Právo na samosprávu	52
05 STATISTIKY ROZHODOVACÍ ČINNOSTI	55
06 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A VNĚJŠÍ VZTAHY	61
Mezinárodní odborné konference	62
Bilaterální setkání	65
Návštěvy velvyslanců	74
Ústavní soud České republiky a Konference evropských ústavních soudů	74
Benátská komise	76
Ústavní soud v mezinárodních justičních sítích	76
07 ČTYŘ ROČNÍCH OBDOBÍ	79
08 VZTAH K MÉDIÍM A POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ	91
Vztah k médiím	92
Poskytování informací	97
PŘÍLOHA CESTA ÚSTAVNÍ STÍŽNOSTI	101

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY

Vážené čtenářky a vážení čtenáři,

máte v rukou další ročenku Ústavního soudu a já mám pocit, jako by od mého loňského úvodního slova uplynulo jen několik týdnů. Čas plyne rychle (snad až příliš) a když se ohlédnu za minulým rokem, vidím za ním spoustu práce. Pro Ústavní soud to bylo období proměn, výzev a nových úkolů, s nimiž jsme se museli vypořádat.

Mám velkou radost, že se zrychlil takt projednávání plenárních věcí a že jsme v roce 2024 dospěli k rozhodnutí v řadě právních i společensky složitých problémů. Nebyli jsme za všechna rozhodnutí pochváleni, nezřídka jsme dokonce byli zavaleni kritikou, ale to už patří k soudcovskému údělu. V právním státě může být kritizován každý orgán veřejné moci a Ústavní soud nesmí být výjimkou. Přesto si za rozhodnutími Ústavního soudu stojím. Víím, kolik debat, argumentů a dlouhých výměn názorů je na pozadí každého z nich. Stojím si za nimi i proto, že jsme o nich jednali opakovaně, poctivě a s plným vědomím vlastní odpovědnosti. A že nehlasujeme vždy jednotně? To je přece dobrá zpráva. Ústavní soud se skládá z patnácti osobností, které by neměly mít vždy a na všechno stejný pohled. Pluralita právních profesí, životních zkušeností a hodnotových žebříčků nás činí silnějšími a já jsem všem kolegyním a kolegům vděčný, že hlasují výhradně podle svého nejlepšího přesvědčení.

Loňský rok přinesl také pokračování obměny soudkyň a soudců. Svá funkční období završili soudci Jiří Zemánek, Vojtěch Šimíček, Tomáš Lichovník a David Uhlíř. Všichni čtyři napsali vynikající kapitoly do pomyslné knihy dějin Ústavního soudu – ať už jako skvělí kolegové, nebo jako respektovaní odborníci. Neméně zdatní jsou ale i jejich nástupci – Milan Hulmák, Tomáš Langášek, Jiří Příbáň a Dita Řepková – kteří stihli odvést velký kus práce a stát se platnou součástí soudcovského sboru. I když jsme v loňském roce procházeli obdobím mnoha změn a k tomu vzrostl počet návrhů na zahájení řízení, snažil jsem se, aby to navenek nebylo patrné. Dokonce se meziročně podařilo snížit množství neskončených věcí. Veřejnost totiž (zcela oprávněně) nezajímá, jaké potíže se musí na cestě vedoucí k rozhodnutí překonat, ale jestli je rozhodnutí včasné, přesvědčivé a srozumitelné. A já si zakládám na tom, že nestačí jen správně a spravedlivě rozhodnout, ale že je nutné rozhodnutí ještě poctivě vysvětlit. Nejlépe tak, aby důvody rozhodnutí a jeho smysl byly přístupné každému, kdo je ochoten naslouchat.

*Vážím si důvěry, kterou do Ústavního soudu vkládáte.
A vážím si toho, že čtete naši ročenku.*

Josef Baxa

01

O ÚSTAVNÍM SOUDU

*Fotografie budovy
po dokončení v roce 1878*

K HISTORII

Historie ústavního soudnictví na našem území sahá do období krátce po vzniku Československé republiky. Ústavní listina z roku 1920 zřídila specializovaný soudní orgán, který se jako vůbec první na světě nazýval „Ústavní soud“. Takové označení plynulo z jeho hlavní funkce, jež spočívala v přezkumu ústavnosti zákonů.

Činnost československého Ústavního soudu nezanechala v právně-politickém systému příliš velkou stopu. Důležitost jeho existence lze spatřovat spíše v symbolice historického odkazu, který byl výrazně rozvinut jeho následovníky po pádu totality v roce 1989.

Ústavy z roku 1948 a 1960 již s ústavním soudem, z důvodů celkem pochopitelných, nepočítaly. K poněkud zvláštní situaci došlo po federalizaci státu v roce 1968, neboť ústavní zákon o československé federaci předpokládal nejen vznik ústavního soudu federace, ale i ústavních soudů obou

národních republik. Žádný z těchto soudů ale nikdy zřízen nebyl.

Na základě federálního ústavního zákona z února 1991 byl založen Ústavní soud České a Slovenské Federativní Republiky. Navzdory svému nepříliš dlouhému trvání posoudil tento orgán více než tisíc věcí a na řadu jeho rozhodnutí navázal svým působením Ústavní soud samostatné České republiky.

Současný Ústavní soud započal svoji činnost dne 15. července 1993.

*... stejný pohled
na budovu z roku 2024*

K SOUČASNOSTI

Ústavní soud je **soudním orgánem ochrany ústavnosti**. Jeho postavení a působnost jsou zakotveny přímo v Ústavě České republiky. Jakkoliv se v jeho jméně objevuje označení soud, není součástí soustavy obecných soudů.

Ústavní soud je povolán k ochraně ústavnosti, základních práv a svobod a garantování ústavního charakteru výkonu státní moci. Mezi jeho nejviditelnější kompetence patří rozhodování o protiústavnosti zákonů či jiných právních předpisů a rozhodování o ústavních stížnostech proti pravomocným rozhodnutím či jiným zásahům orgánů veřejné moci do ústavně zaručených práv a svobod.

Ústavní soud nemůže zahájit řízení z vlastní iniciativy. Jedná výhradně na návrh stěžovatele.

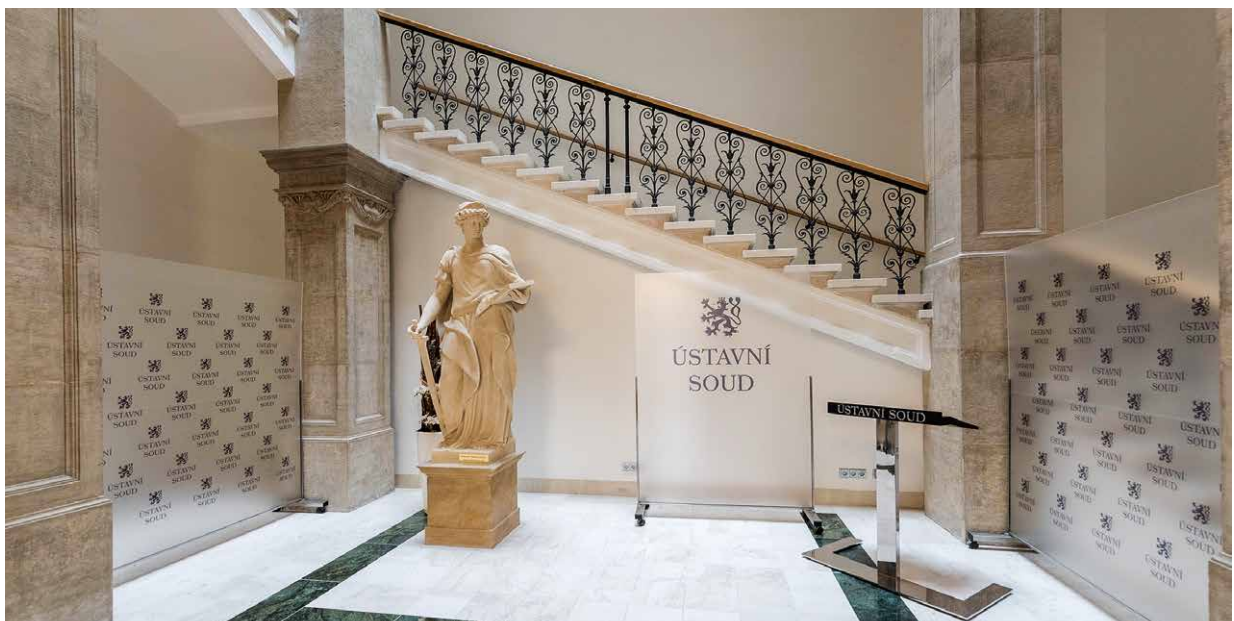
Soudcem Ústavního soudu se může stát bezúhonný občan České republiky, který dovršil minimálně 40 let věku, získal vysokoškolské právnické vzdělání a byl nejméně deset let činný v některém právnickém povolání. Stejně jako v případě soudců obecných soudů není funkce soudce Ústavního soudu slučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu či s jinou funkcí ve veřejné správě ani s jakoukoliv jinou placenou funkcí nebo výdělečnou činností. Kromě toho soudce Ústavního soudu nesmí být členem žádné politické strany nebo hnutí. Funkce se soudce ujímá složením slibu do rukou prezidenta republiky.

SLIB SOUDCE:

”

*Slibuji
na svou čest a svědomí,
že budu chránit
neporušitelnost přirozených
práv člověka a práv občana,
řídít se ústavními zákony
a rozhodovat
podle svého nejlepšího
přesvědčení nezávisle
a nestranně.*

“

02

SOUDCI ÚSTAVNÍHO SOUDU

Jiří ZEMÁNEK

soudce Ústavního soudu
od 20. 1. 2014 do 20. 1. 2024

Vojtěch ŠIMÍČEK

místopředseda Ústavního soudu
od 4. 5. 2023 do 12. 6. 2024,
soudce Ústavního soudu
od 12. 6. 2014 do 12. 6. 2024

Tomáš LICHOVNÍK

soudce Ústavního soudu
od 19. 6. 2014 do 19. 6. 2024

David UHLÍŘ

soudce Ústavního soudu
od 10. 12. 2014 do 10. 12. 2024

Jaromír JIRSA

soudce Ústavního soudu
od 7. 10. 2015

Josef FIALA

soudce Ústavního soudu
od 17. 12. 2015

Pavel ŠÁMAL

soudce Ústavního soudu
od 20. 2. 2020

Jan SVATOŇ

soudce Ústavního soudu
od 15. 2. 2023

Josef BAXA

předseda Ústavního soudu od 8. 8. 2023,
soudce Ústavního soudu od 5. 6. 2023

Jan WINTŘ

soudce Ústavního soudu
od 5. 6. 2023

Daniela ZEMANOVÁ

soudkyně Ústavního soudu
od 5. 6. 2023

Kateřina RONOVSÁ

místopředsedkyně a soudkyně
Ústavního soudu od 4. 8. 2023

Veronika KŘEŠŤANOVÁ

místopředsedkyně Ústavního
soudu od 25. 6. 2024,
soudkyně Ústavního soudu
od 8. 8. 2023

**Lucie DOLANSKÁ
BÁNYAIOVÁ**

soudkyně Ústavního soudu
od 19. 12. 2023

Zdeněk KÜHN

soudce Ústavního soudu
od 19. 12. 2023

Milan HULMÁK

soudce Ústavního soudu
od 1. 2. 2024

Tomáš LANGÁŠEK

soudce Ústavního soudu
od 25. 6. 2024

Dita ŘEPKOVÁ

soudkyně Ústavního soudu
od 12. 12. 2024

Jiří PŘIBÁŇ

soudce Ústavního soudu
od 25. 6. 2024

JMENOVÁNÍ SOUDCŮ ÚSTAVNÍHO SOUDU A OBMĚNA SOUDCOVSKÉHO SBORU V ROCE 2024

Soudce Ústavního soudu vybírá a nominuje prezident republiky. S jejich jmenováním ovšem musí vyslovit souhlas horní komora Parlamentu České republiky. V roce 2024 pokračovala rozsáhlá obměna soudcovského sboru, která započala v roce 2023. Tehdy vypršel mandát sedmi soudcům Ústavního soudu. V roce 2024 skončilo funkční období dalším čtyřem strážcům ústavnosti. Čtyři nové soudce naopak soud přivítal.

Mandát soudce Jiřího Zemánka uplynul 20. ledna. Dne 1. února jmenoval prezident Petr Pavel soudcem Ústavního soudu Milana Hulmáka. V červnu vypršelo funkční období hned dvěma soudcům: místopředsedovi Ústavního soudu Vojtěchu Šimíčkovi (12. června) a soudci Tomáši Lichovníkovi

(19. června). Dne 25. června se soudci Ústavního soudu stali Tomáš Langášek a Jiří Příbáš. Veronika Křestanová byla současně jmenována místopředsedkyní soudu. 10. prosince uplynul mandát Davidu Uhlířovi. Na jeho místo byla o dva dny později jmenována Dita Řepková.

*Jmenování Milana Hulmáka soudcem
Ústavního soudu dne 1. 2. 2024*

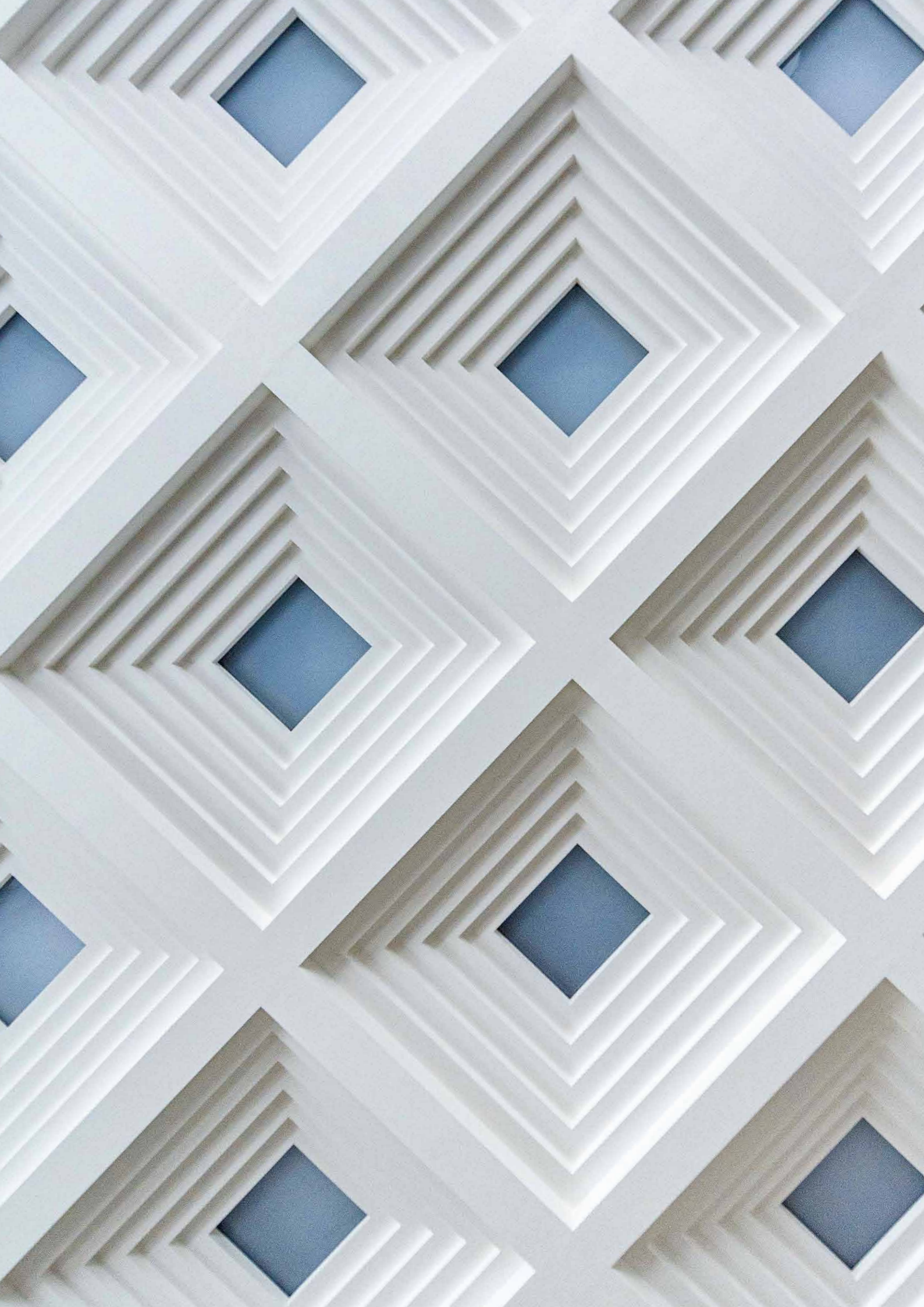

*Jmenování Veroniky Křestanové místopředsdkyní
Ústavního soudu a Tomáše Langáška a Jiřího Přibáně
soudci Ústavního soudu dne 25. 6. 2024*

*Jmenování Dity Řepkové soudkyní
Ústavního soudu dne 12. 12. 2024*

03

STRUKTURA SODU A ORGANIZACE PRÁCE

STRUKTURA SOUDU A ORGANIZACE PRÁCE

Ústavní soud je složen z patnácti soudců. Jeho předsedu a dva místopředsedy jmenuje prezident republiky samostatně z řad soudců Ústavního soudu. Předseda zastupuje Ústavní soud navenek, je zodpovědný za jeho správu a svolává a řídí jednání pléna (celého soudcovského sboru). Předsedu Ústavního soudu v případě jeho nepřítomnosti zastupují dva místopředsedové, které může předseda se souhlasem pléna pověřit plněním některých svých funkcí.

Návrh na zahájení řízení před Ústavním soudem je přidělen podle rozvrhu práce jednomu ze soudců, který se tak stává soudcem zpravodajem. Soudce zpravodaj shromažďuje podklady pro rozhodnutí a předkládá návrh rozhodnutí, případně ve stanovených případech rozhodne sám o odmítnutí návrhu na zahájení řízení. O nejdůležitějších otázkách rozhoduje Ústavní soud v plénu. Jsou to např. návrhy na zrušení zákonů či jiných právních předpisů, kompetenční spory, ústavní žaloba proti prezidentu republiky, návrhy na přijetí stanoviska pléna k překonání právního názoru, který Ústavní soud zaujal ve svém dřívějším nálezu, a jiné věci, které si plénum k rozhodování vyhradilo. O převážné většině ústavních stížností a jiných návrhů na zahájení řízení rozhodují s konečnou platností tříčlenné senáty. Rozhodnutí Ústavního soudu jsou konečná a nelze se proti nim odvolat.

Každý soudce má k dispozici tři asistenty, kteří mají právnické vzdělání a kteří podle pokynů soudce připravují podklady pro rozhodování, včetně konceptů rozhodnutí. Funkce asistenta je vázána na funkci soudce, k němuž byl jmenován.

Předseda Ústavního soudu jmenuje generálního sekretáře, který odpovídá za činnost sekce soudních agend a sekce soudní správy. Sekce soudních agend je generálnímu sekretáři přímo podřízena a člení se na analytický odbor, soudní odbor a odbor vnějších vztahů a protokolu. Sekci soudní správy generální sekretář dozoruje prostřednictvím ředitele, kterého rovněž jmenuje předseda Ústavního soudu. Sekci soudní správy tvoří odbor personální a právní, odbor informačních technologií, odbor provozně-ekonomický a odbor stavebně-technický.

PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU V ROCE 2024

FUNKCIONÁŘI ÚSTAVNÍHO SOUDU

Předseda Ústavního soudu	JUDr. Josef Baxa
asistenti	JUDr. Klára Hamuláková, Ph.D. Mgr. Karolina Michková Mgr. Marie Poppeová Mgr. Vojtěch Procházka
vedoucí kanceláře předsedy	Jitka Chmelová Mgr. Regina Kirkingová, DiS.
interní auditor	Mgr. Martina Prudíková
pověřenec pro ochranu osobních údajů a dozorový pracovník v oblasti soudních pravomocí	Mgr. Danuše Šulcová
auditor kybernetické bezpečnosti	Mgr. Danuše Šulcová
Místopředseda Ústavního soudu do 12. 6. 2024	doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D. (do 12. 6. 2024)
asistenti	Mgr. Iva Hnátková (do 12. 6. 2024) doc. JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M. (do 12. 6. 2024) Mgr. Tereza Šimková (do 12. 6. 2024) JUDr. Ladislav Vyhnánek (od 1. 2. 2024 do 12. 6. 2024) Mgr. Jiří Zeman (do 8. 1. 2024)
vedoucí kanceláře místopředsedy	Jana Kadlečková
Místopředsedkyně Ústavního soudu	prof. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.
asistenti	Mgr. Bc. Terezie Boková, MJur Mgr. Kamila Kouřilová Mgr. Petra Langášková Mgr. Radek Tesař
vedoucí kanceláře místopředsedkyně	Markéta Putnová
Místopředsedkyně Ústavního soudu od 25. 6. 2024	JUDr. Veronika Křesťanová, Dr.
asistenti	Ing. Mgr. Jaroslav Benák, Ph.D. Mgr. et Mgr. Jitka Prušková doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D.
vedoucí kanceláře místopředsedkyně	Mgr. Jana Týčová Jitka Štíchová

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA DLE JEDNOTLIVÝCH SENÁTŮ

I. SENÁT ÚSTAVNÍHO SOUDU

Předseda senátu	prof. JUDr. PhDr. Jan Wintr, Ph.D.
asistenti	JUDr. Viktor Gazda, Ph.D. JUDr. Filip Jelínek, MJur Mgr. Michal Kovalčík Mgr. Bc. Eliška Mainclová Mgr. et Mgr. Bc. Jana Poráčová, Ph.D. JUDr. Jakub Stádník
vedoucí kanceláře soudce	Lenka Kubacká
Soudce	JUDr. Jaromír Jirsa
asistenti	JUDr. Martin Malý JUDr. Marek Pivoda Mgr. Ing. Václav Štanglica
vedoucí kanceláře soudce	Jana Němečková
Soudkyně (do 24. 6. 2024)	JUDr. Veronika Křesťanová, Dr.
asistenti	Ing. Mgr. Jaroslav Benák, Ph.D. Mgr. et Mgr. Jitka Prušková JUDr. Martin Sláma (do 8. 1. 2024) doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D. Mgr. Jana Týčová
vedoucí kanceláře soudce	Jitka Štíchová
Soudce (od 25. 6. 2024)	JUDr. Tomáš Langášek, LL.M.
asistenti	Mgr. Bc. Ondřej Glogar (od 1. 8. 2024) Mgr. Martina Chalupová (od 1. 7. 2024) JUDr. Petr Kilian, Ph.D. (od 1. 8. 2024) Mgr. Jan Petrov, Ph.D., LL.M. (od 1. 7. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Jitka Kučná (od 25. 6. 2024 do 31. 7. 2024) Bc. Julie Javůrková (od 1. 9. 2024)

II. SENÁT ÚSTAVNÍHO SOUDU

Předseda senátu	doc. JUDr. Jan Svatoň, CSc.
asistenti	Mgr. Štěpán Bubník, Ph.D. JUDr. Eva Heinrichová, Ph.D. (od 1. 3. 2024) prof. doc. JUDr. Helena Hofmannová, Ph.D. Mgr. Martina Mušálková, Ph.D. (do 31. 1. 2024) Mgr. Jiří Novák
vedoucí kanceláře soudce	JUDr. Dominik Židek, Ph.D. Jitka Kučná (do 19. 6. 2024) Iva Oherová (od 20. 6. 2024)
Soudce (do 10. 12. 2024)	JUDr. David Uhlíř
asistenti	Mgr. Kamila Abbasi, Ph.D. (do 10. 12. 2024) JUDr. Martin Dostál (do 10. 12. 2024) JUDr. Eva Heinrichová, Ph.D. (od 20. 8. 2024 do 10. 12. 2024) Mgr. Robert Kaňka (do 31. 8. 2024) JUDr. Sylvie Pokorná (do 31. 7. 2024) Mgr. Adéla Slavíková (do 10. 12. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Alena Pelikánová

Soudce	prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
asistenti	Mgr. Zdeněk Odehnal JUDr. Renata Rázková, Ph.D. Mgr. Michaela Štefková
vedoucí kanceláře soudce	Iveta Dvořáková

III. SENÁT ÚSTAVNÍHO SOUDU

Předsedkyně senátu	Mgr. Daniela Zemanová
asistenti	doc. JUDr. Michal Bartoň, Ph.D. Mgr. Štěpán Janků JUDr. Jana Rejlková (od 1. 1. 2024) Mgr. Jiří Novák JUDr. Tereza Ordeltová (do 30. 6. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Michaela Vrbová

Soudce (do 19. 6. 2024)	JUDr. Tomáš Lichovník
asistenti	JUDr. Eva Heinrichová, Ph.D. (do 19. 6. 2024) Mgr. Ing. Mikmeková Lucie (do 19. 6. 2024) Mgr. Martin Pospíšil (do 19. 6. 2024) Mgr. Patrik Sysel (do 19. 6. 2024) doc. JUDr. PhDr. Robert Zbíral, Ph.D. (do 19. 6. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Iva Oherová (do 19. 6. 2024)

Soudkyně	JUDr. Lucie Dolanská Bányaiová, Ph.D.
asistenti	Mgr. et Mgr. Zuzana Čierna (od 21. 1. 2024) Mgr. Olga Konvalinová, DiS (od 21. 1. 2024) JUDr. Martin Sláma (od 9. 1. 2024) doc. JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M. (od 1. 2. 2024) Mgr. Jiří Zeman (od 9. 1. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Simona Hejlová

Soudce (od 25. 6. 2024)	prof. JUDr. Jiří Příbáš, DrSc.
asistenti	Mgr. Kamila Abbasi, Ph.D. (od 1. 7. 2024) Mgr. Iva Hnátková (do 1. 7. 2024) JUDr. Alena Kandalcová, Ph.D. (od 1. 7. 2024) JUDr. Sylvie Pokorná (od 1. 7. 2024) doc. JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M. (od 1. 7. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Jana Kadlečková

IV. SENÁT ÚSTAVNÍHO SOUDU

Předseda senátu	prof. JUDr. Josef Fiala, CSc.
asistenti	JUDr. Tomáš Grygar, Ph.D. (od 1. 3. 2024) Mgr. Martina Holotňáková Mgr. Martina Mušálková, Ph.D. (do 31. 1. 2024) JUDr. Daniel Novák, Ph.D. Mgr. Jiří Zeman
vedoucí kanceláře soudce	Bc. Gabriela Uhlířová
Soudce (do 20. 1. 2024)	JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc.
asistenti	Mgr. Anežka Cirklová (do 20. 1. 2024) Mgr. et Mgr. Zuzana Čierna (do 20. 1. 2024) Mgr. Olga Konvalinová, DiS (do 20. 1. 2024) JUDr. Martina Kuloglija Podivínová (do 20. 1. 2024) JUDr. Martin Sláma (do 20. 1. 2024) Mgr. Jana Týčová (do 20. 1. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Monika Zbořilová
Soudce	prof. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., LL.M., S.J.D.
asistenti	Mgr. Hoang Nguyen (od 8. 1. 2024) Mgr. Tomáš Ochodek (od 8. 1. 2024 do 25. 11. 2024) Mgr. Zdeněk Podzimek (od 26. 11. 2024) JUDr. Jana Rejlková (od 9. 1. 2024 do 30. 6. 2024) JUDr. Jakub Stádník (od 1. 7. 2024 do 31. 12. 2024) Mgr. Barbora Teplá (od 1. 4. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Monika Zbořilová
Soudce (od 1. 2. 2024)	doc. JUDr. Milan Hulmák, Ph.D. (od 1. 2. 2024)
asistenti	JUDr. Otto Dostál, Ph.D. (od 14. 2. 2024) JUDr. Klára Hamuláková, Ph.D. (od 14. 2. 2024) Mgr. Olga Konvalinová, DiS (od 14. 2. 2024) JUDr. Martina Kuloglija Podivínová (od 14. 2. 2024) Mgr. Petra Lehotská (od 1. 9. 2024) Mgr. Filip Zátopek (od 14. 2. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Andrea Kovaříková (od 1. 2. 2024)

SOUDCI – NEZAHRNUTI DO KONCE ROKU 2024 DO SENÁTŮ

Soudkyně	JUDr. Dita Řepková, Ph.D. (od 12. 12. 2024)
asistenti	neobsazeno (od 12. 12. 2024 do 31. 12. 2024)
vedoucí kanceláře soudce	Alena Pelikánová (od 12. 12. 2024)

STRUKTURA DLE JEDNOTLIVÝCH ODBORŮ ÚSTAVNÍHO SOUDU

Generální sekretář	JUDr. Vlastimil Göttinger, Ph.D., LL.M.
vedoucí kanceláře	Renata Janíčková
právník, specialista na poskytování informací	Mgr. Zdeňka Koukalová
SEKCE SOUDNÍCH AGEND	
ODBOR VNĚJŠÍCH VZTAHŮ A PROTOKOLU	
vedoucí odboru	Mgr. Pavel Dvořák, Ph.D.
tisková mluvčí	Mgr. Kamila Abbasi, Ph.D.
specialista komunikace a vnějších vztahů	Mgr. Natálie Nechvátalová
specialista tiskové agendy	Mgr. MgA. Markéta Špetíková (od 1. 3. 2024 do 31. 12. 2024)
referentka vnějších vztahů	Kristina Krejčová, DiS.
ANALYTICKÝ ODBOR	
vedoucí odboru	Mgr. et Mgr. Lubomír Majerčík, LL.M. (do 29. 2. 2024)
vedoucí odboru	Mgr. Monika Hanych, Ph.D., LL.M. (od 4. 3. 2024)
referent analytického odboru	Lenka Strnadová
referent pro anonymizaci	Bc. Marie Žižlavská
analytické oddělení	
analytici	JUDr. Petra Fousková Mgr. Tereza Franková Mgr. et Mgr. Robert Jakubíček Mgr. Veronika Janáková Mgr. et Mgr. Lucie Matoušová JUDr. Tereza Ordeltová (od 1. 7. 2024) Mgr. Viktória Alžbeta Sutórisová (od 1. 7. 2024) Mgr. Šimon Svoboda (od 8. 7. 2024)
oddělení poradců	
poradci	Mgr. Viktória Alžbeta Sutórisová (do 30. 6. 2024) JUDr. Tereza Ordeltová (do 30. 6. 2024) JUDr. Jana Nováková (poradce pro vydávání SbNU) JUDr. Helena Pietriková (poradce pro vydávání SbNU)
oddělení knihovny	
vedoucí oddělení	Mgr. Kateřina Krčálová Konečná, DiS.
knihovník - specialista	Mgr. Ludmila Cílečková
knihovník	Mgr. Petra Kosinová
SOUDNÍ ODBOR	
vedoucí soudního odboru	JUDr. Dana Haisová
oddělení soudních kanceláří	
vedoucí soudní kanceláře	Šárka Brenkusová Jitka Borýsková Marcela Čapková Danuše Černá (od 1. 2. 2024) Andrea Kovaříková (do 31. 1. 2024) Barbara Melichová Mgr. Hana Wohlgemuthová
vedoucí soudní kanceláře / pracovník spisovny	Barbara Melichová
oddělení evidence	
referent konverze	Mgr. et Mgr. Jana Drdlová (do 29. 2. 2024) Danuše Černá (od 1. 1. 2024 do 31. 1. 2024) Radka Slavíková (od 1. 4. 2024)

pracovník podatelny
pracovník lustra
referent uspořádávání

Eva Krátká
Jarmila Knötigová
Hana Zavřelová

právní oddělení
poradce – správní agenda
specialista – inf. právní systém

JUDr. Petr Chládek
Mgr. et Mgr. Jana Drdlová

SEKCE SOUDNÍ SPRÁVY

ředitel sekce soudní správy
asistentka ředitele

Ing. František Konečný
Simona Stebelová

ODBOR PERSONÁLNÍ A PRÁVNÍ

vedoucí odboru
právník, specialista veřejných zakázek
právník, specialista veřejných zakázek
personalista, referent BOZP a PO
mzdová účetní

Mgr. Markéta Kratěnová
Mgr. Margita Rausová
Mgr. Danuše Šulcová
Bc. Romana Loudová
Markéta Oulehlová

ODBOR INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ

vedoucí odboru
správce sítě
správci informačních technologií

vývojový pracovník výpočetní techniky

Ing. Lukáš Černota
Ing. Ivan Balus
Bc. David Krev
Ing. Andrej Urbanec
Ing. Dalibor Skopal

ODBOR STAVEBNĚ-TECHNICKÝ

vedoucí odboru
investiční specialisté

Ing. Jitka Balíková, Ph.D.
Ing. Dita Smolková Úlehlová (do 31. 7. 2024)
Ing. Libor Šteffek, Ph.D.

ODBOR PROVOZNĚ-EKONOMICKÝ

vedoucí odboru

Ing. Marek Blažek

oddělení provozu a správy majetku

provozní referent
referent majetkové správy
technický pracovník, správce majetku
technický pracovník
technický pracovník
vedoucí úklidu
uklízečky

Michal Burian
Pavel Nekuda
Jan Pilař (od 1. 2. 2024 do 30. 11. 2024)
Ing. Miloš Šikula (do 30. 6. 2024)
Ladislav Tomeček (od 1. 7. 2024)
Renata Křištofová
Vladimíra Listová (do 31. 12. 2024)
Jana Milotová
Jiřina Vaněčková

oddělení dopravy

vedoucí oddělení dopravy, řidič
řidiči

Jan Havlík
Jan Havlík ml. (od 12. 2. 2024 do 31. 12. 2024)
Mgr. Libor Havlíček (do 31. 3. 2024)
Roman Matyus
Milan Obršlík
Stanislav Zálešák (od 1. 5. 2024)
Petr Žák

oddělení finanční

rozpočtářka
hlavní účetní
finanční účetní

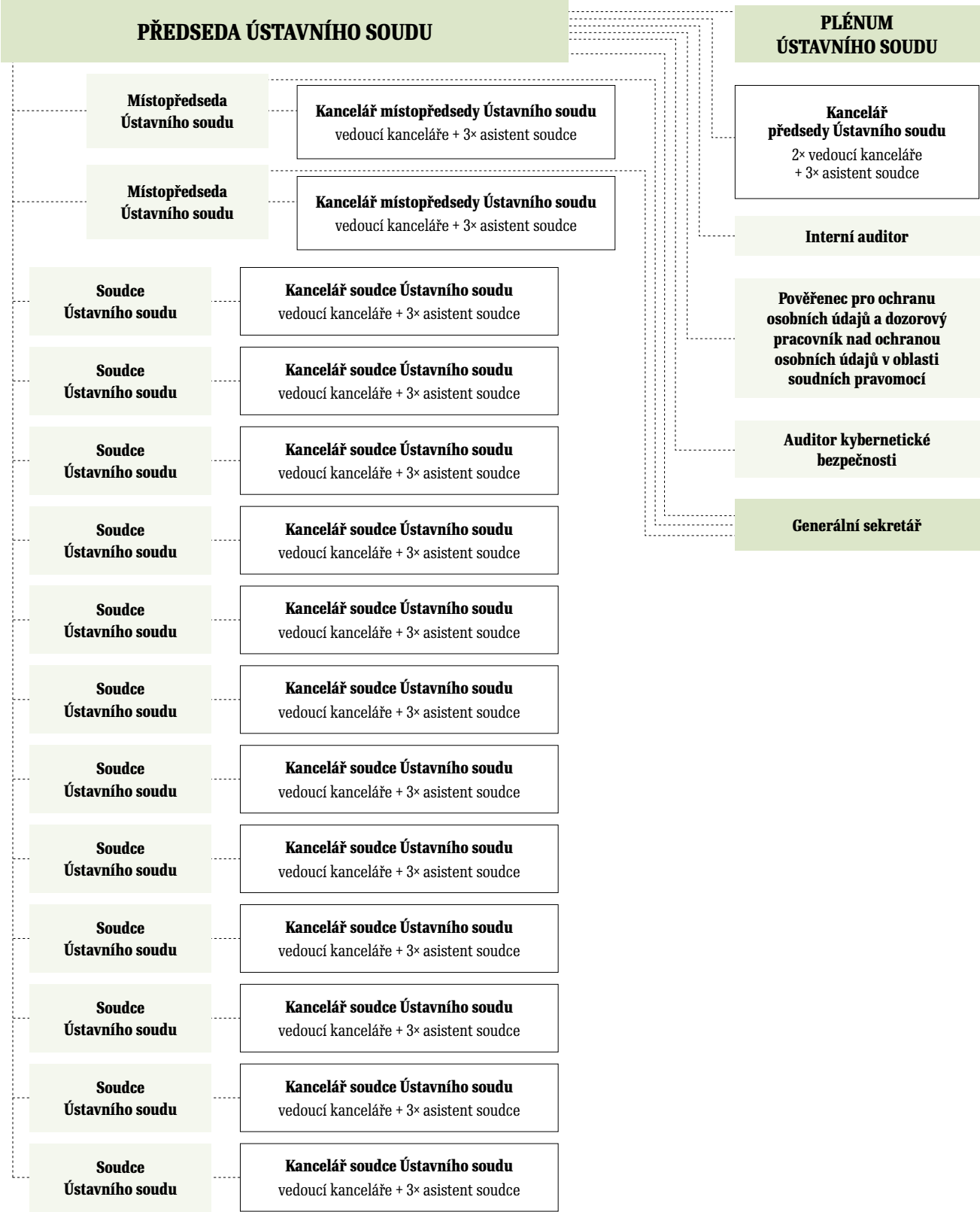
Bc. Helena Pastuchová
Mgr. Yveta Tesařová
Lenka Kolaříková

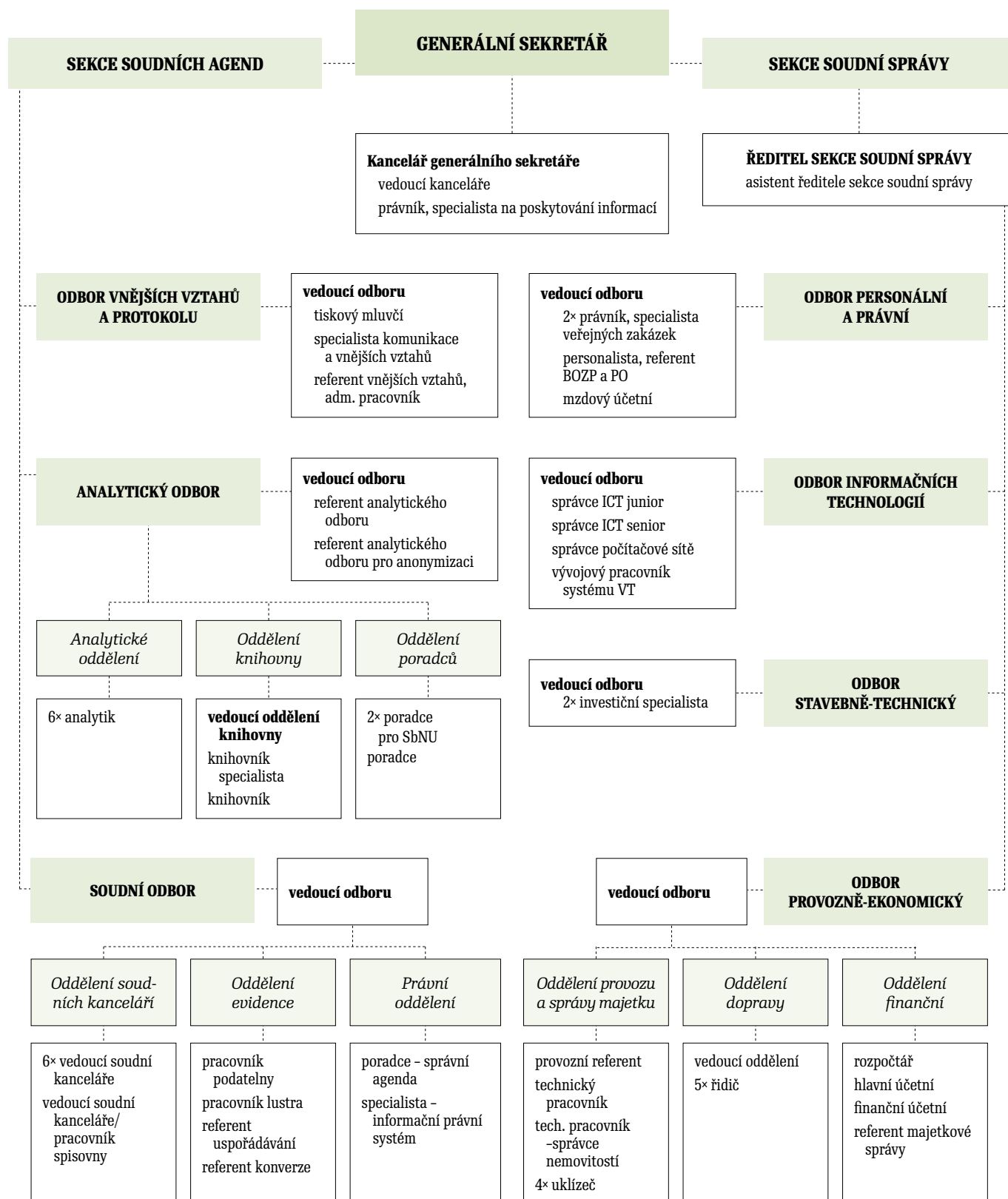

Soudci a zaměstnanci Ústavního soudu, 11. ledna 2024

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA

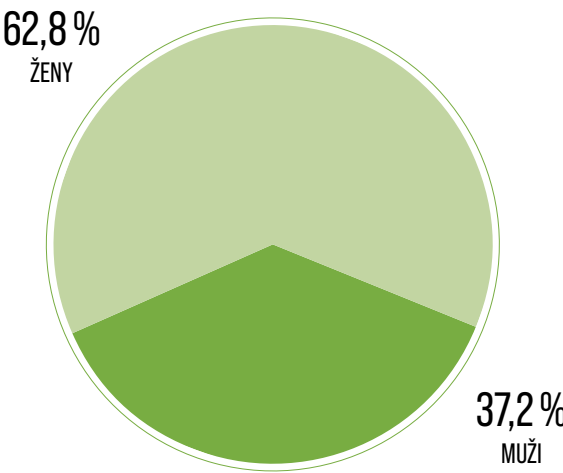
STATISTIKY

Systemizovaný počet zaměstnanců Ústavního soudu je stanoven na 129 funkčních míst, ke konci roku 2024 dosáhl přepočtený průměrný počet zaměstnanců 123,43 a evidenční počet úvazků 121,50 osob. Fyzický počet zaměstnanců (bez ohledu na velikost úvazku nebo souběh pracovních poměrů) dosáhl 148 osob, dle tohoto ukazatele jsou zpracovány následující přehledy.

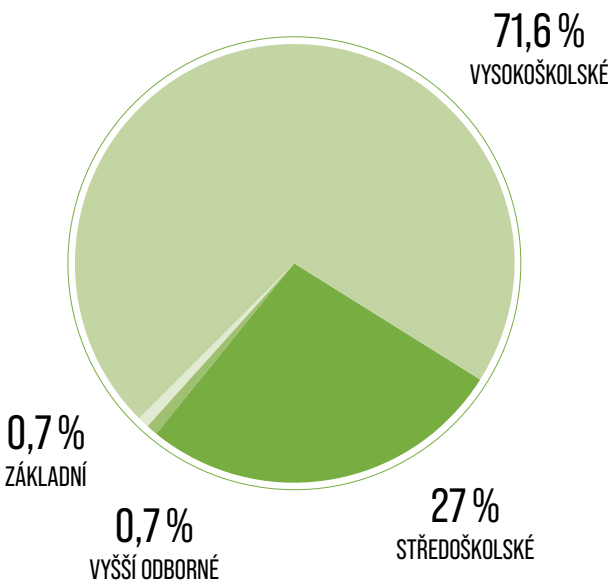
Celkové výdaje Ústavního soudu na rok 2024 byly schváleny ve výši 246 481 437 Kč, z rozpočtu bylo k 31. prosinci 2024 čerpáno 247 756 639,23 Kč.

Struktura rozpočtu je popsána ve třech výdajových skupinách, a to (1) prostředky na platy a FKSP (platy soudců a zaměstnanců, ostatní osobní výdaje, odstupné, odchodné, příslušenství, tj. povinné pojistné placené zaměstnavatelem, dále náhrady a fond kulturních a sociálních potřeb), (2) provozní prostředky (výdaje na nákup materiálu, vody, paliv, energie, služeb apod.) a (3) investiční prostředky (kapitálové výdaje na pořízení a reprodukci dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku).

ZAMĚSTNANCI ÚSTAVNÍHO SOUDU
PODLE POHLAVÍ

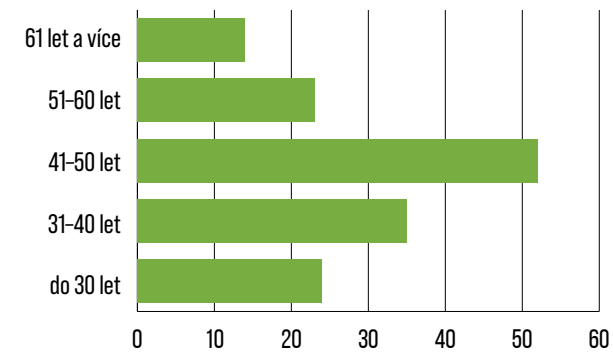

ZAMĚSTNANCI ÚSTAVNÍHO SOUDU
PODLE DOSAŽENÉHO STUPNĚ VZDĚLÁNÍ

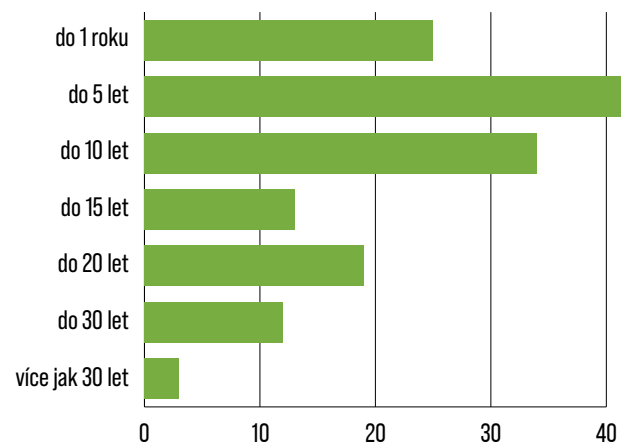
Stupeň vzdělání	Muži	Ženy	Celkem
Základní	0	1	1
Středoškolské	9	31	40
Vyšší odborné	0	1	1
Vysokoškolské	46	60	106
Celkem	55	93	148

VĚKOVÁ STRUKTURA ZAMĚSTNANCŮ ÚSTAVNÍHO SOUDU

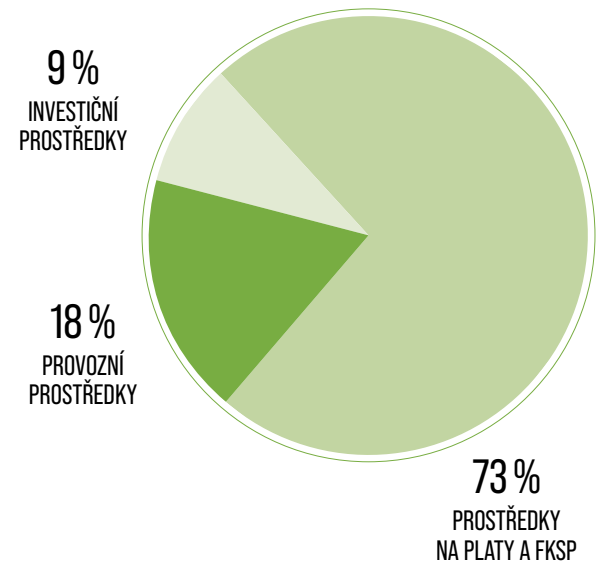
Věk	Muži	Ženy	Celkem
do 30 let	15	9	24
31-40 let	12	23	35
41-50 let	16	36	52
51-60 let	7	16	23
61 let a více	5	9	14
Celkem	55	93	148

ZAMĚSTNANCI PODLE DÉLKY PRACOVNÍHO POMĚRU U ÚSTAVNÍHO SOUDU

Délka pracovního poměru	Muži	Ženy	Celkem
do 1 roku	12	13	25
do 5 let	17	25	42
do 10 let	13	21	34
do 15 let	2	11	13
do 20 let	7	12	19
do 30 let	4	8	12
více jak 30 let	0	3	3
Celkem	55	93	148

STRUKTURA ROZPOČTU ÚSTAVNÍHO SOUDU DLE VÝDAJOVÝCH SKUPIN
(skutečnost k 31. prosinci 2024)

Ukazatel	Skutečnost k 31. 12. 2024
Prostředky na platy a FKSP	180 022 887,97
Provozní prostředky	45 495 304,03
Investiční prostředky	22 238 447,23
Výdaje celkem	247 756 639,23

lze zadržet jen, by
Na své první nás
(1) Ústavní soud
mní samosprávy p
ostech o ztrátě volit
loní roz

04

ROZHODOVACÍ ČINNOST V ROCE 2024

ROZHODOVACÍ ČINNOST ÚSTAVNÍHO SOUDU V ROCE 2024

Výběr rozhodnutí navazuje na judikaturu z předchozích let, ale také odráží aktuální trendy, témata a perspektivy. Předkládaný přehled představuje to nejzajímavější z pera Ústavního soudu v roce 2024. Plnou představu si učiníte vyhledáním rozhodnutí na webových stránkách Ústavního soudu v **databázi NALUS** nebo v **Bulletinu analytického odboru** Ústavního soudu.

ZÁKLADNÍ ÚSTAVNÍ PRINCIPY

DEMOKRATICKÝ PRÁVNÍ STÁT

Českou republiku jako demokratický právní stát definuje čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky (dále „Ústava“). Článek představuje generální a uvozující princip, na který se váže řada dalších principů, některých z nich na ústavní rovině upravených výslovně, jiných dovozených judikaturou Ústavního soudu. Ustanovení čl. 1 odst. 1 Ústavy spojuje dva principy v jeden celek – demokratický a právněstátní. V podmínkách České republiky se tak demokratické principy mísí s požadavky konstitucionalismu, jenž má hlavní zdroj v liberálním politickém myšlení moderní doby. Platí proto, že nemůže být legitimní žádný jiný režim než režim demokratický (nález sp. zn. Pl. ÚS 19/93 ze dne 21. 12. 1993) a je nutno vycházet z priority občana před státem i z priority základních lidských práv a svobod (nález sp. zn. Pl. ÚS 43/93 ze dne 12. 4. 1994).

V roce 2024 se Ústavní soud zabýval posuzováním **legislativních přílepků** ve věci sp. zn. Pl. ÚS 41/23 ze dne 4. 12. 2024, konkrétně pozměnovací návrhu ke zpřísnění zákazu vlastnictví médií politiky („lex Babiš II“). Za přílepek Ústavní soud považuje pozměnovací návrh, který (1) nemá úzký vztah ani (1a) k účelu, ani (1b) k obsahu původního návrhu zákona, a současně (2) v Poslanecké sněmovně nebylo dosaženo širokého konsenzu na jeho přijetí. U takového přílepku je třeba posoudit intenzitu, v níž zasahuje ústavní pravidla a principy. Ústavní soud proto posuzoval, zda nad porušenými ústavními pravidly a principy nepřevažují jiné,

protichůdné ústavní hodnoty, pro které je namíště úpravu nerušit. Ústavní soud zrušil novelu v rozsahu ustanovení daného přílepku. Nepřistoupil však ke zrušení celého zákona proto, že jeho část je výsledkem neústavního přílepku, což plyne ze zásad zdrženlivosti a sebeomezení Ústavního soudu. Zcela výjimečně také dospěl k závěru, že zrušení novelizujících ustanovení bude mít za následek obživení původní právní úpravy. Ve zbytku však návrh odmítl, protože přílepek sám o sobě nekontaminuje legislativní proces týkající se zbývajících částí zákona.

V nálezu sp. zn. IV. ÚS 1627/24 ze dne 4. 9. 2024 Ústavní soud připomněl základní princip z čl. 89 odst. 2 Ústavy, že **rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány** a osoby včetně Ústavního soudu samotného. Požadavky na respektování kasačního nálezu v následném rozhodování obecného soudu jsou kvalitativně odlišné od precedenční závaznosti, tedy obecných normativních účinků nálezu přesahujících individuální věc. Na straně jedné obecné normativní působení nálezů umožňuje obecnému soudu předejít v následné věci konkurující úvahy pro ústavněprávní justiční dialog. Na straně druhé kasační závaznost vyžaduje bezpodmínečné následování nálezu v téže věci obecnými soudy i Ústavním soudem samotným.

V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 32/23 ze dne 28. 5. 2024 se Ústavní soud zabýval posouzením **ústavnosti Národní sportovní agentury a Národního rozhodčího soudu pro sport** ve světle novely zákona o podpoře sportu. Ústavní soud uzavřel, že tento soud není obecným soudem ve smyslu čl. 91 odst. 1 Ústavy ani rozhodčím soudem podle zákona o rozhodčím řízení. Samotné nevhodné až zavádějící označení „Národního rozhodčího soudu pro sport“, které zákonodárce

zvolil, nečiní právní úpravu rozpornou s ústavním pořádkem. Shledal, že určitý subjekt obecně může naplnit požadované prvky obsahové nezávislosti, aniž by byl formálně součástí soustavy obecných soudů. Existence Národního rozhodčího soudu pro sport ani institucionální uspořádání Národní sportovní agentury v zákoně č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění zákona č. 49/2023 Sb., tedy není v rozporu s ústavním pořádkem.

ZÁVAZKY Z EVROPSKÉHO A MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

Případy předložené k posouzení Evropskému soudu pro lidská práva zpravidla nejdříve posuzuje právě Ústavní soud. Oproti pouze dvěma odsuzujícím rozsudkům v roce 2023 shledal štrasburský soud v roce 2024 porušení v sedmi věcech proti České republice. Zásadní rozsudky pro vnitrostátní perspektivu jsou především rozsudky *Y proti České republice* (č. 10145/22) a *Z proti České republice* (č. 37782/21) týkající se **nekonsenzuálních sexuálních činů** dvou žen a postupu vnitrostátních orgánů v trestním řízení. V témže roce však došlo ke schválení novely trestního zákoníku, implementace obou věcí je tak v pokročilém stadiu řešení. Naopak legislativní i judikatorní změnu si vyžádá věc *Spišák proti České republice* (č. 13968/22), kdy doposud **přezkum vazby u mladistvých** tuzemské soudy prováděly méně často než u dospělých. Výzvou k implementaci bude odsuzující rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva ve věci *FEANTSA proti České republice* (č. 191/2020) k zajištění sociálního bydlení a dostatečných záruk před nuceným vystěhováváním zejména zranitelných skupin lidí. Na závažnost tématu upozornil Ústavní soud již v roce 2023 v nálezu sp. zn. II. ÚS 2533/20, kdy zdůraznil, že nedostatečná dostupnost sociálního bydlení představuje vážný systémový problém s reálným dopadem do základních práv.

Navazující věcí na případ *Janáček proti České republice* (č. 9634/17) k problematice **kontradiktornosti řízení** před Ústavním soudem je v roce 2024 komunikovaná věc *Větrovec proti České republice* (č. 20342/23). Stěžovateli v této věci Ústavní soud nezaslal vyjádření ostatních účastníků řízení, ačkoliv se jevílo, že z nich ve svém rozhodnutí vycházel.

Ústavní soud ve věci sp. zn. II. ÚS 899/23 ze dne 27. 11. 2024 připomněl povinnost soudů vykládat právní předpisy eurokonformním způsobem, která vyplývá z čl. 1 odst. 2 Ústavy. Soudy musí z vícerá výkladových variant volit tu, která bude v souladu s **právem Evropské unie**. Nejvyšší správní soud však v dané věci stěžovatelkou namítanou unijní judikaturu k ochranným známkám nezohlednil a fakticky se vůbec nevypořádal s unijním rozměrem případu. Tento výklad potvrdil i ve věci sp. zn. IV. ÚS 1627/24 ze dne 4. 9. 2024.

ZÁKLADNÍ PRÁVA A SVOBODY

PRÁVO NA ŽIVOT

Jednomu z nejdůležitějších lidských práv, chráněnému článkem 6 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), se Ústavní soud věnoval v souvislosti s **trestní odpovědností za smrt dítěte při domácím porodu**. V nálezu sp. zn. I. ÚS 605/24 ze dne 19. 11. 2024 potvrdil závěry obecných soudů, že dítě bylo trestněprávně chráněno od okamžiku, kdy začalo při porodu opouštět tělo matky. Uvedl, že dítě během porodu nebylo subjektem práva na život dle čl. 6 odst. 1 věty první Listiny, protože se neprokázalo, že celé opustilo tělo matky za života. Nicméně jeho život byl chráněn podle druhé věty téhož článku. Tato ochrana je sice slabší než po narození, nicméně silnější než během těhotenství. V průběhu porodu je nenarozené dítě chráněno i proti zásahům matky. Pokud je ohrožen život nebo zdraví plodu či rozeného dítěte, jsou přiměřená omezení práva ženy svobodně volit okolnosti a místo porodu přípustná.

PRÁVO NA NEDOTKNUTELNOST OSOBY A JEJÍHO SOUKROMÍ

Zásadním rozhodnutím v oblasti práva na tělesnou integritu a osobní autonomii byl nálezu sp. zn. Pl. ÚS 52/23 ze dne 24. 4. 2024 týkající se **chirurgického zákroku včetně sterilizace jako podmínky pro úřední změnu pohlaví**. Plénum Ústavního soudu shledalo, že zákonná úprava „statusové“ změny pohlaví představuje významný zásah buď do tělesné integrity trans lidí, protože pro uznání této změny stát vyžaduje podstoupení chirurgické přeměny pohlavních orgánů a znemožnění reprodukční funkce, nebo do jejich práva na sebeurčení a osobní autonomii, kdy bez podstoupení vyžadovaných chirurgických zákroků nemohou vystupovat plně v souladu se svojí vážně vnímanou identitou. Je v rozporu s lidskou důstojností, aby stát po těchto lidech vyžadoval přizpůsobení vzhledu a funkčnosti jejich těla pouze pro účely změny právního statusu pohlaví. Vyžadovat bezvýjimečné provedení invazivního a nevratného zákroku, který je rizikový a ohrožuje zdraví dotčených lidí, pouze pro zachování právní jistoty a stability, je zjevně nepřiměřené. Napadenou právní úpravu proto Ústavní soud zrušil.

Dále se Ústavní soud věnoval problematice **náhrady (ne) majetkové újmy**. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/24 ze dne 28. 5. 2024 shledal, že **sekundární oběti** může vlivem úmrtí osoby blízké vzniknout nejen újma na soukromém a rodinném životě zahrnující duševní útrapy, ale i újma na zdraví (psychické onemocnění). Ustanovení § 2959 občanského zákoníku, užitě ve věci obecnými soudy, nedopadá na situace,

kdy zásah do práv sekundárně poškozeného překročí mez „pouhých“ duševních útrap a přeroste v lékařsky diagnostikovanou nemoc, tedy v přímý zásah do tělesné a duševní integrity člověka. Pouhé jednorázové navýšení náhrady za citovou újmu za zásah do rodinného a soukromého života ve smyslu judikatury Nejvyššího soudu nemůže nahradit (ne)majetkovou újmu poškozeného na zdraví. Pokud ve věci existuje příčinná souvislost mezi škodní událostí a způsobenou újmou, soudy nemají judikaturou suplovat nároky na kompenzaci majetkové újmy plynoucí poškozenému z jiných ustanovení občanského zákoníku (např. § 2960 či 2962) zvýšenou náhradou újmy nemajetkové.

V nálezu sp. zn. IV. ÚS 855/24 ze dne 24. 7. 2024 se Ústavní soud zabýval povinností trestních soudů posoudit nárok poškozené na částečnou **náhradu nemajetkové újmy v adhezním řízení**, pokud to zjištěný skutkový stav umožňuje. Z odůvodnění soudů vyplývalo, že by o náhradě újmy rozhodly pouze, pokud by dosáhla intenzity narušení psychického či sexuálního vývoje stěžovatelky a prokázala se lékařskými zprávami. Nemateriální újma způsobená trestnou činností však nemusí nabývat pouze podoby újmy na zdraví, ale i duševních útrap dle § 2956 občanského zákoníku. Závěr lze učinit i na základě jiných okolností, např. výpovědi poškozené. Soudy přijaté pojetí shledal Ústavní soud jako příliš úzké, neboť z dosahu adhezního řízení bezdůvodně vylučuje řadu případů, kdy je újma na přirozených právech poškozeného zřejmá již z povahy spáchané trestné činnosti (zde pohlavní zneužití a ohrožování výchovy dítěte).

K porušení práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ze strany soudů může dojít i v případě přiznání **odškodnění, které je ve zjevném a extrémním nepoměru** k závažnosti způsobené újmy. Nález sp. zn. I. ÚS 2200/23 ze dne 17. 6. 2024 se týkal odškodnění za zranění způsobená bezpečnostními složkami státu v souvislosti s vyjádřením odporu proti komunistickému režimu. Ve věci poskytnutá náhrada ve výši 4 125 Kč je dle Ústavního soudu cynicky nízká a neodpovídá zcela mimořádným okolnostem, které je nezbytné při stanovení výše náhrady újmy na zdraví zohlednit. Odškodnění musí vyhovovat ústavnímu principu plné náhrady újmy, tj. skutečně odrážet způsobenou újmu. Stěžovateli nelze klást k tíži, že svá práva hájil až v době změny společenských poměrů a pohledu na uplatňování rehabilitačních pravidel.

OCHRANA SOUKROMÉHO A RODINNÉHO ŽIVOTA

Právo na ochranu soukromého a rodinného života dle čl. 10 odst. 2 Listiny zajišťuje jednotlivcům svobodu rozhodovat o svých osobních a rodinných záležitostech bez neoprávněného zásahu státu či třetích osob. Jeho respektování je nezbytné pro zachování lidské důstojnosti a autonomie.

Ústavní soud ve svých rozhodnutích klade důraz na proporcionalitu zásahů, přičemž vyvažuje právo jednotlivce na soukromý a rodinný život s legitimními zájmy společnosti a zároveň opakovaně zdůrazňuje nezbytnost ochrany lidské důstojnosti jako základního principu právního státu.

V nálezu sp. zn. I. ÚS 1858/23 ze dne 13. 2. 2024 Ústavní soud řešil, zda mohou obecné soudy **zamítnout návrh údajného biologického otce** na provedení **testu DNA k určení otcovství** tříletého dítěte, a to i za cenu zásahu do práva na soukromý a rodinný život. Rozhodnutí obecných soudů potvrdil. Provedení testu DNA by mohlo narušit stabilitu celé rodiny, což by bylo v rozporu s nejlepším zájmem dítěte zaručeným čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Dítě žije v harmonické rodině s matkou, právním otcem a sourozenci, což je klíčové pro jeho zdravý vývoj. Biologický otec dítě nikdy neviděl, žije v zahraničí a neprokázal, že by kontakt s ním přinesl dítěti větší prospěch než možná rizika. Soud zdůraznil, že dítě má právo znát svůj původ, ale toto právo nepřevyšuje zájem na jeho klidném dětství. Rozhodnutí je otevřené budoucí změně, pokud dítě v pozdějším věku projeví zájem znát svůj biologický původ.

OCHRANA A ZÁRUKY OSOBNÍ SVOBODY

V uplynulém roce se Ústavní soud zabýval několika **vazebními věcmi**. Zdůraznil **princip kontradiktornosti** řízení při rozhodování o vazbě v nálezu sp. zn. I. ÚS 306/24 ze dne 28. 2. 2024 a mj. jím ilustroval, jak porušení „prostě“ zákonosti – v tomto případě nedoručení návrhu na prodloužení vazby – nemusí nutně vést k protiústavnosti napadeného rozhodnutí. Principu kontradiktornosti se věnoval i v nálezu sp. zn. I. ÚS 682/24 ze dne 24. 4. 2024, ve kterém došel k jeho popření v případě, kdy se stížnostní soud plně ztotožnil s argumentací státní zástupkyně, aniž by stěžovatel měl reálnou možnost se ke stížnosti vyjádřit. Zdůraznil, že při rozhodování o osobní svobodě je součástí práva na spravedlivý proces vytvoření prostoru, ve kterém účastník může účinně uplatňovat námitky, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu.

S uvedeným souvisí i požadavek na **náležitě odůvodněné** rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě, který Ústavní soud vyslovil např. v nálezu sp. zn. III. ÚS 5/24 ze dne 6. 3. 2024. Obecné soudy zopakovaly svá pochybení nedostatečného odůvodnění vazebních rozhodnutí, která jim v téže trestní věci Ústavní soud již dříve vytknul ve věci sp. zn. III. ÚS 2498/23. Ústavní soud připomněl i **doktrínu zesílených důvodů**, které musí existovat pro další trvání omezení osobní svobody. Porušení práva na osobní svobodu pak může spočívat v tom, že soud pouze zopakuje důvody uváděné v počáteční fázi vazby bez vysvětlení, proč je

trvání vazby i nadále nezbytné. Ústavní soud v souladu se svou předchozí judikaturou shledal pochybení obecného soudu i v nálezu sp. zn. IV. ÚS 94/24 ze dne 20. 3. 2024, který zcela ignoroval **jasně a konkrétně formulované námitky**, v nichž stěžovatel podrobně vysvětlil okolnosti rozhodné pro propuštění z vazby. Ústavní soud i v této věci již jednou rozhodoval (sp. zn. IV. ÚS 2442/23), přesto však obecný soud neústavní postup zopakoval.

Otázce **přiměřenosti vazby ve vztahu k hrozícímu trestu** se Ústavní soud věnoval v nálezu sp. zn. III. ÚS 35/24 ze dne 17. 7. 2024. V souladu se svou předchozí judikaturou uvedl, že pokud mají soudy s přihlédnutím k povaze trestní věci a osobnosti obviněného již v době rozhodování o vazbě objektivně pochybnosti o tom, že trestní stíhání může vést k uložení nepodmíněného trestu, musejí se touto otázkou při rozhodování o vazbě zabývat.

Stran **maximální doby trvání vazby** dal Ústavní soud za pravdu orgánům činným v trestním řízení v nálezu sp. zn. IV. ÚS 2580/23 ze dne 31. 7. 2024. Ty dovodily, že zákonná omezení trvání vazby dle § 72a odst. 1 trestního řádu nelze uplatnit na opatření nahrazující vazbu, kterým byl v tomto případě svou povahou akcesorický zákaz vycestování do zahraničí. Tento institut nelze započítat do doby maximální doby trvání vazby dle výše uvedeného ustanovení. Tím Ústavní soud navázal na svůj dřívější závěr, že mezní doby se vztahují pouze na dobu reálně strávenou ve vazbě, nikoli na dobu trvání jiných zajišťovacích institutů.

V nálezu sp. zn. IV. ÚS 2090/24 ze dne 9. 10. 2024 se Ústavní soud zabýval otázkou **nahrazení vazby ochranným léčením v ústavní formě**. Z ustanovení § 67 trestního řádu vyplývá, že je možné vazbu tímto opatřením nahradit – v některých případech může společnost před pachatelem chránit lépe než institutem vazby, neboť ochranné léčení může trvat déle. Ústavní soud nevyloučil, že i přes jeho uložení může být z různých důvodů přípustné i souběžné uvalení vazby. Případnou nedostatečnost uloženého léčení ale obecné soudy musí řádně odůvodnit.

Další z oblastí, která se práva na ochranu osobní svobody úzce dotýká, je výkon trestu odnětí svobody a institut **podmíněného propuštění** z něj. V minulém roce Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 3047/23 ze dne 9. 1. 2024 v souladu se svou ustálenou judikaturou připomněl, že neexistuje ústavně zaručené právo na to, aby soudy žádosti o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vyhověly. Protože se však jedná o institut mimořádný, neznamená to, že by soudy mohly rozhodovat v těchto věcech libovolně. Ústavní soud proto jako nedostačující shledal rozhodnutí obecného soudu založené na „pocitu“, že dosavadní doba výkonu uloženého trestu není dostačující. O obdobné závěry

se Ústavní soud opřel i v nálezu sp. zn. III. ÚS 3024/23 ze dne 30. 5. 2024. V něm mj. zdůraznil, že je při rozhodování o podmíněném propuštění nutné posuzovat samostatně podmínku polepšení, kterou předem zásadně nelze vyloučit pro jakkoli definovanou skupinu odsouzených.

Nálezem sp. zn. I. ÚS 2831/23 ze dne 27. 3. 2024 se Ústavní soud vyjádřil také k ustanovení § 92 odst. 4 trestního zákoníku. Ten předpokládá **započtení doby, po kterou měl odsouzený povinnost zdržovat se v obydlí**, do výkonu trestu odnětí svobody. Ústavní soud považuje za spravedlivé, aby soudy zohlednily rozdíl mezi těmi, kteří byli po celou dobu ve vazbě, a těmi, kteří měli vazbu nahrazenou možností zdržovat se v domácím prostředí. Při nedostatku výkladového pravidla zmíněného ustanovení je třeba vycházet z obdobného užití pravidel obsažených v § 92 odst. 1 až 3 trestního zákoníku. Zásadní podmínkou pro ústavně konformní výklad § 92 odst. 4 trestního zákoníku je zejména přesné vypočítání dnů či hodin, kdy se stěžovatel v obydlí zdržoval.

OCHRANA MAJETKOVÝCH PRÁV

Ochrana majetkových práv v judikatuře Ústavního soudu v roce 2024 opětovně pokrývala široké spektrum případů z běžného života.

V plenárním rozhodnutí sp. zn. Pl. ÚS 37/23 ze dne 20. 11. 2024 se Ústavní soud věnoval otázce **zvýhodnění státu v insolvenčním řízení** oproti jiným věřitelům. Dospěl k závěru, že z práva na rovnost v obsahu a ochraně vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 věty druhé Listiny ani z práva na rovnost účastníků v řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny nelze dovodit absolutní zákaz privilegovaného postavení státu v insolvenčním řízení. Konstatoval však, že zvýhodnění státu v insolvenčním řízení oproti jiným věřitelům musí výslovně stanovit zákon a musí obstát v testu proporcionality. Zákodárce musí mít určitý prostor za účelem ochrany jiných ústavně chráněných zájmů či legitimního veřejného zájmu modifikovat postavení jednotlivých věřitelů v insolvenčním řízení, včetně postavení státu (fisku). Přitom však musí respektovat, že jde o výjimku, kterou je třeba náležitě odůvodnit a jejíž uplatnění musí být systémově udržitelné.

Otázkou **valorizace vnosů při vypořádání společného jmění manželů** se Ústavní soud zabýval v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 23/24 ze dne 11. 9. 2024, kde Nejvyššímu soudu vytkl použitou interpretaci § 742 odst. 2 občanského zákoníku. Ten fakticky zúžil použitelnost daného ustanovení občanského zákoníku o valorizaci vnosu přímo ze zákona jen na případy, kdy se na ní strany výslovně dohodnou. Obecné

výchozí pravidlo přetvořil ve výjimku, jejíž aplikaci podmínil dohodou manželů. Dotvořil tak zákon, aniž by pro to byly dány předpoklady, a vůli zákonodárce nepřipustně nahradil vlastní společensko-politickou úvahou o vhodnějším legislativním řešení, což mu nepřísluší. Porušil tak nejen čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 2 odst. 1 a čl. 95 odst. 1 Ústavy, ale svým postupem navíc bez právního základu zasáhl do chráněné majetkové sféry stěžovatele dle čl. 11 Listiny.

V dalším nálezu sp. zn. Pl. ÚS 31/21 ze dne 28. 5. 2024 plénum přezkoumávalo právní úpravou stanovující **zánik zástavních práv** k majetku, který stát nabyl způsoby dle § 13 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (tedy na základě zákona, děděním, rozhodnutím příslušného orgánu, na základě mezinárodní smlouvy atd.). Dospělo přitom k závěru, že napadené ustanovení zákona je rozporné s právem na ochranu majetku (čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny ve spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, dále též jen „Úmluva“) a právem na přístup k soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny), neboť k zániku zástavního práva dochází automaticky ve všech případech, bez náhrady a možnosti vlastníka zajištěné pohledávky bránit své právo u soudu.

V nálezu sp. zn. III. ÚS 679/24 ze dne 1. 8. 2024 Ústavní soud řešil opomenutí obecných soudů zabývat se z úřední povinnosti aplikací § 113 odst. 2 zákona o **spotřebitelském úvěru**. Uvedl, že s ohledem na smysl a účel zákona o spotřebitelském úvěru nelze při aplikaci ustanovení činit rozdíl mezi tím, zda je předmětem zajištění nemovitost jako taková či podíl v bytovém družstvu. Soudy tak musejí k tomuto ustanovení přihlížet z úřední povinnosti; v opačném případě porušují práva účastníka řízení garantovaná čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy a čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

Případu **odpovědnosti zaměstnavatele za protiprávní čin zaměstnance** se Ústavní soud věnoval v nálezu sp. zn. II. ÚS 288/23 ze dne 19. 6. 2024. Uzavřel, že judikaturou vymezenou konstrukcí excesu zaměstnance vázanou na § 167 občanského zákoníku nelze použít v případě, že je stranou smlouvy spotřebitel, pokud se zaměstnanec dopustí protiprávního činu při plnění pracovních úkolů. Tato vymezená konstrukce excesu totiž zprošťuje zaměstnavatele odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnancem nad rámec zákonné úpravy a je v rozporu s ústavněprávním principem ochrany spotřebitele. Při posuzování odpovědnosti zaměstnavatele za protiprávní jednání zaměstnance je nutné zohlednit, s kým spotřebitel jednal a komu důvěřoval. V daném případě si stěžovatelka vybrala Českou poštu. Konkrétní zaměstnanec, který se trestného činu dopustil, jí byl Českou poštou přidělen. Pokud obecný soud konstrukci excesu použije ve vztahu

k poškozenému spotřebiteli, poruší tím jeho ústavně zaručená práva na ochranu vlastnictví dle čl. 11 odst. 1 a na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Ústavní soud opětovně projednával také řadu **restitučních kauz**. V nálezu sp. zn. II. ÚS 3406/22 ze dne 2. 12. 2024 k **majetku strahovských premonstrátů** Ústavní soud uvedl, že při aplikaci restitučních zákonů nemohou obecné soudy postupovat příliš restriktivně a formalisticky, ale naopak citlivě vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu. Ke stejným závěrům dospěl Ústavní soud v případě **Cisterciáckého opatství ve Vyšším Brodě** (nález sp. zn. I. ÚS 806/23 ze dne 15. 10. 2024), když připomenul, že při posuzování konkrétních okolností nesmí soudy vytvářet další křivdy, ale musí restituční zákony ve vztahu k oprávněným osobám interpretovat co nejvstřícněji. Dodal, že pokud vedle sebe stojí více možností, jimiž měl být majetek vyvlastněn (dekrety prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a č. 108/1945 Sb. a zákon č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy), není možné zastavit algoritmus přezkumu. Nelze bez náležitého zkoumání rozhodnout, že majetek byl konfiskován výhradně podle dekretů, aniž by soudy posoudily, zda nedošlo k jejich zneužití. Nerespektování norem, nedůslednost a nepředvídatelnost v postupu státních orgánů nebo osob jednajících za stát v době nesvobody nelze vykládat v neprospěch oprávněných osob.

V **restituční kauze rodu Walderode** (nález sp. zn. I. ÚS 854/23 ze dne 19. 9. 2024), týkající se restitučního nároku stěžovatelky – vdovy po Karlu Des Fours Walderode – na navrácení majetku konfiskovaného po 2. světové válce, se první senát zabýval otázkou neoprávněného zamítnutí restitučního nároku na základě nicotnosti rozhodnutí o státním občanství. Uzavřel, že jen zvláště závažná vada může vyvolat nicotnost aktu, kterým Ministerstvo vnitra rozhodlo podle § 2 odst. 2 dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské, že československé státní občanství se právnímu předchůdci stěžovatelky zachovává. O zvláště závažnou vadu nejde, pokud je takový akt Ministerstva vnitra označen jako osvědčení a má jeho náležitosti, a nikoliv o rozhodnutí. Ústavní soud shledal, že závěr Nejvyššího soudu, že akt Ministerstva vnitra o zachování československého státního občanství právnímu předchůdci stěžovatelky je nicotný, představuje extrémní interpretační exces. Napadená soudní rozhodnutí, založená na tomto závěru k zamítnutí žaloby na restituci konfiskovaného majetku, tak porušují právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Problematickou **zachování restitučního nároku** v případě žádosti restituentů o finanční náhradu a jejího přijetí v určité výši se Ústavní soud zabýval v nálezu sp. zn. I. ÚS 2763/23

ze dne 22. 5. 2024. Z hlediska práva na ochranu a uspokojení restitučního nároku dle něj nelze činit rozdíl mezi oprávněnými osobami, které žádají o naturální náhradu podle § 11a odst. 1 zákona o půdě (zákon č. 229/1991 Sb.), a těmi, kteří žádají o finanční náhradu podle § 16 odst. 1 zákona o půdě. Žádost o finanční náhradu podle § 16 odst. 1 tohoto zákona a jejím poskytnutím v částečné výši restituční nárok nezaniká, pokud nedošlo ke zjištění jednoznačného projevu vůle oprávněné osoby se zbytku restitučního nároku vzdát. Pokud soud v takovém případě považuje restituční nárok oprávněné osoby za vypořádaný a zaniklý, porušuje její právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na ochranu legitimního očekávání, že její restituční nároky budou uspokojeny v zákonem stanoveném rozsahu dle čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

V případě zpochybnění poválečné **konfiskace majetku rodu z Lichtenštejnů** (nález sp. zn. Pl. ÚS 10/24 ze dne 3. 4. 2024) Ústavní soud námitkám stěžovatelů nepřisvědčil. Konstatoval, že sporné nemovitosti byly konfiskovány ex lege podle dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., a to nabytím jeho účinnosti dne 23. 6. 1945. Na tehdejší konfiskaci přitom nelze zpětně uplatňovat současné právní standardy – události se nacházejí mimo působnost později přijaté Listiny a Úmluvy. Obdobně o československé konfiskaci lichtenštejnského majetku rozhodl v roce 2001 velký senát Evropského soudu pro lidská práva a v roce 2005 i Mezinárodní soudní dvůr. Ústavní soud zdůraznil, že v obdobných případech nevyhověl vysokým desítkám stěžovatelů a není důvod, aby se odchyloval od své dlouhodobě ustálené judikatury.

Ochrana majetkových práv v oblasti **trestního řízení**, konkrétně **priměřenosti délky zajištění majetku** v trestním řízení, se Ústavní soud věnoval v nálezech sp. zn. I. ÚS 2350/24 ze dne 9. 10. 2024 a sp. zn. III. ÚS 584/22 ze dne 13. 3. 2024. V prvně citovaném rozhodnutí shledal, že při posuzování priměřenosti délky zajištění majetku v trestním řízení je potřeba zvážit zejména příčiny trvajících zajištění (např. složitost věci, nebo naopak neodůvodněné průtahy orgánů činných v trestním řízení), jaký vliv má průběh trestního řízení na sílu argumentů, kterými je potřeba zajištění podepřít, a jak intenzivní zásah pro osobu zajištění majetku představuje. Priměřené může být i zajištění majetku trvající déle než maximálně přípustná doba vazby podle § 72a trestního řádu. Doplnil, že u zajištění nemovitosti již samotný zákaz zcizení či zatížení představuje zásah do vlastnického práva majitele; při hodnocení intenzity zásahu je ovšem relevantní, že zajištěnou nemovitost lze pro běžné účely nadále využívat. Stížnosti, kterou stěžovatel brojil proti více jak sedmiletému zajištění nemovitosti, s ohledem na konkrétní okolnosti případu nevyhověl. Naopak v nálezu sp. zn. III. ÚS 584/22 Ústavní soud uzavřel,

že délka zajištění nemovitostí, která jen ve fázi přípravného řízení trvala téměř 10 let, je z hlediska omezování vlastnického práva chráněného čl. 11 Listiny nepřiměřená a ústavně nepřijatelná.

Ústavní soud v řadě svých rozhodnutí (například v nálezech sp. zn. III. ÚS 2358/24 ze dne 19. 11. 2024, sp. zn. II. ÚS 572/24 ze dne 2. 10. 2024, sp. zn. II. ÚS 3192/23 ze dne 22. 5. 2024, sp. zn. IV. ÚS 277/24 ze dne 7. 5. 2024 či sp. zn. IV. ÚS 1788/23 ze dne 10. 4. 2024) musel korigovat závěry obecných soudů při určení **náhrady nákladů řízení**, respektive při **výpočtu odměny advokáta** podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Kupříkladu v nálezu sp. zn. IV. ÚS 1788/23 zopakoval, že pokud je předmětem řízení věc penězi ocenitelná, musí obecné soudy primárně aplikovat § 8 odst. 1 advokátního tarifu a určit tarifní hodnotu dle výše peněžitého plnění nebo ceny věci anebo práva, jichž se právní služba zástupce týká. Ustanovení § 9 advokátního tarifu mohou použít pouze tehdy, pokud hodnotu věci nebo práva nemohou vyjádřit v penězích, respektive ji mohou zjistit jen s nepoměrnými obtížemi. Opačný postup může vést k porušení práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny i zásahu do vlastnického práva dle čl. 11 odst. 1 Listiny.

Mezi další zajímavá rozhodnutí z kategorie nákladů soudního řízení lze zařadit i nález sp. zn. III. ÚS 133/24 ze dne 24. 4. 2024, v němž se Ústavní soud zabýval otázkou náhrady nákladů z hlediska **zavinění na zastavení řízení**. Konstatoval, že v situaci, kdy nelze jednoznačně určit viníka za zastavené řízení, není možné použít speciální ustanovení § 146 odst. 2 o. s. ř. Vyplyvá-li z okolností konkrétní věci, že důvod zastavení řízení nelze klást k tíži žádného z účastníků, je třeba aplikovat obecné ustanovení § 146 odst. 1 písm. b) o. s. ř., podle něhož žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení podle jeho výsledku.

POLITICKÁ PRÁVA

Svoboda projevu je základním pilířem demokratické společnosti, který umožňuje nejen volný přenos informací, ale i formování veřejného diskurzu. Ústavní soud ve své judikatuře významně přispívá k vyvažování této svobody s ochranou dalších práv a hodnot, čímž zajišťuje její konzistentní a ústavně konformní uplatňování. Zvláštní význam má výklad soudu v případech projevů, které se řídí specifickými pravidly. V roce 2024 mezi ně patřily rovněž **projevy politického či satirického charakteru**.

Nález sp. zn. I. ÚS 2946/23 ze dne 26. 6. 2024 navazoval na události po **výbuchu muničního skladu ve Vrbětčích v roce 2014**. Ústavní soud v této souvislosti připomněl, že i když představitelé státní moci musejí ve větší míře ověřovat pravdivost jimi prezentovaných informací, i jejich výroky je nutné vnímat v kontextu. Činnost stěžovatelky, obchodní společnosti, která měla sklad v pronájmu, je třeba vzhledem k okolnostem výbuchu považovat za věc veřejnou. Musí proto snést vyšší míru kritiky. **Výroky významných státních představitelů požívají zvýšené ochrany**, pokud se týkají věcí veřejných, jsou založené na pravdivostním základu a nepředstavují k celkovému kontextu excesivní vyjádření. Případné nepravdivé výroky ve věci přitom nebyly způsobilé zapříčinit tvrzenou újmu, jelikož pověst stěžovatelky poškodily již události v muničních skladech.

Důležitost kontextu zdůraznil i nález sp. zn. I. ÚS 2956/23 ze dne 10. 1. 2024, ve kterém Ústavní soud připomněl, že i **humor, nadsázku, ironii** nebo **sarkasmus** chrání svoboda projevu dle čl. 17 Listiny, jelikož přispívají ke svobodné výměně názorů v demokratické společnosti. Soud posuzuje, zda je parodovaná osoba veřejně známá, zda má satirický projev reálný základ, zda projev dodržuje obecně akceptovaná pravidla slušnosti a přínos projevu do veřejné diskuse o společenských otázkách. Lze tedy s nadsázkou či ironií upozornit na dopady činnosti stěžovatelky, energetické společnosti, na životní prostředí.

I poslední z vybraných nálezů se týkal imperativu individualizovaného posouzení projevu. V nálezu sp. zn. I. ÚS 1933/24 ze dne 27. 11. 2024 Ústavní soud posuzoval případ stěžovatele, šéfredaktora periodika, odsouzeného z trestného činu šíření toxikomanie za publikování článků, které měly podněcovat k užívání konopí a THC. Ústavní soud shledal, že **šíření informací souvisejících s problematikou užívání konopí**, včetně kritiky současné právní úpravy, je rovněž příspěvkem do společenské debaty o otázkách veřejného zájmu. Její případné omezení musí obstát v testu proporcionality. Posouzení stěžovatelových projevů jako celku, bez individuálního hodnocení povahy každého jednotlivého projevu má odrazující účinek na veřejnou debatu, proto ho nelze z ústavního hlediska akceptovat.

Ústavní soud v uplynulém roce přispěl k účinnému uplatňování **práva veřejnosti na informace** o věcech veřejných. Usnesení sp. zn. III. ÚS 61/24 ze dne 25. 9. 2024 navázalo na nález sp. zn. IV. ÚS 1378/16 ze dne 17. 10. 2017 (platový nález). Připomnělo, že před poskytnutím informací o platech a odměnách zaměstnance na základě žádosti o informace je nezbytné provést test proporcionality, včetně posouzení, zda žadatel o informaci plní **úkoly dozoru veřejnosti nebo roli společenského hlídacího psa**.

Roli hlídacího psa zdůraznil i v nálezu sp. zn. I. ÚS 3254/22 ze dne 26. 6. 2024 k otázce přiměřenosti výše **úhrady za náklady poskytnutí digitálního modelu reliéfu České republiky**. Úhradu téměř tří milionů korun vyhodnotil jako nepřiměřenou. V případě stěžovatele (datového novináře) představovala významnou ekonomickou bariéru. Soudy měly posoudit objektivní hlediska, tj. povahu vyžadovaných informací o životním prostředí a potenciál odrazujícího účinku. Dostatečně nezohlednily ani subjektivní hlediska stěžovatelovy žádosti, tj. že je novinář analyzující možné dopady klimatické změny a neusiloval o získání dat pro soukromé či komerční účely. Novinář přitom plní klíčovou roli „hlídače demokracie“ při kontrole veřejné moci a mohou hrát významnou úlohu při **informování veřejnosti o stavu životního prostředí**. Ústavní soud uzavřel, že i když právní úprava stanovující úhradu nákladů sleduje legitimní cíl, právo na informace o životním prostředí lze podmínit úhradou pouze v případě, že částka je přiměřená.

HOSPODÁŘSKÁ A SOCIÁLNÍ PRÁVA

Významnou množinu v rozhodovací činnosti Ústavního soudu tvoří judikatura ochrany práv zaručených hlavou čtvrtou Listiny, konkrétně práv hospodářských, sociálních a kulturních. K některým z nich Ústavní soud dostává příležitost vyjádřit se spíše sporadicky, jiná naopak již tradičně tvoří podstatnou část jeho rozhodovací činnosti.

Prvou ze skupin, k nimž se Ústavní soud vyjadřuje pravidelně, jsou práva zakotvená v čl. 26 Listiny, zahrnující právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, **právo podnikat** a provozovat jinou hospodářskou činnost a právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací.

V nálezu sp. zn. I. ÚS 2746/23 ze dne 28. 8. 2024 se první senát Ústavního soudu věnoval problematice domácích porodů, mj. právě z pohledu **práva porodní asistentky na podnikání**. V odůvodnění zamítavého výroku zdůraznil, že domácí porody stojí podle současné právní úpravy mimo rozsah zdravotní péče, jak ji vymezuje zákon č. 372/2011 Sb. (o zdravotních službách). Nespadají ani pod pojem zdravotní služby podle téhož zákona. V důsledku toho porodní asistentky při poskytování zdravotní péče domácím porodům vést nemohou. Skutečnost, že domácím porodům stát neposkytuje garanci ve formě zdravotní péče, však podle Ústavního soudu nepředstavuje nepřípustný zásah do práva porodních asistentek na podnikání, neboť právní předpisy domácí porody jako takové nezakazují a nebrání, aby se žena (při vědomí zdravotních i právních rizik) pro domácí

porod rozhodla a využila k tomu služeb porodní asistentky či jiné vhodné osoby. Nepůjde však o poskytování zdravotní péče dle současné legislativy.

Práva na podnikání se týkalo i usnesení sp. zn. II. ÚS 2039/24 ze dne 2. 10. 2024. Ačkoliv jím Ústavní soud odmítl stížnost jako zjevně neopodstatněnou, vyslovil v něm podstatné závěry k výkladu zákona č. 300/2020 Sb., přijatého v souvislosti se zmírňováním některých hospodářských následků pandemie covid-19. Podpora zaměstnavatelů upravená v § 2 odst. 1 zmíněného zákona k předpokladům, které musejí být kumulativně splněny, aby vznikl nárok na prominutí pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, není neomezená či nepodmíněná. Pro výklad je klíčovou podmínka „byť jen jediného zaměstnance“ v měsíci březnu 2020, kterou sice zákon neuvádí výslovně, mlčky z něho však vyplývá. Smysl a účel této právní úpravy totiž spočívá v pomoci „předcovidovým“ zaměstnavatelům, v podpoře stability a kontinuity zaměstnanosti, přičemž právě zmíněná podmínka vytváří hranici pro posouzení, komu vznikl nárok na prominutí pojistného a komu ne.

Na právo získávat prostředky pro své životní potřeby práci obsahově navazuje **právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky**, zaručené čl. 28 Listiny. Jeho porušení shledalo plénum v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/24 ze dne 20. 11. 2024, jímž zrušilo část textu zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, v rozsahu nezapočítání doby mateřské a rodičovské dovolené. Podle Ústavního soudu napadená úprava za současných podmínek dopadá typicky jen na ženy. Specificky na skupinu žen, které po jmenování soudkyní po dosažení 30 let nastoupí dříve než po třech letech souzení na mateřskou a rodičovskou dovolenou. Ta se sice započte do celkové doby praxe, ale již se nezapočte do tříleté doby skutečného výkonu funkce, která je potřebná – spolu s praxí alespoň 8 let včetně mateřské a rodičovské dovolené – pro přestup z 2. do 3. platového koeficientu. Stanoví-li zákon, že pro přestup musí soudce vykonávat 3 roky funkci soudce, přičemž tento požadavek nelze splnit započtením náhradních dob (mateřské a rodičovské dovolené), jde o odlišné zacházení rozlišující podle „podezřelého kritéria“ pohlaví a případně též věku. Takové opatření mohlo být podle Ústavního soudu ústavně souladným pouze, sledovalo-li by legitimní cíl a obstálo-li by v testu proporcionality. To však ustanovení nesplňovalo, neboť legitimní cíl nesledovalo (resp. jen selektivně pouze u některých osob na základě arbitrárního kritéria), čímž porušovalo zákaz diskriminace dle čl. 3 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 28 Listiny.

Z oblasti sociálních práv stojí za zmínku rozhodnutí ke čl. 30 Listiny, jenž zaručuje **právo občanů na přiměřené hmotné zabezpečení a právo každého na pomoc v hmotné nouzi**. Nálezem sp. zn. Pl. ÚS 30/23 ze dne 17. 1. 2024 plénum zamítlo návrh skupiny poslanců na zrušení zákonných ustanovení k předpokladům pro mimořádné zvyšování důchodů, v jejichž důsledku mělo dojít k jednorázovému použití odlišného mechanismu pro výpočet konkrétních částek, a tudíž k nižší valorizaci důchodů v rozhodném období. Ústavní soud nepřisvědčil námitkám navrhovatelů vůči procesu přijetí úpravy. Vyhlášení stavu legislativní nouze, v níž byla úprava přijata, nebylo protiústavní. Dospěl k závěru, že napadená úprava retroaktivně působí, jde však o nepravou retroaktivitu, která je na rozdíl od pravé retroaktivity nepřipustná pouze výjimečně, a to zasahuje-li zásadně do legitimního očekávání občanů, což však nebyl tento případ. Na trvalý růst důchodů v důsledku růstu cen neexistuje žádné základní právo. Podstatou práva podle čl. 30 Listiny je záruka důstojného života ve stáří, což mimo jiné znamená spravedlivý a přiměřený důchod, nikoliv jeho automatické zvyšování. Uvedené je výsledkem politiky a předmětem úpravy zákonodárcem. Z pohledu Ústavního soudu bylo podstatné, že uskutečňováním této politiky v posuzované věci nedošlo k zásahu do esenciální podstaty ústavně zaručeného práva.

Téma **srážek ze sociálních dávek společně posuzovaných osob** za nezaplacené pokuty v přestupkovém řízení řešil nález sp. zn. Pl. ÚS 39/21 ze dne 31. 7. 2024, kterým Ústavní soud částečně vyhověl návrhu skupiny poslanců a zrušil § 51a (a související ustanovení) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Napadená právní úprava, umožňující provádět srážky z příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení na úhradu pokut uložených za určité přestupky, byla v rozporu s čl. 30 odst. 2 Listiny, neboť porušovala právo osoby, která se dopustila přestupku („přestupce“), i společně posuzovaných osob na pomoc v hmotné nouzi. Ve vztahu k přestupci napadená úprava neobstála v druhém kroku testu proporcionality (testu potřebnosti), neboť umožňovala faktické snížení či odebrání dávek bez ohledu na nutnost zachování minimálního příjmu přestupce, na rozdíl od § 51 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi, kdy lze srážet dávky pomoci v hmotné nouzi šetrnějším způsobem. Kromě toho tím navíc docházelo k porušení principu individuální odpovědnosti za zavinění, neboť společně posuzovaná osoba stržení dávky pomoci v hmotné nouzi nemohla ovlivnit a její postih byl odvozen od skutečnosti, že jiná osoba se dopustila protiprávního jednání.

Práva na ochranu zdraví a práva na příznivé životní prostředí podle čl. 31 a čl. 35 odst. 1 Listiny se dotkl nález sp. zn. Pl. ÚS 35/23 ze dne 3. 4. 2024. Plénum posuzovalo návrh senátorů na zrušení několika ustanovení nařízení vlády č. 433/2022 Sb., která zavádějí zvýšení hygienických

limitů hluku ze silniční a železniční dopravy v chráněných venkovních prostorech staveb. Soud připomněl, že u práv vymezených v čl. 41 odst. 1 Listiny, jichž se lze domáhat pouze v mezích prováděcích zákonů, náleží prostor pro jejich úpravu nejen zákonodárci, ale i exekutivě při stanovení dílčích technických parametrů regulace v podzákonných předpisech. Jednou stanovené parametry přitom nepředstavují nepodkročitelnou mez zabráňující případné změně – byť snižující standard ochrany – do budoucna. Ačkoliv zákon o ochraně veřejného zdraví (zákon č. 258/2000 Sb.) vymezuje, že předmětem úpravy je snižování hluku, ochrana veřejného zdraví či zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva, jde o obecné cíle zákona. Z nich nelze dovozovat, že by prováděcí předpisy připouštěly jedinou možnost změny spočívající pouze ve zpřísnění již vymezených limitů či podmínek. Jednou stanovené limity lze podle Ústavního soudu v opodstatněných případech korigovat oběma směry, přičemž z takového postupu nelze automaticky dovozovat překročení ústavního zmocnění vlády podle čl. 78 Ústavy, případně rozpor s uvedenými sociálními právy, jež lze za určitých podmínek omezit.

Podstatnou část judikatury Ústavního soudu tematicky spadající do oblasti sociálních práv tvoří rozhodnutí týkající se čl. 32 Listiny, jež zaručuje ochranu rodičovství, rodiny, dětí a mladistvých, kterým se věnujeme výše v samostatné podkapitole.

OCHRANA RODIČOVSTVÍ, RODINY A DĚTÍ

Ochrana rodičovství a rodiny zakotvená v čl. 32 Listiny zdůrazňuje význam rodinného života jako jednoho z pilířů společnosti. Ústavní soud pravidelně připomíná, že rodičovství a rodinné vztahy musí být chráněny nejen proti zásahům státu, ale i proti zásahům třetích osob. Je třeba vyvážit práva rodičů a dětí s ohledem na nejlepší zájem dítěte, přičemž tento zájem zahrnuje stabilitu, citovou vazbu a respektování individuálních okolností konkrétní rodiny. Ústavní soud také upozorňuje na povinnost státu zajistit rovné postavení rodičů a chránit rodinné vztahy bez diskriminace na základě pohlaví, věku nebo jiných charakteristik. Každý zásah do rodinného života musí být přiměřený, odůvodněný a založený na legitimním cíli.

Problematické **vnitrostátního únosu** se věnoval Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 3399/23 ze dne 28. 2. 2024, kdy matka bez souhlasu otce změnila místo trvalého pobytu dítěte o téměř 500 km. Otec se obrátil na soud s návrhem na úpravu styku a nařízení předběžného opatření. Soudy jeho žádost zamítly, protože neuznaly, že by bylo ohroženo normální fungování dítěte. Ústavní soud zdůraznil, že dítě má právo na pravidelný styk s oběma rodiči a že oba rodiče mají rovnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte. Pokud se rodič

se svěřeným dítětem přestěhuje na velkou vzdálenost, soudy musí změnu zohlednit a upravit podmínky styku s druhým rodičem. V tomto případě měl odvolací soud změnit podmínky styku otce s dítětem poté, co matka nezákonně přestěhovala dítě tak, aby na otce nepřenesla negativní důsledky jejího jednání. Ústavní soud proto vyhověl stěžovateli a zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, který nezajistil dostatečnou ochranu otcovských práv ani práv dítěte na rodinný život. Soudy měly upravit styk otce a dítěte a zabránit nebezpečným důsledkům odloučení pro dítě v budoucnosti.

Následující nálezy cílí na **participační práva dětí**, tj. právo na vyjádření názoru při rozhodování o záležitostech, které se přímo týkají dětí. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 2206/23 ze dne 8. 1. 2024 Ústavní soud kritizoval obecný soud, že nezohlednil názor dětí na změnu bydliště a školní docházky; soud neprovedl výslech nezletilých ve věku 10 a 12 let, čímž došlo k porušení jejich participačních práv a nedostatečnému zajištění jejich nejlepšího zájmu. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 1677/23 ze dne 19. 3. 2024 Ústavní soud zdůraznil, že pokud obecný soud překročí návrhy účastníků a změni uspořádání péče, musí účastníkům řízení, i dětem, umožnit vyjádřit se k novému návrhu. Soud zde neumožnil matce reagovat na změnu návrhu otce ohledně střídavé péče a ani nezohlednil názor nezletilých. V nálezu sp. zn. II. ÚS 1311/24 ze dne 7. 8. 2024 Ústavní soud zdůraznil, že názor dítěte má být zásadním vodítkem při hledání jeho nejlepšího zájmu. Všechny zmíněné nálezy vyzdvihují potřebu zajistit, aby děti měly možnost se k věci vyjádřit. Nejen v závislosti na jejich věku a rozumové vyspělosti, ale i v rámci procesních záruk, které jim umožní skutečně participovat na rozhodovacím procesu. Důležité je zajistit dětem právo se vyjádřit nejen teoreticky, ale především v rovině praktické při rozhodování o péči, bydlišti či vzdělání. Ústavní soud setrval kritizuje případy, kdy soudy toto právo ignorují nebo neposkytují dětem dostatečný prostor pro jejich účast na rozhodovacím procesu.

Níže uvedené nálezy Ústavního soudu se týkají **výživného pro děti**. Každý se zaměřuje na různé aspekty, ale mají společného jmenovatele v ochranné roli soudů při určování výše výživného a důrazu na dodržování práv dítěte a povinného rodiče. Nález sp. zn. II. ÚS 1487/23 ze dne 21. 2. 2024 řeší problematiku posuzování vyživovací povinnosti rodiče vůči zletilému dítěti, které i přes neúspěchy ve studiu pokračovalo v dalším pokusu o vzdělání. Ústavní soud nesouhlasil s tím, že obecné soudy rozhodly pouze na základě výsledků studia, aniž by zohlednily zdravotní obtíže dítěte, které měly vliv na studijní neúspěchy. Soudy musí při rozhodování o výživném brát v úvahu i okolnosti, které ovlivnily schopnosti dítěte studium dokončit, včetně zdravotního stavu. Nález sp. zn. IV. ÚS 2173/23 ze dne 24. 1. 2024 se zaměřil na zpětné stanovení výživného. Je nutné, aby soudy přihlížely k tehdejšímu, nikoli aktuálnímu poměru povinného

rodiče. Soud by měl zohlednit reálnou finanční situaci rodiče i v kontextu jeho životní úrovně a minimálních životních nákladů. Tento přístup chrání nejen dítě, ale i práva povinného rodiče na důstojný život. Otázku zpětného stanovení výživného pro dítě řeší i nálezy sp. zn. I. ÚS 871/24 a sp. zn. I. ÚS 1760/24 ze dne 25. 9. 2024, avšak z pohledu ochrany dítěte. Výživné a jeho zvýšení se jako nárok samotného dítěte při prokázané změně poměrů zásadně přiznává od relevantní změny, a to i zpětně za dobu nejdéle 3 let ode dne zahájení řízení. Podmínění zpětného zvýšení výživného mimořádnými okolnostmi, jako je předchozí žádost o zvýšení výživného vůči nepečujícím rodiči nebo nutností okamžitého podání návrhu při změně poměrů, je v rozporu s ochranou nejlepšího zájmu dítěte.

Nálezem sp. zn. IV. ÚS 1162/23 ze dne 10. 12. 2024 Ústavní soud zamítl ústavní stížnost matky nezletilé dívky, která se pokusila získat **souhlas soudu k podání žaloby na ochranu osobnosti za svou dceru**. Předmětem žaloby bylo, že nemocnice neumožnila matce a dítěti mít nepřetržitý kontakt během uvedení do anestezie a probuzení se z ní. Obecné soudy rozhodly, že souhlas s podáním žaloby není nutný, protože výsledek řízení by pro dítě neměl žádný konkrétní prospěch a mohl by přinést finanční náklady, například na právní zastoupení. Ústavní soud přisvědčil tomu, že souhlas je potřeba zejména v případech, kdy řízení může ovlivnit majetkové zájmy dítěte. Ačkoli dítě má právo na ochranu osobnosti, cíle žaloby lze dosáhnout i žalobou podanou matkou, aniž by byla nezletilá vystavena riziku finančních závazků.

Ústavní soud se věnoval i společensky rezonujícím tématu **domácích porodů** v nálezech sp. zn. I. ÚS 2746/23 ze dne 28. 8. 2024 a I. ÚS 605/24 ze dne 19. 11. 2024, o kterých píšeme v jiných podkapitolách ročenky.

PRÁVO NA SOUDNÍ A JINOU PRÁVNÍ OCHRANU

PRÁVO NA SPRÁVEDLIVÝ PROCES

Spravedlivý proces je jedním ze základních práv v demokratickém právním státu. Jeho důležitost se promítá i do judikatury Ústavního soudu, kdy se jedná o nejčastěji posuzované ústavně zaručené právo. Jelikož se jedná o průřezové téma, další nálezy naleznete také v ostatních kapitolách ročenky – například nálezy sp. zn. Pl. ÚS 23/24 ze dne 11. 9. 2024 k valorizaci vnosů při vypořádání společného jmění manželů, ve kterém se Ústavní soud zabýval limity teleologické redukce při výkladu § 742 odst. 2 občanského zákoníku.

V zamítavém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/23 ze dne 7. 5. 2024 se Ústavní soud věnoval posouzení **ústavnosti rozdílného mechanismu odškodňování za nezákonné rozhodnutí v daňovém a jiném než daňovém řízení**. Ústavní soud se zaměřil na otázku ústavnosti rozdílného zacházení podle § 254 odst. 1 věty druhé daňového řádu v případech nezákonných rozhodnutí vydaných podle tohoto předpisu v nalézacím řízení, kdy byla náhrada škody ve formě úroku z neoprávněného jednání správce daně poskytována bez dalšího. Postupoval-li správní orgán podle jiného předpisu, bylo třeba nárok uplatnit dle § 14 zákona č. 82/1998 Sb. (o odpovědnosti státu za škodu). Ústavní soud dospěl k závěru, že při srovnání subjektů, jimž je povinnost ukládána v daňovém řízení podle § 254 daňového řádu, a subjektů povinných k plnění uloženému v jiném než daňovém řízení, nejde o posuzování dvou skupin subjektů, ale dvou rozdílných situací. Rozdíl nespočívá v subjektech samotných, ale odvíjí se od procesních okolností. Rozdílné zacházení proto podle Ústavního soudu nepředstavuje porušení zákazu diskriminace dle čl. 3 odst. 1 Listiny. Je věcí zákonodárce, jaký způsob odškodňování nezákonných správních rozhodnutí zvolí. Základní právo zaručené čl. 36 odst. 3 Listiny nemohlo být daňovou úpravou dotčeno, neboť není podstatné, jakou formou stát náhradu příslušné škody poskytne.

V nálezu sp. zn. I. ÚS 1238/23 ze dne 10. 4. 2024 řešil Ústavní soud otázku **zákazu reformace in peius v civilním řízení** ve světle práva na řádně vedené soudní řízení. Pokud soud v řízení o odvolání jediného účastníka řízení změní rozhodnutí soudu prvního stupně o nákladech řízení před soudem prvního stupně v neprospěch tohoto účastníka, rozhodne v rozporu se zásadou zákazu reformace in peius. K problematice nákladů řízení Ústavní soud přistupuje obvykle zdrženlivě. V této věci však došlo k podstatné vadě, která narušila samotnou podstatu přístupu k odvolacímu řízení a rovnosti účastníků. Důsledkem rozhodnutí bylo výrazné snížení nákladů řízení z původně přiznané částky. Procesní pochybení proto představuje závažný zásah do majetkové sféry stěžovatele. Ústavní soud se právem na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny zabýval i v dalších případech určení nákladů řízení, kdy korigoval obecné soudy. Nálezy týkající se výpočtů odměny advokátů naleznete v podkapitole **Ochrana majetkových práv**.

V nálezu sp. zn. III. ÚS 1951/21 ze dne 19. 9. 2024 se Ústavní soud zabýval **obcemi jako veřejnými opatrovníky** a tím, zda tímto vykonávají přenesenou působnost nebo činnost soukromoprávní povahy. Přezkoumával závěr kompetenčního senátu Nejvyššího správního soudu, který dovodil, že obce nevykonávají veřejné opatrovnictví v přenesené působnosti. Dle Ústavního soudu výkon veřejného opatrovnictví obcemi však výkon přenesené státní správy ve smyslu

čl. 105 Ústavy představuje. Obecná metoda právní regulace veřejného opatrovníka je na zákonodárci. Ten však doposud nepřijal obecný předpis o veřejném opatrovnictví, s jehož vydáním počítá občanský zákoník. Proto kompetenční senát Nejvyššího správního soudu rozhodnutím porušil právo stěžovatele na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny. Ústavní soud vymezil také obecnější **rámec pro přezkum rozhodnutí kompetenčního senátu Nejvyššího správního soudu**. Přezkum úvah kompetenčního senátu o výkladu podústavního práva musí doprovázet nadstandardní míra zdrženlivosti, protože případná pochybení ve výkladu podústavního práva jen málokdy mohou dosáhnout ústavněprávní intenzity. Opačná situace nastává v případě, že se úvahy kompetenčního senátu týkají výkladu ústavního pořádku.

Ústavnosti **délky trvání předběžného opatření** se Ústavní soud věnoval v nález sp. zn. III. ÚS 1538/23 ze dne 24. 9. 2024. Z povahy předběžného opatření jako prostředku k zatímní úpravě poměrů účastníků řízení vyplývá, že by mělo trvat jen po nezbytně dlouhou dobu. Konkrétní délku právní předpisy neomezují. Rozhodování o předběžných opatřeních je součástí civilního soudního řízení a je třeba na něj vztáhnout požadavky plynoucí z práva na spravedlivý proces. Žádná součást ústavního pořádku ale neobsahuje speciální úpravu předběžných opatření nebo jejich doby trvání. Ústavní soud nikdy nepřistoupil ke zrušení předběžného opatření pouze na základě jeho délky, pokud důvody nařízení nadále trvají. Uzavřel, že sice není žádoucí, aby předběžné opatření trvalo několik let, a s přibývajícím délkou vzrůstá kritičnost Ústavního soudu ke splnění podmínek pro jeho další existenci. Samotná délka trvání předběžného opatření však sama o sobě nezpůsobuje porušení práva na soudní ochranu dle čl. 36 Listiny.

Právo na spravedlivý proces bylo podstatou nálezu sp. zn. Pl. ÚS 30/24 ze dne 18. 12. 2024, ve kterém Ústavní soud řešil **odmítnutí volební stížnosti pro údajné nedodržení formy podání**. Návrh byl sice odeslán z datové schránky advokáta, který stěžovateli udělil plnou moc, obsahoval však prostý elektronický podpis advokátního koncipienta, nikoliv podpis advokáta. Ústavní soud rozhodl, že fikce podpisu podle § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, svědčí i podání odeslanému z datové schránky, k němuž je připojen prostý elektronický podpis dalšího zástupce, pomocníka nebo substituta, pokud je vzhledem k okolnostem patrné, že osoba s datovou schránkou byla sama oprávněna podání podepsat. Pokud soud nepřihlédl k návrhu na zahájení řízení v předepsané formě podání a s požadovanou „kvalitou“ podpisu, porušil právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

SPECIFIKA TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Práva obviněných, poškozených a dalších subjektů trestního řízení jsou nedílnou součástí práva na spravedlivý proces. Ústavní soud se jim dlouhodobě věnuje ve své judikatuře.

V nálezech sp. zn. III. ÚS 2615/23 ze dne 9. 9. 2024 a III. ÚS 2613/23 ze dne 25. 9. 2024 se Ústavní soud zabýval opatřeními k **zajištění práv zvláště zranitelných obětí v trestním řízení**. Ústavní soud shledal, že o nevyhovění žádosti o přijetí opatření na ochranu před druhotnou újmou podle § 17 a § 20 odst. 4 zákona č. 45/2013 Sb. (o obětech trestných činů) mají orgány činné v trestním řízení rozhodnout usnesením. Proti němu je přípustná stížnost, která má odkladný účinek. Při rozhodování mají zkoumat, zda je žadatel zvláště zranitelnou obětí. Pokud ano, musí žádosti bez dalšího vyhovět, ledaže tomu brání závažné důvody nebo to vylučuje povaha prováděného úkonu. Nejednalo-li se o zvláště zranitelnou oběť, je potřeba dále zkoumat, zda je obětí. Pokud ano, musí zvažovat, zda je potřebné zabránění bezprostředního vizuálního kontaktu s domnělým pachatelem. Obecné soudy tento postup nedodržely a porušily právo stěžovatelů na zachování lidské důstojnosti a osobní cti, na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého života dle čl. 10 odst. 1 a 2 a na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Významný je i nálezu sp. zn. II. ÚS 527/23 ze dne 30. 5. 2024, ve kterém Ústavní soud posuzoval stížnost pěti obětí sexuálního jednání bez souhlasu. Mezi stěžovatelkami a orgány činnými v trestním řízení bylo sporné, zda jednání podezřelého naplnilo skutkovou podstatu znásilnění podle trestních předpisů. Ústavní soud se vyjádřil zejména k situaci, kdy orgány činné v trestním řízení uzavřely, že **sundáním kondomu bez souhlasu** podezřelý nenaplnil znaky skutkové podstaty trestného činu. Ústavní soud takto kategorický a neodůvodněný závěr o netrestnosti jednání odmítl. V daném případě došlo k porušení práva oběti na účinné vyšetřování podle čl. 3 Úmluvy a čl. 36 odst. 1 Listiny. Právo na účinné vyšetřování zahrnuje i to, že vyslychající poskytne prostřednictvím nenávodných otázek či výzev vypovídající osobě možnost upřesnit svá tvrzení tak, aby si mohl udělat o popisovaném skutkovém ději jasnou představu v částech relevantních pro trestní řízení. Teprve z ní je možné tvrzení oběti právně posoudit a zvolit další procesní postup. Z ústavního pořádku vyplývá **povinnost státu trestat a účinně potírat všechny druhy nekonsenzuálního sexuálního jednání** významně zasahujícího do fyzické nebo duševní integrity oběti, včetně toho, jestliže se oběť fyzicky nebránila. Tímto hlediskem je třeba interpretovat rovněž ustanovení § 185 trestního zákoníku ke znásilnění.

Ústavní soud se zabýval i případy, kdy **soud o adhezním nároku nerozhodl, případně náhradu škody nepřiznal**. V nálezech sp. zn. IV. ÚS 405/24 ze dne 4. 6. 2024 a II. ÚS 2099/23 ze dne 31. 5. 2024 obecný soud odkázal poškozené s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Ústavní soud uvedl, že pokud trestní řád ukládá soudům rozhodovat podle § 228 odst. 1 trestního řádu, trestní soudy musí provést takový rozsah dokazování, který jim umožní tuto pravomoc naplnit. Řádné rozhodování v adhezním řízení je neodmyslitelnou součástí naplnění účelu trestního řízení, kterým je i ochrana práv poškozených. Možnosti odkázat poškozené s jejich nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních nelze nadužívat, neboť by institut uplatnění nároku na náhradu újmy v trestním řízení pozbyl smyslu. Je proto porušením práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, pokud trestní soud odkáže poškozené s nárokem do občanskoprávního řízení, byť ke stanovení výše náhrady škody není třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestní řízení. V dalším nálezu sp. zn. IV. ÚS 2637/23 ze dne 20. 3. 2024 Ústavní soud uzavřel, že pokud soud nepřizná uplatněný adhezní nárok, ač jsou pro to splněny zákonné podmínky, jedná se o porušení ústavně zaručeného práva oběti na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

Opakovaně se také Ústavní soud vyjádřil k určování výše **odměny zmocněnce poškozeného i ustanoveného obhájce obviněného v trestním řízení**. V nálezech sp. zn. III. ÚS 2835/23 ze dne 13. 11. 2024 a IV. ÚS 158/24 ze dne 17. 4. 2024 upravil závěry obecných soudů v otázce modrace výše nákladů na zmocněnce poškozených. Moderaci mají provádět pouze na základě specifických okolností případu. Soud nemůže při rozhodování o nákladech vzniklých poškozeným přibráním zmocněnce v trestní věci paušálně vyloučit použití advokátního tarifu. Tyto postupy musí vždy řádně odůvodnit. K **odměně advokátů ustanovených jako obhájci obviněných státem**, se Ústavní soud vyjádřil ve věci sp. zn. III. ÚS 49/24 ze dne 24. 7. 2024. Pokud o výši odměny obhájce nerozhoduje na základě dohody s advokátem sám obviněný, ale stát, pak uhrazení odměny obhájce naplňuje ústavně zaručené právo na právní pomoc a obhajobu dle čl. 37 odst. 2 Listiny.

NÁHRADA ŠKODY ZA NEZÁKONNÉ ROZHODNUTÍ A NESPRÁVNÝ ÚŘEDNÍ POSTUP

I v roce 2024 se Ústavní soud zabýval kontrolou ústavnosti při aplikaci zákona č. 82/1998 Sb. (o odpovědnosti státu za škodu) a právem na náhradu škodu způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem, které na ústavní úrovni garantuje čl. 36 odst. 3 Listiny.

V plenárním nálezu sp. zn. Pl. ÚS 36/23 ze dne 28. 2. 2024 se Ústavní soud zabýval otázkou **pravomoci k rozhodování o nároku na náhradu újmy** za nezákonné rozhodnutí ve věcech služebního poměru **policistů**. Stěžovatel napadl rozhodnutí zvláštního senátu ve věcech kompetenčních sporů, který ustanovil, že ve stěžovatelově věci (náhrada nemajetkové újmy za nezákonné rozhodnutí) má rozhodnout ředitel krajského ředitelství policie. Podle stěžovatele však o jeho nároku měly rozhodovat civilní soudy, jelikož u správních orgánů existuje riziko systémové podjatosti. Ústavní soud se neztotožnil se stěžovatelovou argumentací a shledal, že riziko systémové podjatosti v souvislosti s rozhodováním ředitele krajského ředitelství policie o nároku stěžovatele podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů nečiní nutně toto rozhodování neústavním.

Kritériím odškodnění v případě způsobené nemajetkové újmy z důvodu průtahů v řízení se Ústavní soud věnoval v nálezu sp. zn. IV. ÚS 2699/23 ze dne 28. 2. 2024. Ačkoli ve své ustálené judikatuře uznává, že neexistuje žádná exaktní metoda, jak výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu určit, mimo ústavněprávní mantinely se mohou dostat ta rozhodnutí obecných soudů, která lze označit za extrémní a vymykající se smyslu a účelu dané právní úpravy. V této věci Ústavní soud porušení základního práva stěžovatele shledal zejména z toho důvodu, že obecný soud dostatečně nezohlednil individuální okolnosti na straně stěžovatele. Dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva je potřeba vycházet z vyvratitelné domněnky, že nepřiměřená délka řízení znamená pro stěžovatele morální újmu a žádné důkazy v tomto ohledu se v zásadě nevyžadují. V tomto případě ale, stejně jako ve skutkově podobné věci v nálezu sp. zn. IV. ÚS 3377/23 ze dne 28. 5. 2024, Ústavní soud s ohledem na princip zdrženlivosti a minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů napadená rozhodnutí nezrušil a porušení práva podle čl. 36 odst. 3 Listiny pouze konstatoval.

Ústavní soud v uplynulém roce připomněl také **nutnost náležitého odůvodnění** rozhodnutí o odpovídající formě zadostiučinění za nepřiměřeně dlouhé kompenzační řízení v nálezu sp. zn. III. ÚS 1565/23 ze dne 10. 4. 2024. V případě pouhého shledání porušení práva je nezbytné podložit závěr konkrétními a relevantními okolnostmi, což obecné soudy ve věci neučinily.

Nález sp. zn. II. ÚS 379/23 ze dne 24. 4. 2024 se týkal **výše odškodnění** vysoké státní úřednice za nemajetkovou újmu, kterou jí způsobilo nezákonné rozhodnutí o zahájení trestního stíhání trvajících přes 6 let, které pro ni mělo závažné negativní důsledky. Ústavní soud připomněl své dřívější závěry, podle kterých osoba, vůči níž orgány

vedly trestní řízení pro trestnou činnost, kterou nespáchala, musí dostat zadostiučinění. Jeho výše nesmí být pouze symbolická, ale musí naplnit požadavky plynoucí z Listiny. Pokud obecné soudy pro určení výše odškodnění srovnávají rozhodnutí v jiných věcech, lze používat pouze případy skutečně srovnatelné. O podobné závěry se Ústavní soud opřel v nálezu sp. zn. II. ÚS 2241/24 ze dne 20. 11. 2024 k výši odškodnění aktivní političky za nedůvodné trestní stíhání pro čin přímo související s její politickou činností. V obou případech však zdůraznil, že není jeho úkolem, aby v daném případě sám určoval či naznačoval přesnou výši finančního odškodnění.

PRÁVO NA SAMOSPRÁVU

V rozhodovací činnosti Ústavního soudu nechyběly návrhy Ministerstva vnitra na zrušení obecně závazných vyhlášek obcí. Dvěma návrhům plně vyhověl, jednomu částečně a jeden zcela zamítl, přičemž postupoval podle **testu čtyř kroků** pro posouzení obecně závazné vyhlášky. Návrhy se týkaly **místních poplatků** (obec Jenštejn stanovila místní poplatek za zhodnocení stavebního pozemku, sp. zn. Pl. ÚS

42/23 ze dne 14. 2. 2024, obce Číměř a Vlkančice stanovily místní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, sp. zn. Pl. ÚS 26/22 ze dne 21. 2. 2024 a sp. zn. Pl. ÚS 34/23 ze dne 28. 2. 2024) a **vyhlášky o nočním klidu** (obec Píšť, sp. zn. Pl. ÚS 44/23 ze dne 15. 5. 2024). Důvodem pro rušení obecně závazných vyhlášek obcí či jejich ustanovení byl rozpor s kogentními ustanoveními příslušných zákonů. Pouze návrh na zrušení vyhlášky obce Píšť byl zcela zamítnut a prošel tak všemi kroky výše zmíněného testu. Obec Píšť ústavně konformním způsobem stanovila výjimky z běžné doby nočního klidu z důvodu konání několika mimořádných společenských akcí.

Ústavní soud se zabýval také návrhem ředitele Krajského úřadu Jihomoravského kraje na zrušení nařízení obce Velké Hostěrádky **o tržním řádu**, sp. zn. Pl. ÚS 49/23 ze dne 21. 2. 2024. V těchto případech Ústavní soud nezkoumá porušení práva na územní samosprávu, ale ústavnost a zákonnost nařízení obce v rámci delegované normotvorby. K tomu provádí **test tříkrokový**, na jehož základě v této věci návrhu částečně vyhověl, částečně jej zamítl a ve zbývajícím rozsahu odmítl jako zjevně neopodstatněný. Části nařízení zrušil proto, že nebyla v rozsahu zákonného zmocnění a neprošla tak druhým krokem přezkumu.

05

STATISTIKY ROZHODOVACÍ ČINNOSTI

STATISTIKA ROZHODOVÁNÍ ÚSTAVNÍHO SOUDU V ROCE 2024

ROZHODNUTÍ ZA ROK 2024 CELKEM

3712		
nálezy	usnesení	stanoviska pléna
234	3478	0

NÁLEZY ZA ROK 2024ⁱ⁾

234		
vyhověno (alespoň částečně)	zamítnuto (alespoň částečně)	vyhověno a zamítnuto
196	48	10

USNESENÍ ZA ROK 2024 (VČETNĚ PROCESNÍCH)ⁱⁱ⁾

3478						
zjevná neopodstatněnost	vady návrhu	po lhůtě	neoprávněnost navrhovatele	nepříslušnost	nepřípustnost	zastaveno
2673	303	70	93	170	420	33
77 %	9 %	2 %	3 %	5 %	12 %	1 %

PLENÁRNÍ ROZHODNUTÍ ZA ROK 2024ⁱⁱⁱ⁾

58	
nálezy	usnesení
24	34

SENÁTNÍ ROZHODNUTÍ ZA ROK 2024

3654	
nálezy	usnesení
210	3444

ŘÍZENÍ O ZRUŠENÍ ZÁKONŮ A JINÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ – POČET ROZHODNUTÍ CELKEM

32 (z toho 19 nálezů)			
Vyhověno (alespoň částečně)		Zamítnuto (alespoň částečně)	
11		11	
Návrhy na zrušení zákona	Návrhy na zrušení jiného právního předpisu	Návrhy na zrušení obecně závazné vyhlášky	Návrhy na zrušení nařízení obce/kraje
13 nálezů (15 usnesení)	1 nález (0 usnesení)	4 nálezy (1 usnesení)	1 nález (0 usnesení)
Vyhověno alespoň částečně	Vyhověno alespoň částečně	Vyhověno alespoň částečně	Vyhověno alespoň částečně
7	0	3	1

ŘÍZENÍ O ÚSTAVNÍCH STÍŽNOSTECH^{iv)} – POČET ROZHODNUTÍ

3677											
Vyhověno (alespoň částečně)						Zamítnuto (alespoň částečně)					
185						37					
Ústavní stížnost směřovala proti: ^{v)}											
Rozhodnutí soudu	Rozhodnutí správní	Rozhodnutí jiné	Jiný zásah	Zákon	Jiný pr. předpis	OZV	Nařízení obce/kraje	Rozhodnutí ÚS	OOP	Interní předpis	Ostatní
3435	119	158	82	121	9	2	0	2	0	1	12

ŘÍZENÍ O OPATŘENÍCH NEZBYTNÝCH K PROVEDENÍ ROZHODNUTÍ MEZINÁRODNÍHO SOUDU – NÁVRH NA OBNOVU ŘÍZENÍ – POČET ROZHODNUTÍ

0	
Vyhověno	Nevyhověno
0	0

Neproběhla žádná řízení o zaujetí stanoviska pléna. Ústavní soud v roce 2024 v dalších typech řízení **rozhodoval o 1 návrhu politické strany** dle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy, zda rozpuštění politické strany či jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními či jinými zákony.

Vysvětlivky:

ⁱ⁾ Některé nálezy obsahují více výroků. Proto součet nálezů, v nichž Ústavní soud návrhu alespoň částečně vyhověl, a nálezů, jimiž návrh zamítnul, neodpovídá celkovému počtu nálezů. Náležů s oběma výroky (vyhověno a zároveň zamítnuto) za rok 2024 vydal Ústavní soud 10, což je v tabulce zachyceno.

ⁱⁱ⁾ Nezanedbatelné množství usnesení obsahuje více výroků. V tabulce uvádíme počet jednotlivých výroků. Jejich absolutní součet se tedy nemůže rovnat součtu přijatých usnesení (obdobně to platí u procentuálního vyjádření, kde součet netvoří 100 % a počet jednotlivých typů výroků se vztahuje k celkovému počtu usnesení, včetně procesních).

ⁱⁱⁱ⁾ Kromě stanovisek pléna (v roce 2024 však nebyla přijata žádná).

^{iv)} Zahrnuje též řízení o komunálních stížnostech dle čl. 87 odst. 1 písm. c) a řízení o návrhu politické strany nebo hnutí dle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy.

^{v)} Některá podání směřují vůči více typům aktů; proto neodpovídá součet počtu rozhodnutí v řízení o ústavních stížnostech počtu návrhů dle této části tabulky.

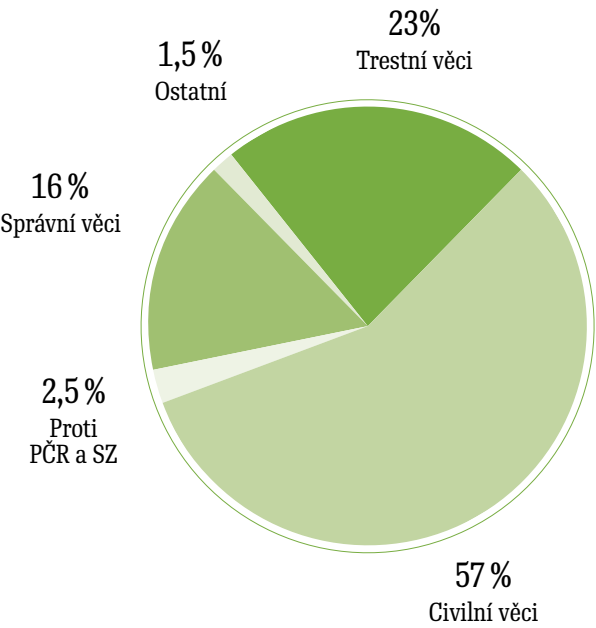
PRŮMĚRNÁ DÉLKA ŘÍZENÍ U VĚCÍ SKONČENÝCH V LETECH 2007-2024

Průměrná délka řízení	ve všech věcech	ve dnech	v měsících a dnech	
	ve všech věcech	139	4 měsíce	19 dnů
	ve věcech plenárních	304	10 měsíců	4 dny
	ve věcech senátních	137	4 měsíce	17 dnů
	ve věcech, v nichž bylo rozhodnuto nálezem	351	11 měsíců	21 dnů
	ve věcech, v nichž bylo rozhodnuto odmítnutím pro zjevnou neopodstatněnost	143	4 měsíce	23 dnů
	při ostatních způsobech ukončení řízení	79	2 měsíce	19 dnů

PRŮMĚRNÁ DÉLKA ŘÍZENÍ U VĚCÍ SKONČENÝCH V ROCE 2024

Průměrná délka řízení	ve všech věcech	ve dnech	v měsících a dnech	
	ve všech věcech	105	3 měsíce	15 dnů
	ve věcech plenárních	257	8 měsíců	17 dnů
	ve věcech senátních	103	3 měsíce	13 dnů
	ve věcech, v nichž bylo rozhodnuto nálezem	266	8 měsíců	26 dnů
	ve věcech, v nichž bylo rozhodnuto odmítnutím pro zjevnou neopodstatněnost	104	3 měsíce	14 dnů
	při ostatních způsobech ukončení řízení	52	1 měsíc	22 dnů

VĚCNÁ STRUKTURA NÁVRHŮ NA ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ V ROCE 2024

POČTY VEŘEJNÝCH ÚSTNÍCH JEDNÁNÍ

Rok	Věci plenární	Věci senátní
2010	7	18
2011	8	20
2012	2	17
2013*	1	1
2014	0	0
2015	0	0
2016	0	1
2017	1	0
2018	0	0
2019	1	0
2020	0**	0
2021	0	0
2022	0	0
2023	0	0
2024	2	0

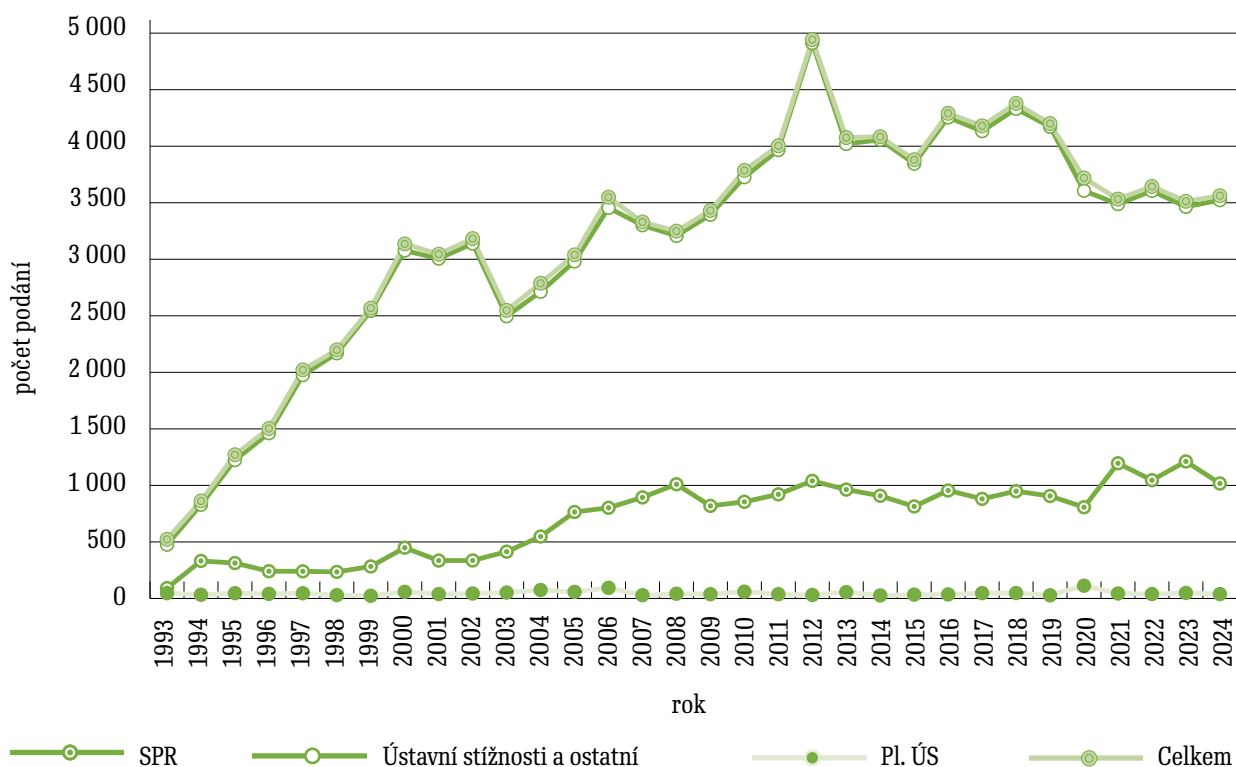
*) od roku 2013 snížené počty ústních jednání v důsledku změny zákona
**) jedna věc – Pl. ÚS 33/16, 2× nařízena a opakovaně zrušena

STATISTIKA Z POHLEDU NÁVRHŮ NA ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ A OSTATNÍCH PODÁNÍ

POČET PODÁNÍ				
ROK	Celkem	Pl. ÚS	Ústavní stížnosti a ostatní	SPR
1993	523	47	476	92
1994	862	33	829	332
1995	1 271	47	1 224	313
1996	1 503	41	1 462	241
1997	2 023	47	1 976	240
1998	2 198	29	2 169	235
1999	2 568	24	2 544	283
2000	3 137	60	3 077	449
2001	3 044	38	3 006	335
2002	3 183	44	3 139	336
2003	2 548	52	2 496	414
2004	2 788	75	2 713	548
2005	3 039	58	2 981	765
2006	3 549	94	3 455	802
2007	3 330	29	3 301	894
2008	3 249	42	3 207	1 010

POČET PODÁNÍ				
ROK	Celkem	Pl. ÚS	Ústavní stížnosti a ostatní	SPR
2009	3 432	38	3 394	819
2010	3 786	60	3 726	855
2011	4 004	38	3 966	921
2012	4 943	31	4 912	1 040
2013	4 076	56	4 020	963
2014	4 084	27	4 057	908
2015	3 880	34	3 846	814
2016	4 291	36	4 255	955
2017	4 180	47	4 133	881
2018	4 379	48	4 331	949
2019	4 200	28	4 172	906
2020	3 719	113	3 606	807
2021	3 532	44	3 488	1 196
2022	3 644	39	3 605	1 046
2023	3 513	49	3 464	1 212
2024	3 562	39	3 523	1 017
Celkem	102 038	1 487	100 931	22 574

VÝVOJ POČTU PODÁNÍ V LETECH 1993–2024

06

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A VNĚJŠÍ VZTAHY

MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A VNĚJŠÍ VZTAHY

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti. Třebaže mezinárodní kontakty nestojí v jádru jeho aktivit, obohacují a rozvíjí jeho práci.

Postavení Ústavního soudu v ústavněprávním systému naší země je ojedinělé. Ve vnitrostátním prostředí nemá partnera, který by disponoval podobnými pravomocemi. Současně platí, že neexistuje orgán, který by mu byl nadřízen. V této souvislosti je zahraniční spolupráce významným prostředkem, jímž Ústavní soud získává možnost konzultovat, poradit se a rozšířit své perspektivy, neboť právě zahraniční protějšky Ústavního soudu nezdávka stojí před obdobnými výzvami. Sdílení zkušeností může leckdy napomoci k efektivnímu uchopení takových výzev.

Nadnárodní aktivity Ústavního soudu mají jednak mnohostranný, jednak dvoustranný charakter. Formalizovaná, resp. systematizovaná multilaterální kooperace na nejvyšší úrovni se odehrává nejčastěji prostřednictvím Konference evropských ústavních soudů. Ještě širším fórem pro mnohostrannou kooperaci je Světová organizace ústavního soudnictví, jejímž členem je od počátku i Ústavní soud České republiky.

Zavedeným a velice přínosným formátem multilaterální spolupráce jsou i mezinárodní konference, odborné semináře a kolokvia. Jejich tematika pokrývá akademické, tj. spíše teoretické právní otázky, i praktické záležitosti aplikace práva. Také v roce 2024 se zástupci Ústavního soudu zúčastnili celé řady takových akcí.

MEZINÁRODNÍ ODBORNÉ KONFERENCE

Poslední lednový pátek je tradičně spojen s ceremoniálním zahájením soudního roku Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Tato událost má významný odborný i společenský přesah, neboť nabízí příležitost pro setkání zástupců všech nejvyšších soudních institucí členských států Rady Evropy. Na jednom fóru se shromažďují soudci ústavních soudů,

nejvyšších soudů a nejvyšších správních soudů z téměř pěti desítek evropských zemí. K nim se přidávají soudci pořádajícího štrasburského soudu a také Soudního dvora Evropské unie. Večernímu slavnostnímu slyšení zpravidla předchází odborný seminář, který se tentokrát věnoval tématu subsidiarity a sdílené odpovědnosti při ochraně práv a svobod zakotvených v evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Konkrétně se expertní meeting zaměřil na čtyři témata: 1) dopady Protokolu č. 15 na subsidiaritu, 2) ústavní přezkum a vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků, 3) éra subsidiarity a procesní přezkum, 4) subsidiarita z pohledu národních soudů. Ústavní soud České republiky byl ve Štrasburku reprezentován svým předsedou Josefem Baxou, který se v rámci nabitého programu setkal také s českou soudkyní Evropského soudu pro lidská práva Kateřinou Šimáčkovou.

V pátek 1. března 2024 se v lotyšské metropoli Rize konala mezinárodní konference, kterou uspořádal tamější Ústavní soud u příležitosti výročí 20 let členství Lotyšska v Evropské unii. Tématem odborného setkání byla role ústavních soudů při konkretizaci hodnot sjednocujících Evropu. V širší perspektivě se zmíněné téma dotýká fenoménu národních ústavních identit a jejich vztahu ke sdíleným hodnotám v rámci Evropské unie. Hodnoty demokracie, právního státu a ochrany lidských práv patří k nezpochybnitelnému základu, na němž Evropská unie stojí. Současně platí, že Evropská unie ctí národní identity svých členů, které vycházejí i z jejich ústavněprávních systémů a ústavních tradic. Hledání rovnováhy mezi ochranou národní ústavní identity na straně jedné a ochranou sdílených hodnot Evropské unie a jejích členů na straně druhé je námětem nejen mnoha akademických článků, ale i otázkou ryze praktickou, která vyvstává v aplikační praxi nejen před soudy národními, ale i před Soudním dvorem Evropské unie a v obecnější rovině i před Evropským soudem pro lidská práva. Účastníci konference se k tématu vyjádřili z různých úhlů pohledu a zdůraznili mimo jiné nezbytnost vzájemného otevřeného a racionálního dialogu mezi národními a evropskými nadnárodními soudy. Ústavní

soud byl na této mezinárodní konferenci reprezentován místopředsdkyní Kateřinou Ronovskou, která se při účasti na mezinárodních odborných akcích může opřít o své mimořádně bohaté zkušenosti z akademického prostředí.

1. května 2024 uplynulo přesně 20 let od historicky největšího rozšíření Evropské unie. K připomenutí tohoto milníku uspořádal Soudní dvůr Evropské unie ve dnech 2. a 3. května ve svém lucemburském sídle mezinárodní konferenci, na které vystoupily osobnosti z justičního, politického i akademického prostředí. Jejím obecným tématem byl význam rozšíření pro rozvoj evropské integrace. V rámci konference se také konalo setkání představitelů vrcholných soudů členských států Evropské unie za účasti soudců Soudního

dvora a soudců Tribunálu. Odborné setkání se zaměřilo na tři témata: 1) na předběžnou otázku, resp. aktuální judikaturu ve věci procesních aspektů tohoto instrumentu, 2) na vzájemné uznávání základních práv a 3) na otázku spravedlnosti a přístupu k dokumentům, konkrétně ve sféře životního prostředí. Součástí programu byly tři paralelní workshopy. První z nich se věnoval výzvám, které vnitřní trh přináší sociální politice, druhý pokrýl téma ochrany osobních dat a ve třetím se debatovalo o potenciálu umělé inteligence podporovat soudní činnosti. Ústavní soud České republiky v Lucemburku reprezentovala místopředsdkyně Kateřina Ronovská, která v rámci workshopu přednesla příspěvek na téma střetu práva na ochranu osobních údajů s požadavky na transparentnost právnických osob (a srovnatelných majetkových struktur).

Ve dnech 2. a 3. května se soudce Jan Wintr zúčastnil setkání Heidelberské diskusní skupiny Evropské asociace ústavních soudů (Heidelberger Gesprächskreis Europäischer Verfassungsgerichtsverbund) v Heidelbergu. Dvoudenní meeting se týkal jednak základních standardů soudních reforem a nezávislosti soudů ve světle polské soudní reformy a jednak rozboru nového výkladu základů evropské integrace v důležitých rozhodnutích Soudního dvora Evropské unie z 16. února 2022 o žalobách Polska a Maďarska proti nařízení podmiňujícímu platby z rozpočtu Evropské unie dodržováním principu právního státu. Diskuse se dále účastnili mimo jiné polský ministr spravedlnosti Adam Bodnar, předseda rakouského Ústavního soudu Christoph Grabenwarter, místopředsedkyně německého Spolkového ústavního soudu Doris König, další soudkyně a soudci ústavních soudů Itálie, Maďarska, Německa a Rakouska, Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie a ředitel pořadajícího Max-Planck-Institutu pro zahraniční veřejné právo a mezinárodní právo.

V prvním říjnovém týdnu se v Košicích konal již XIII. ročník mezinárodní konference z cyklu „Ústavné dni“. Jeho tématem tentokrát bylo řízení o souladu právních předpisů – právo na podání návrhu a účinky rozhodnutí Ústavního soudu. Pořadatelské role se opět ujaly Ústavní soud Slovenské republiky společně s Právnickou fakultou Univerzity Pavla

Jozefa Šafárika. Tak jako v minulých letech měl i letos mezi řečníky zastoupení Ústavní soud České republiky. Vedle předsedy soudu Josefa Baxy, který přednesl úvodní slovo, se publiku představil soudce Zdeněk Kühn, který ve svém příspěvku pohovořil o právu senátu iniciovat řízení o souladu právních předpisů s ústavou.

BILATERÁLNÍ SETKÁNÍ

Nejkonkrétnější výsledky, především pro praxi, přinášejí bilaterální jednání. Přímá diskuse soudců, popř. odborného personálu o záležitostech spojených se soudním přezkumem ústavnosti může přispět k zefektivnění ochrany ústavnosti a lidských práv v nejširším smyslu slova. Bilaterální spolupráce má tedy ve sféře nadnárodních aktivit Ústavního soudu nezastupitelné místo.

V roce 2024 se konalo hned pět dvoustranných meetingů. Dva proběhly na půdě partnerských zahraničních soudů a tři v sídle Ústavního soudu v Brně. Nadto hostil Ústavní soud společně s Nejvyšším soudem a Nejvyšším správním soudem návštěvu soudců Soudního dvora Evropské unie. U příležitosti poslední zmíněného bylo uspořádáno odborné kolokvium.

BILATERÁLNÍ SETKÁNÍ NA PŮDĚ ZAHRAJČNÍCH SOUDŮ

V polovině dubna proběhlo dvoustranné setkání delegace zástupců Ústavního soudu České republiky se soudci tchajwanského Ústavního soudu. Navzdory geografické vzdálenosti mezi střední Evropou a jihovýchodní Así lze v českém a tchajwanském systému ochrany ústavnosti nalézt celou řadu paralel a podobností. To platí jak v rovině postavení a působnosti ústavních soudů, tak s ohledem na konkrétní

otázky, které před ústavními soudy vyvstávají. První bilaterální setkání zástupců obou soudů se konalo v červnu roku 2023 v Brně. S bezmála ročním odstupem bylo uspořádáno setkání druhé, tentokrát v Taipei.

Delegaci Ústavního soudu České republiky na Tchaj-wan vedl předseda Josef Baxa, kterého doprovázeli místopředsedové Vojtěch Šimíček a Kateřina Ronovská. Bilaterální jednání zahájil předseda tchajwanského Ústavního soudu a současně nejvyšší představitel soudní moci Tzong-Li Hsu. Na jeho přivítání a úvodní slovo navázal Josef Baxa, který ve svém projevu mimo jiné pohovořil o vývoji ústavního soudnictví na našem území, o širších právně-politických

a společenských souvislostech založení, resp. obnovení instituce ústavního soudu a na pozadí tří uplynulých dekád představil tři vybrané nálezy Ústavního soudu. Předseda Josef Baxa se věnoval také obecným otázkám ústavního soudnictví a jeho úloze v současné společnosti.

Po proslovech následovala živá diskuse, v níž se mimo jiné hovořilo o institutu trestu smrti, jehož protiústavnost byla před tamním soudem zrovna namítána. Kromě bilaterálního setkání na půdě tchajwanského Ústavního soudu zahrnoval třídení program pracovní cesty také návštěvu několika dalších soudních institucí, jmenovitě Tchajwanského vrchního soudu (pobočka Tainan), Taipeiského vrchního správního soudu, tchajwanské Justiční akademie a Justičního muzea v Tainanu.

Ve středu 10. července se v Karlsruhe uskutečnilo bilaterální setkání soudců německého Spolkového ústavního soudu s reprezentanty Ústavního soudu České republiky. Role hostitelů se za Spolkový ústavní soud ujali jeho předseda Stephan Harbarth a místopředsedkyně Doris König. Delegaci českého Ústavního soudu tvořili jeho předseda Josef Baxa, místopředsedkyně Veronika Křesťanová a Kateřina Ronovská a soudce Jan Wintř.

Celodenní pracovní schůze byla rozdělena do dvou bloků. Na pořadu jednání bylo hned několik předem stanovených diskusních okruhů. Dopoledne bylo vyhrazeno podmínkám přípustnosti ústavní stížnosti a ochraně klimatu. Odpoledne se hovořilo o vztahu vnitrostátně zakotvených základních práv k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a k Listině základních práv Evropské unie, o koherenci judikatury ústavních soudů, o vázanosti ústavního soudu předchozí judikaturou a o významu odlišných stanovisek. Velice zdařilou návštěvou navázaly německý a český ústavní soud na dlouholetou a plodnou spolupráci.

BILATERÁLNÍ NÁVŠTĚVY V SÍDLE ÚSTAVNÍHO SOUDU V BRNĚ

Na samotném počátku května zavítala na Ústavní soud delegace Ústavního soudu Korejské republiky, kterou vedl předseda soudu Lee Jongseok. Delegaci přijal místopředseda Ústavního soudu České republiky Vojtěch Šimíček společně se soudci Ústavního soudu Danielou Zemanovou a Zdeňkem Kühnem. Úvodní slovo patřilo místopředsedovi Vojtěchu Šimíčkovi, který stručně představil historii ústavního soudnictví v České republice, ozřejmil postavení a roli Ústavního soudu v českém právně-politickém systému, popsal způsob jmenování soudců Ústavního soudu a strukturu Ústavního soudu a vyložil, jaké kompetence jsou Ústavnímu soudu svěřeny. Předseda Ústavního soudu Korejské republiky Lee Jongseok následně vysvětlil, v čem se český a korejský systém ochrany ústavnosti shodují nebo naopak liší. Oboustranná pozornost byla věnována také nápadu případů, tedy množství podnětů, které jsou ústavním soudům předloženy k přezkumu, a rychlosti řízení před ústavními

soudy. Následná diskuse se zaměřila na vztah ústavních soudů k obecné justici, na nezávislost soudů a soudců, resp. oddělení soudní moci od moci politické a na fenomén tzv. klimatických žalob.

Ve dnech 15. a 16. října proběhlo v Brně společné jednání soudců českého a slovenského Ústavního soudu. Oba ústavní soudy udržují dlouhodobě úzké vztahy, k jejichž kvalitě přispívá společná historická zkušenost, geografická a jazyková blízkost, podobnosti v právních systémech a v neposlední řadě neopominutelný odkaz jejich přímého předchůdce, kterým byl Ústavní soud České a Slovenské Federativní Republiky. Každoroční setkání plén se již stalo tradicí. Loni se soudci sešli na jihu Slovenska, zatímco letos spolu debatovali v sídle Ústavního soudu České republiky v Brně. Pracovní jednání bylo rozděleno do dvou bloků. První blok se zaměřoval na vztah vnitrostátního práva a práva Evropské unie v kontextu řízení o souladu právních předpisů před ústavním soudem. Tématem druhého bloku byl vztah soukromého a ústavního práva (s přihlédnutím k evropskému právu soukromému).

V úterý 3. prosince se soudci Ústavního soudu České republiky sešli k bilaterálnímu jednání se soudci Ústavního soudu Republiky Kosovo. Třebaže se zástupci obou soudních institucí opakovaně potkali na mezinárodních konferencích nebo jiných mezinárodních fórech, jednalo se v tomto případě o první ryze dvoustrannou schůzku. Ústavní soud Republiky Kosovo je nejmladším ústavním soudem na evropském kontinentu. Byl zřízen v roce 2008 a činnost zahájil hned v roce následujícím. Jeho postavení v rámci kosovského právního systému je obdobné jako pozice Ústavního soudu v českém právním systému. Mnohé paralely lze spatřovat rovněž s ohledem na pravomoci a působnost obou orgánů ochrany ústavnosti. Kosovskou delegaci vedla předsedkyně soudu Gresa Caka-Nimani, kterou doprovázela šestice soudkyň a soudců, generální sekretář a dvojice zástupců Rady Evropy. Celodenní pracovní jednání bylo rozděleno do tří částí. První z nich zahájil předseda hostitelského soudu Josef Baxa, který ve svém úvodním slově představil přítomné kolegy a stručně vysvětlil fungování českého modelu ústavního soudnictví. Předsedkyně kosovského Ústavního soudu následně učinila totéž a při uplatnění podobné struktury výkladu seznámila hostitele s kosovským modelem ústavního soudnictví. Po krátké pauze pokračovalo jednání druhou částí, jež byla věnována ústavněprávním aspektům kárné odpovědnosti soudců. Téma uvedl a rozebral soudce Ústavního soudu Tomáš Langášek. Po pracovním obědě, během něhož pokračovala

živá a podnětná diskuse, přišel na řadu třetí blok odborného jednání. Zaměřoval se na ústavní přezkum soudních reforem. Téma ve svém příspěvku rozvedl soudce Nexhmi Rexhepi. V úplném závěru bilaterální schůzky byl ponechán prostor pro otevřenou debatu. Program bilaterální návštěvy pokračoval ve středu 4. prosince. V ranních hodinách přijal kosovskou delegaci předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy, kterého při jednání doprovázeli předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia soudce Lubomír Ptáček a další členové odborného personálu Nejvyššího soudu. Před polednem se potom delegace přesunula na Nejvyšší správní soud, kde se setkala s předsedou soudu Karlem Šimkou a místopředsedkyní soudu Barbarou Pořízkovou.

KOLOKVIUM SOUDCŮ VRCHOLNÝCH SOUDŮ KONANÉ U PŘÍLEŽITOSTI NÁVŠTĚVY DELEGACE SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE V BRNĚ

21. května proběhlo v sídle Ústavního soudu kolokvium, které u příležitosti návštěvy delegace Soudního dvora Evropské unie uspořádaly společně Ústavní soud, Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud.

Kolokvium otevřeli zástupci hostitelských institucí, jmenovitě Kateřina Ronovská, místopředsedkyně Ústavního soudu, Petr Angyalossy, předseda Nejvyššího soudu a Karel Šimka, předseda Nejvyššího správního soudu. Kateřina Ronovská ve svém úvodním slově vyzdvihla důležitost otevřené komunikace na úrovni evropské i vnitrostátní, jež výrazně přispívá k lepšímu pochopení a posílení vzájemné důvěry. Petr Angyalossy zdůraznil význam řízení o předběžných otázkách, prostřednictvím kterých se české soudy dlouhodobě zapojují do spoluutváření ujednání právního prostoru. Karel Šimka na příkladech z historie střední Evropy ukázal, jak podstatné je i v současnosti udržovat rovnováhu mezi jednotou celku a svébytností jeho jednotlivých částí. Společným jmenovatelem úvodních řečí byl důraz na důležitost otevřeného, mnohostranného a víceúrovňového dialogu pro ochranu a posilování právního státu, lidských práv a svobod. Stejně hodnoty v projevu vyzdvihl i předseda Soudního dvora Evropské unie Koen Lenaerts, který do České republiky zavítal společně s devíti svými kolegy. Koen Lenaerts mimo jiné zmínil, že spolupráce s českými soudy, a to nejen těmi vrcholnými, je na velmi dobré úrovni. České soudy jsou podle jeho slov pevnou součástí evropského mezisoudního dialogu, jehož prostřednictvím se podílejí na řešení právních otázek dopadajících na všechny členské státy Evropské unie. České soudy podaly v letech 2019 až 2023 celkem 47 předběžných otázek.

Druhou částí programu byl kulatý stůl, ke kterému zasedli soudce Ústavního soudu Zdeněk Kühn, soudce Nejvyššího soudu Pavel Simon, soudce Nejvyššího správního soudu Michal Bobek a soudkyně Soudního dvora Evropské unie

Sacha Prechal. Role moderátora se ujal Martin Smolek, vládní zmocněnec pro zastupování České republiky před Soudním dvorem. Ústředním tématem kulatého stolu byla evropská základní práva a hodnoty v rozhodování vnitrostátních soudů a vnitrostátní základní práva a hodnoty v rozhodování Soudního dvora Evropské unie. Řečníci debatovali o vztahu národní identity a unijních hodnot, o jejich průniku a o případech možných střetů, ale i obecněji o možnostech a omezeních prosazování hodnot soudními orgány.

Závěrečná slova přednesli místopředseda Ústavního soudu Vojtěch Šimíček, místopředsedkyně Nejvyššího správního soudu Barbara Pořízková, místopředseda Nejvyššího soudu Petr Šuk a soudce Soudního dvora Evropské unie Eugene Regan. Společně vyjádřili přesvědčení, že proběhlé kolokvium přispěje k dalšímu rozvoji vzájemné spolupráce.

NÁVŠTĚVY VELVYSLANCŮ

Stalo se již tradicí, že vedoucí zahraničních misí, především těch, které v České republice reprezentují země blízké a partnerské, se v rámci svého působení setkávají s představiteli nejvyšších soudních orgánů, Ústavní soud nevyjímaje. Předseda Ústavního soudu proto i letos přivítal v sídle Ústavního soudu několik hlav diplomatických misí, mezi nimi byli velvyslanec Spolkové republiky Německo Andreas Künne, velvyslankyně Republiky Kosovo Albesjana Iberhysaj Kapitaj a velvyslanec Irska v České republice Alan Gibbons.

ÚSTAVNÍ SOUD ČESKÉ REPUBLIKY A KONFERENCE EVROPSKÝCH ÚSTAVNÍCH SOUDŮ

Konference evropských ústavních soudů je mezinárodní platformou justiční spolupráce, která sdružuje evropské ústavní soudy a klade si za cíl rozvoj sdílených hodnot demokracie, právního státu a ochrany základních práv. Každé tři roky pořádá předsedající ústavní soud celoevropský kongres, na němž se projednávají základní doktrinární a koncepční otázky.

Termín v pořadí již XIX. kongresu Konference evropských ústavních soudů připadl právě na rok 2024, konkrétně na závěr předposledního květnového týdne. Jednalo se o poslední akci konanou za předsednictví Ústavního soudu Republiky Moldavsko, který úlohu předsedajícího převzal v roce 2021 od Ústavního soudu České republiky.

Když tehdy předal Ústavní soud České republiky předsednictví v Konferenci evropských ústavních soudů svému moldavskému protějšku, bylo to na vrcholu pandemie covid-19 a pouhý rok před ruskou invazí na Ukrajinu. Obě události postavily evropské ústavní soudnictví před nové

výzvy a vyvolaly potřebu reflexe dosavadních přístupů k právnímu a hodnotovému rámci v celoevropském měřítku. První možností, jak v plném měřítku tyto změny analyzovat, bylo shromáždění téměř čtyř desítek vrcholných evropských soudů v moldavském Kišiněvu.

XIX. kongres Konference evropských ústavních soudů se z výše uvedených důvodů věnoval otázkám prolínání národních a nadnárodních normativních systémů, vztahu práva a politiky, ale také ochraně ústavnosti v krizových situacích. Jedním z hlavních řečníků byl předseda Ústavního soudu České republiky Josef Baxa, který ve svém vystoupení promluvil o problematice rozhodování citlivých a eticky dosud neukotvených společenských otázek. Upozornil rovněž, že se ústavní soudy nemohou vzdát své odpovědnosti za ochranu základních práv a hodnot jen proto, že zákonodárce některé společenské otázky opomněl upravit.

Účastníci XIX. kongresu se hladce shodli na potřebě dalšího pokračování mezinárodní justiční spolupráce na vrcholné úrovni, propojení rozhodovací činnosti ústavních soudů s rozhodovací činností Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva a – co je nejdůležitější – shodli se také na důsledné ochraně těch ústavních a demokratických hodnot, které jsou evropským zemím společné.

V rámci kongresu se konala také dvojice jednání Kruhu předsedů, tj. rozhodovacího a exekutivního orgánu Konference evropských ústavních soudů. Jedním z důležitých bodů zařazených na agendu vrcholného jednání byla

volba nového předsednického soudu, který mezinárodní platformu povede v letech 2024–2027. Z hlasování vyšel vítězně Ústavní soud Albánie.

Kruh předsedů rozhodoval i o dalších významných otázkách, z nichž jedna se prominentně týkala Ústavního soudu České republiky. Projednával se totiž návrh na vytvoření Stálé kanceláře Konference evropských ústavních soudů, která by vedla evidenci přijatých rozhodnutí na všech dosavadních kongresech a jednáních Kruhu předsedů, spravovala webové stránky platformy a obecně sloužila jako její institucionální paměť. Tento návrh byl přijat, přičemž do funkce Stálé kanceláře byl zvolen Ústavní soud České republiky. Tato skutečnost svědčí o vysoké mezinárodní prestiži Ústavního soudu České republiky i o důvěře, kterou do něj vkládají jeho zahraniční protějšky.

Jednání Sítě vrcholných soudů ve Štrasburku

BENÁTSKÁ KOMISE

Benátská komise, oficiálně Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva, je poradním orgánem Rady Evropy v záležitostech s ústavněprávním rozměrem. Neoficiální pojmenování instituce odkazuje k dějišti jejích pravidelných schůzí v italských Benátkách. Hlavním posláním Benátské komise je poskytovat právní poradenství členským státům a pomáhat zemím, které chtějí uvést své právní a institucionální struktury v soulad s evropskými standardy v oblasti demokracie, lidských práv a právního státu. V současnosti je v ní reprezentováno 61 států, z nichž 46 tvoří členskou základnu Rady Evropy.

Od počátku roku 2022 zastává soudce Ústavního soudu Tomáš Langášek úlohu zastupujícího člena Benátské komise. Navazuje tímto na své předchůdkyně – místopředsdkyni Ústavního soudu Elišku Wagnerovou a soudkyni Ústavního soudu Kateřinu Šimáčkovou, které v Benátské komisi působiley v letech 2002–2010, resp. 2010–2021.

Soudce Tomáš Langášek se v roce 2024 zúčastnil dvou plenárních zasedání Benátské komise, která se konají přímo v Benátkách; podílel se jako zpravodaj na zpracování komparativní studie Benátské komise k bikameralismu a stanoviska ke kyrgyzskému návrhu zákona o normativních právních aktech. Byl také členem delegace Benátské komise v rámci pracovní cesty do Polska, jež proběhla ve druhém zářijovém týdnu. Jejím výsledkem bylo stanovisko Benátské komise k polskému návrhu zákona o organizaci prokuratury. Podílel se také na zpracování tzv. amicus curiae brief Benátské komise pro Evropský soud pro lidská práva ve věci *Staderini proti Itálii*. V listopadu Benátskou komisi zastupoval na semináři pro běloruské právníky v CEELI institutu v Praze, na němž představil její aktivity na poli prosazování vlády práva (právního státu).

ÚSTAVNÍ SOUD V MEZINÁRODNÍCH JUSTIČNÍCH SÍTÍCH

Ústavní soud je dlouhodobě součástí mezinárodních sítí soudní spolupráce. Soudy, které jsou do justičních sítí zapojeny, mají možnost dotazovat se partnerských soudů jiných zemí na odborné otázky k dílčím právním oblastem či vzájemně sdílet analyticko-právní poznatky ze soudní praxe.

V roce 2024 obdržel Ústavní soud prostřednictvím svého analytického odboru 30 otázek. Zpracoval tedy 30 odpovědí, z toho 18 k dotazům z Benátského fóra, 8 v rámci Sítě vrcholných soudů (SCN) a 4 odpovědi formuloval pro Soudní síť Evropské unie (JNEU). Ústavní soud na uvedených fórech položil celkem 7 dotazů.

SÍŤ VRCHOLNÝCH SOUDŮ (SUPERIOR COURTS NETWORK, SCN)

Síť vrcholných soudů byla založena Evropským soudem pro lidská práva v roce 2015. V současnosti sdružuje 110 vrcholných soudů ze 45 států a 3 pozorovatelské soudy. Cílem platformy je vytvořit praktický a užitečný prostředek pro výměnu relevantních informací o judikatuře vztahující se k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, o jejím naplňování a souvisejících tématech.

V červnu roku 2024 se vedoucí analytického odboru Ústavního soudu Monika Hanych účastnila jednání této soudní sítě, jež se konalo v sídle Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Diskuse se tentokrát týkala například výzev spojených se soudními spory v oblasti klimatických změn. V pracovních skupinách debatovali účastníci také o výzvách komunikační strategie soudních institucí.

Monika Hanych schůzi jedné z pracovních skupin přímo řídila a výstupy z jednání potom na fóru přednesla.

BENÁTSKÁ KOMISE – BENÁTSKÉ FÓRUM

Součástí již výše představené Benátské komise je i Benátské fórum. Díky němu může ústavní soud či na roveň postavený soud kteréhokoliv členského státu (případně státu se zvláštním statutem spolupráce) adresovat svým protějškům dotaz na zahraniční právní úpravu či rozhodovací praxi národních soudů v konkrétní právní oblasti.

Ústavní soud je v rámci Benátského fóra velice aktivní. V listopadu uplynulého roku se analytičky Tereza Ordeltová a Tereza Franková zúčastnily 21. zasedání Společné rady pro ústavní soudnictví (Joint Council on Constitutional Justice, JCCJ) Benátské komise v Jerevanu. V závěru zasedání obdržel Ústavní soud symbolické ocenění, neboť se prostřednictvím svého analytického odboru stal nejaktivnějším členem Benátského fóra, jelikož v rozhodném období reagoval na nejvíce žádosti zahraničních soudů o spolupráci.

SOUDNÍ SÍŤ EVROPSKÉ UNIE (JUDICIAL NETWORK OF THE EUROPEAN UNION, JNEU)

Soudní síť Evropské unie vznikla v roce 2017 s cílem posílit justiční spolupráci napříč svou členskou základnou. Vytváří platformu pro efektivní sdílení informací a dokumentů, které jsou klíčové pro jednotné uplatňování unijního práva nebo přispívají k prohlubování komparativního

21. zasedání Společné rady pro ústavní soudnictví v Jerevanu

práva. V současnosti v síti působí také tři tematické skupiny zaměřené na právní terminologii, technologické inovace a právní výzkum.

V listopadu 2024 se konalo výroční zasedání korespondentů jednotlivých členských soudů. Diskutovaná témata zahrnovala změny v řízení o předběžné otázce, digitalizaci a využívání umělé inteligence v justici. Ani zde zástupkyně Ústavního soudu nechyběla. Zasedání se zúčastnila analytička Viktória Alžbeta Sutórisová, která reprezentuje Ústavní soud také v pracovní skupině pro právní výzkum.

Výroční zasedání korespondentů Soudní sítě Evropské unie v Bruselu

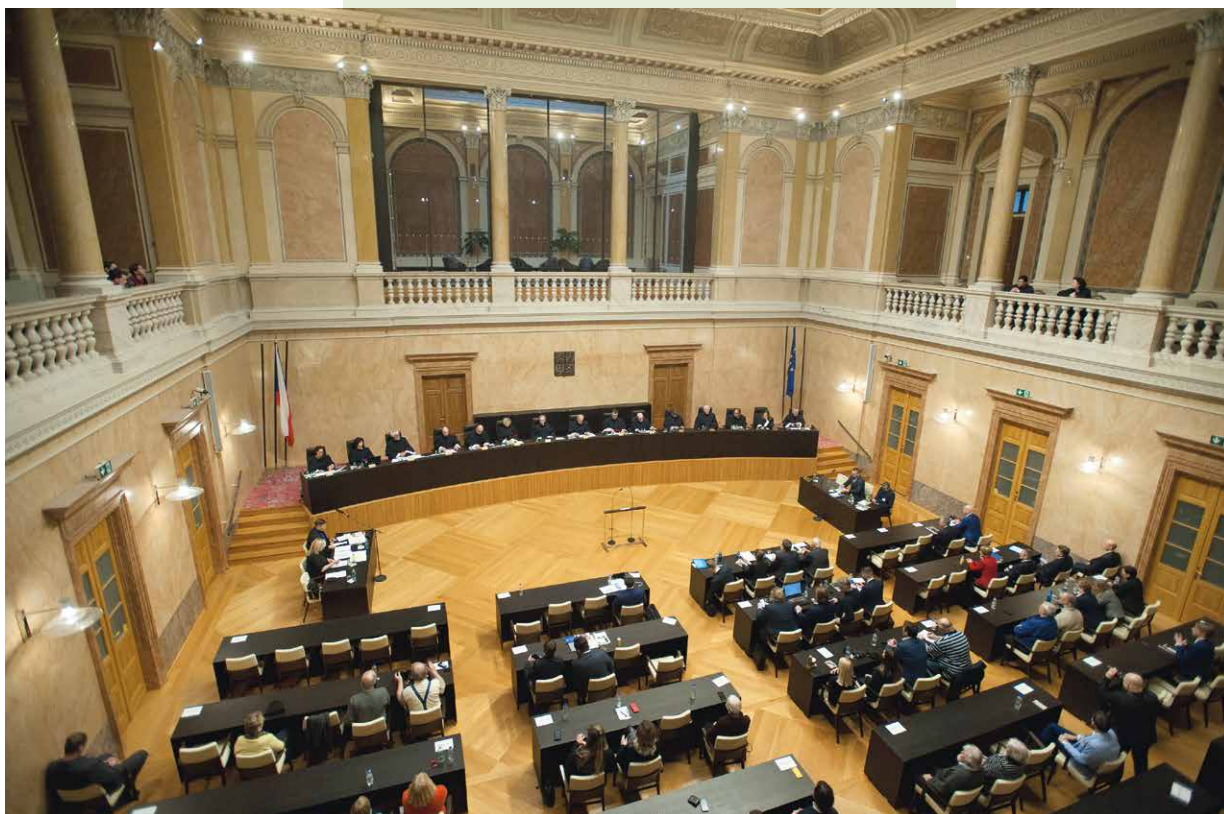
07

ČTVERO ROČNÍCH OBDOBÍ

LEDNOVÉ VEŘEJNÉ ÚSTNÍ JEDNÁNÍ

10. 1. 2024

Dne 10. ledna se konalo veřejné ústní jednání ve věci sp. zn. Pl. ÚS 30/23 (valorizace důchodů). Rozhodnutí bylo vyhlášeno dne 17. ledna 2024

NOC PRÁVA

6. 3. 2024

Počátkem března se Ústavní soud opět zapojil do festivalu Noc práva. Již pátý ročník nabídl široké veřejnosti bohatý program, který, třebaže je primárně provázán s právním prostředím, pokrýval mimo jiné oblasti architektury, historie, filmu či divadla. Program festivalu na Ústavním soudu byl zahájen přednáškou, během níž vedoucí odboru vnějších vztahů a protokolu Pavel Dvořák posluchače pomyslně provedl budovou, která byla vystavěna v sedmdesátých letech 19. století pro potřeby Moravského zemského sněmu a která je již více než třicet let sídlem Ústavního soudu. Další část programu pak byla věnována debatě, během níž se soudci Ústavního soudu i přítomní návštěvníci zamýšleli nad otázkou, proč není Ústavní soud třetí komorou Parlamentu a proč se to o něm říká. Pozvání k účasti na debatě přijali místopředseda Ústavního soudu Vojtěch Šimíček, soudce Ústavního soudu Jan Wintr a soudkyně Ústavního soudu Daniela Zemanová. Diskusi moderoval generální sekretář Ústavního soudu Vlastimil Göttinger.

KONFERENCE VRCHOLNÉ SOUDY A MÉDIA

4. 4. 2024

Dne 4. dubna uspořádal Ústavní soud v prostorách svého sídla kulatý stůl nazvaný „Vrcholné soudy a média“. K pomyslnému stolu zasedli právě zástupci vrcholných soudů a zástupci sdělovacích prostředků. Hlavním smyslem odborného setkání bylo vytvořit prostor pro výměnu poznatků a zkušeností, pro sdílení dobré praxe a pro vzájemné pochopení potřeb soudního a novinářského prostředí. Ústavní soud, Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud jsou vrcholnými soudními institucemi České republiky.

Způsob a formy rozhodování je do určité míry odlišují od ostatních soudů. Vzhledem ke složitosti projednávaných kauz může být obtížné vystihnout systém jejich práce i podstatu jejich rozhodnutí. Řečníci i odborné publikum, do jehož řad byli přizváni také akademici a jiní profesionálové z oboru, tak kupříkladu diskutovali, jak by měly vrcholné soudy a média vzájemně komunikovat, aby výsledkem bylo náležitě přesné, ale přitom pochopitelné sdělení určené veřejnosti.

Rozprava se rovněž zaměřila na otázku, jak lze skloubit požadavky na stručnost, srozumitelnost a současně přesnost vyjádření a jakým způsobem lze, s ohledem na specifika mediálního prostředí, vystihovat podstatu soudních rozhodnutí. Motivem celého setkání bylo vědomí toho, že kvalitní mediální komunikace soudů směrem k veřejnosti, kterou média zprostředkovávají, je pro důvěru a důvěryhodnost justice v moderních společnostech klíčová.

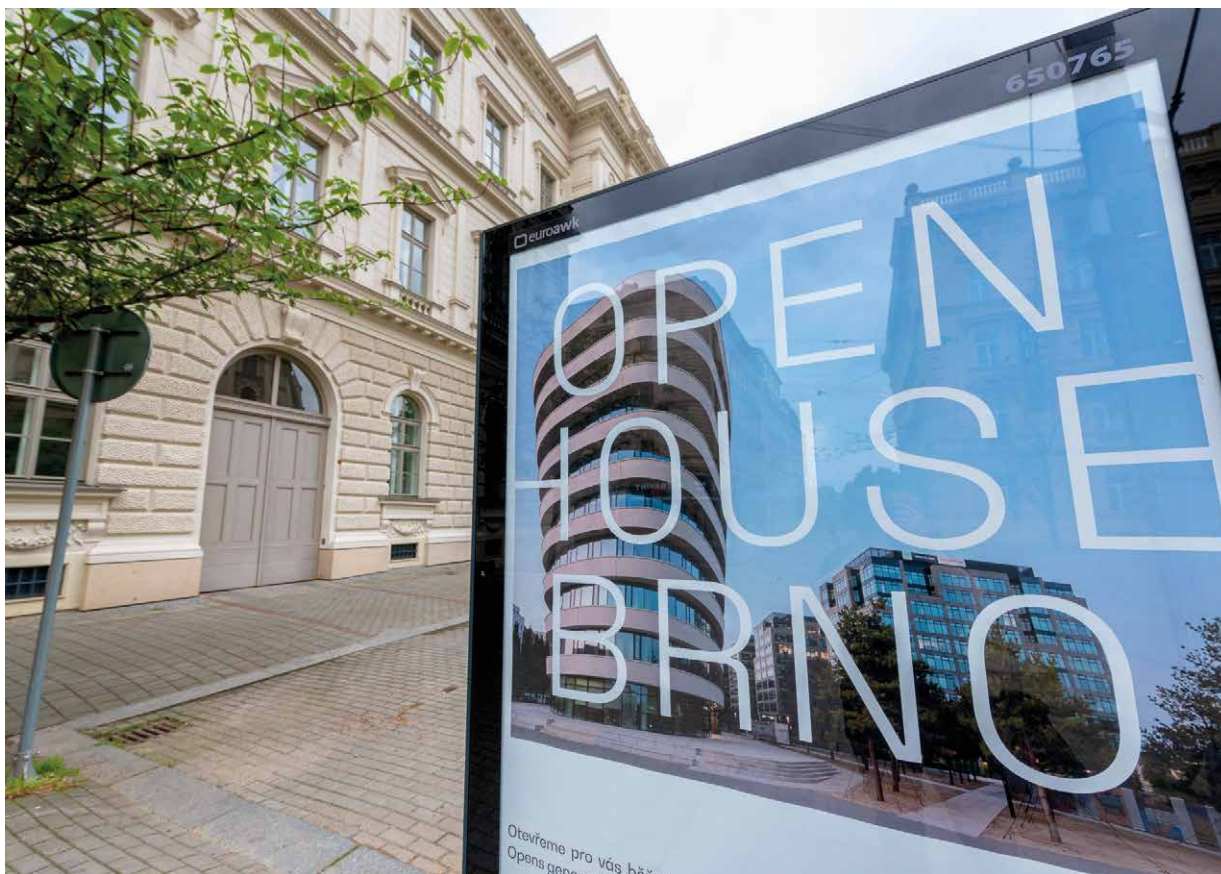

MjUNI MOOT COURT

18. 5. 2024

V květnu byl na půdě Ústavního soudu pořádán simulovaný soudní proces, tentokrát v rámci projektu Juniorská univerzita (MjUNI). MjUNI spadá do programu celoživotního vzdělávání pod záštitou Masarykovy univerzity a je určena žákům a studentům od 9 do 18 let.

BRNO OPEN HOUSE

18.-19. 5. 2024

O víkendu 18. a 19. května měla veřejnost další možnost nahlédnout do sídla Ústavního soudu. Stalo se tak v rámci festivalu architektury Open House Brno, jehož prostřednictvím byla návštěvníkům zpřístupněna k prohlídce více než stovka brněnských budov. S ohledem na veliký zájem o návštěvu budovy v předchozích letech zvýšil pro tento rok Ústavní soud kapacitu míst téměř trojnásobně.

Odehrálo se hned osm prohlídek, které vedli přímo zaměstnanci Ústavního soudu. Na dvě stě návštěvníků se tak mohlo podívat do sněmovního sálu, který dnes slouží k vyhlášení plenárních nálezů Ústavního soudu a ke konání veřejných ústních jednání. Nahlédli také do Velké rady, kterou původně využíval k poradám Zemský výbor a kde se dnes konají například bilaterální jednání Ústavního soudu s jeho zahraničními protějšky.

Součástí prohlídkového okruhu byly dále jednací místnosti, v nichž jsou vyhlášovány senátní nálezy, západní galerie sněmovny, která je po svém zrenovování od sněmovního

sálu funkčně oddělena, prostorově a opticky ale zůstává její součástí, anebo kočárový vjezd, jímž do budovy v roce 1996 vstoupila britská panovnice Alžběta II. Ústavní soud se do festivalu Open House Brno zapojuje pravidelně. Činí tak s cílem umožnit zájemcům nahlédnout do útrob mimořádně zajímavé stavby a ve snaze přiblížit široké veřejnosti svoji činnost a své poslání soudního orgánu ochrany ústavnosti.

LISTOPADOVÉ VEŘEJNÉ ÚSTNÍ JEDNÁNÍ

6. 11. 2024

Dne 6. listopadu se konalo veřejné ústní jednání ve věci sp. zn. Pl. ÚS 41/23 (novela zpřisňující zejména pravidla pro vlastnictví médií u politiků a přijímání dotací u členů vlády a jejich obchodních společností, tzv. lex Babiš II). Nález, kterým bylo o věci rozhodnuto, byl vyhlášen dne 4. prosince 2024.

VZDĚLÁVACÍ PROHLÍDKY V SÍDLE ÚSTAVNÍHO SOUDU

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

ÚSTAVNÍ
SOUD

08

VZTAH K MÉDIÍM A POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ

VZTAH K MÉDIÍM

Ústavní soud a jeho rozhodovací činnost jsou přirozeně předmětem mediálního zájmu. Rok 2024 nebyl v tomto ohledu výjimkou. Vedle vyhlášených nálezů a dalších rozhodnutí Ústavního soudu pokrývaly sdělovací prostředky hlavně veřejná ústní jednání a pokračující obměnu soudcovského sboru. Systematicky a pravidelně se tématy souvisejícími s Ústavním soudem zabývají především veřejnoprávní média, konkrétně Česká tisková kancelář (dále jen „ČTK“), Česká televize (dále jen „ČT“) a Český rozhlas (dále též jen „ČRo“).

Národní tisková agentura ČTK se Ústavnímu soudu a jeho rozhodovací činnosti věnovala v roce 2024 přibližně v 750 zprávách a dalších materiálech, což je zhruba o čtvrtinu méně než v roce předchozím, během kterého poutala zvýšenou pozornost zahájená personální obměna soudců (včetně jmenování soudních funkcionářů). V roce 2024 byla velmi významnými tématy dvě veřejná ústní jednání pléna, jejichž četnost nebyla v posledním desetiletí vysoká. Šlo o jednání ve věci týkající se úpravy valorizace penzí a tzv. lex Babiš II.

Zpráv s nejvyšší prioritou (tzv. fleší), které se týkaly Ústavního soudu, vydala ČTK s přibližně 40. Tyto zprávy se zaměřovaly např. na téma pokračující obměny soudcovského sboru nebo na některé nálezy s výraznějším právním či společenským dopadem. Šlo třeba o rozhodnutí, podle kterého už nebude chirurgický zákrok (operace) podmínkou pro úřední změnu pohlaví, nebo o judikát k problematice porodních asistentek u domácích porodů. Pokud jde o trestní věci v agendě Ústavního soudu, věnovala ČTK pozornost kupříkladu nálezu souvisejícímu s kauzou exposlance Dominika Feriho. Nejvyšší zpravodajskou prioritu mělo také rozhodování o stížnosti koalice Stačilo! ohledně krajských voleb v Libereckém kraji.

Také ČT se ve svém zpravodajství pravidelně zaměřuje na oblast spravedlnosti a soustavně sleduje judikaturu Ústavního soudu a obecně dění na poli ústavního soudnictví. Brněnská redakce ČT připravila v roce 2024 pro ČT24 celkem 14 speciálů týkajících se rozhodnutí Ústavního soudu. Hned na počátku roku se šestice z nich zaměřila na návrh zrušení úprav ve valorizaci penzí. Veřejnému ústnímu jednání ke zmíněnému návrhu věnovala ČT více než hodinu svého denního vysílání a také úvodní reportáž hlavní zpravodajské relace Události. Tehdejší místopředseda Ústavního soudu Vojtěch Šimíček, jenž byl v uvedené věci soudcem zpravodajem, byl nadto hostem diskuzního pořadu Interview ČT24.

V dubnu byly dva speciály věnovány rozhodnutí k hygienickým limitům hluku ze silnic a železnic. Kontinuálně ČT sledovala debaty o nových soudcích a soudkyních Ústavního soudu. V brněnské redakci zpravodajství ČT vzniklo i několik dalších reportáží pro celostátní Události nebo Události v regionech. Reportáže se například věnovaly nálezu, podle něhož už nebude operace nutnou podmínkou pro úřední změnu pohlaví, nebo nálezu, který se týkal domácích porodů.

Napříč stanicemi Českého rozhlasu se téma ústavního soudnictví v roce 2024 objevilo přibližně v 1 200 příspěvcích (celkový počet bez ohledu na množství repríz a stanic). Nejčastěji to bylo na zpravodajské stanici Radiožurnál, na stanici mluveného slova Český rozhlas Plus a tradičně také na Dvojce a na Českém rozhlasu Brno. Oproti předchozímu roku došlo k mírnému poklesu počtu příspěvků. Tato skutečnost je dána určitou specifičností roku 2023, během něhož došlo k rozsáhlým personálním změnám v soudcovském sboru Ústavního soudu i ve funkcích jeho předsedy a místopředsedů. K dominantním tématům roku 2024 patřily například platy v justici, valorizace důchodů, pokračující obměna soudců Ústavního soudu a návrhy parlamentní opozice k přezkumu ústavnosti zákonů podané Ústavnímu soudu. Předseda Ústavního soudu Josef Baxa loni vystoupil v osmdesáti příspěvcích Českého rozhlasu. Ve vysílání se ovšem v různém rozsahu objevila většina soudců Ústavního soudu. Pravidelně se téma ústavního soudnictví objevovalo také na zpravodajském webu iRozhlas.cz.

K mediálně atraktivním rozhodnutím a k rozhodnutím s výraznějším právním či společenským přesahem publikuje Ústavní soud tiskové zprávy. Činí tak ve snaze přispět k co nejpřesnější reprodukci své rozhodovací činnosti ze strany médií. Tiskové zprávy zveřejňované na webových stránkách soudu v rubrice Aktuálně (dostupné z <https://www.usoud.cz/aktualne/>) ovšem nejsou cíleny výhradně

na novinářskou obec. Značný význam mají i pro odbornou a laickou veřejnost, pro kterou představují efektivní způsob, jak se snadněji a včas seznámit s podstatou vyhlášeného nálezu či dalších rozhodnutí Ústavního soudu. Kromě vlastního rozhodování informuje Ústavní soud sdělovací prostředky a veřejnost také o dalších zajímavých aspektech své činnosti, např. o zahraničních pracovních cestách soudců či o významných návštěvách. V roce 2024 bylo publikováno celkem 100 tiskových zpráv v češtině a 27 tiskových zpráv v angličtině. Na webových stránkách Ústavního soudu bylo zaznamenáno celkem 174 366 návštěv ze strany 50 302 uživatelů. Největší zájem byl namířen právě na rubriku Aktuálně, na níž bylo zaznamenáno 141 287 návštěv.

Ústavní soud si již v roce 2014 jako vůbec první soud v České republice založil svoje oficiální profily na sociálních sítích Facebook (dostupný z <https://www.facebook.com/ustavni-soud>) a Twitter, dnes již X (dostupný z https://twitter.com/usoud_official). Cílem tohoto počínu je především okamžité zpřístupnění informací o rozhodovací činnosti Ústavního soudu uživatelům sociálních sítí, jejichž počet stále roste. Většinu zájemců o informace zveřejněné na profilech Ústavního soudu tvoří odborná veřejnost, tedy studenti právnických fakult a gymnázií, advokáti a soudci, další právní profesionálové a zástupci médií. Mezi sledující ovšem patří i laická veřejnost, která se nespokojuje pouze s informacemi zprostředkovanými masovými sdělovacími prostředky. Oficiální profily jsou aktualizovány téměř na denní bázi a sleduje je velké množství uživatelů. K poslednímu dni roku 2024 sledovalo dění na Ústavním soudu prostřednictvím sociální sítě Facebook zhruba 10 900 uživatelů, což je přibližně

o 500 více než na konci minulého roku. Ústavní soud zveřejnil za rok 2024 celkem 166 příspěvků. Celkový dosah facebookové stránky Ústavního soudu byl za uplynulý rok více než 220 000 uživatelů, což je o necelých 100 000 více než za rok předchozí. Počet interakcí (reakcí, komentářů, sdílení, uložení) přesáhl 10 800 000, tedy více než dvakrát tolik jako za rok 2023. Nejvíce zobrazovaným příspěvkem bylo avízo k vyhlášení nálezu ohledně úpravy valorizace důchodů. Tento příspěvek ze 17. ledna vidělo přes 37 000 uživatelů, byl 395krát sdílen a získal 97 reakcí a 85 komentářů. Úprava valorizace penzí před Ústavním soudem obstála. Samotný příspěvek věnovaný tomuto nálezu vidělo necelých 9 000 uživatelů, byl 50krát sdílen a získal 186 reakcí a dokonce 236 komentářů. Profil Ústavního soudu na sociální síti X sledovalo na konci roku 2024 přes 16 000 uživatelů (zhruba o 1 000 více než předchozí rok). Během předešlého roku zveřejnil Ústavní soud na síti X celkem 166 stručných zpráv. Nejvyššího počtu zobrazení dosáhl taktéž příspěvek týkající se úpravy valorizace penzí (51 460 zobrazení, 603 reakcí, 239 komentářů, 78 sdílení). Velmi zobrazovaným byl také příspěvek, jenž informoval o skutečnosti, že chirurgický zákrok včetně sterilizace jako podmínka úřední změny pohlaví před Ústavním soudem neobstál (88 082 zobrazení, 260 reakcí, 41 komentářů, 61 sdílení).

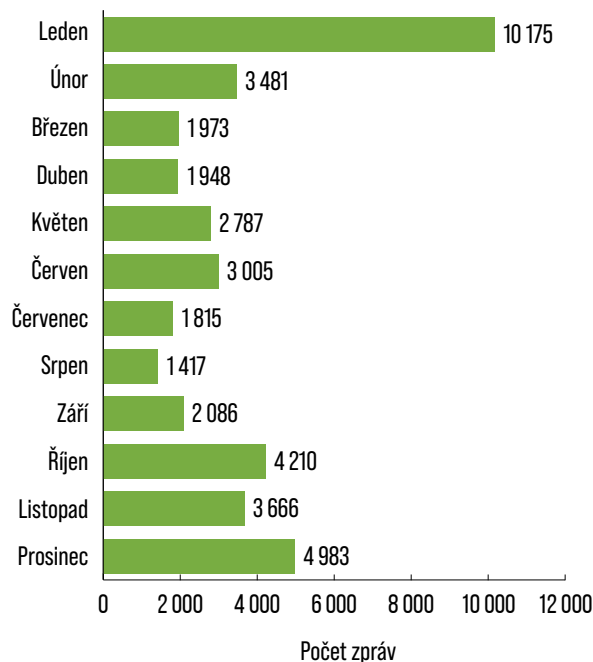
Na jaře tohoto roku Ústavní soud nově vstoupil na sociální síť Instagram (https://www.instagram.com/usoud_official/). Své působení na Instagramu zahájil příspěvkem dne 2. dubna. Profil Ústavního soudu na Instagramu získal v průběhu roku bezmála 2 000 sledujících. Ústavní soud sdílí na Instagramu příspěvky zaměřené na širší kontext

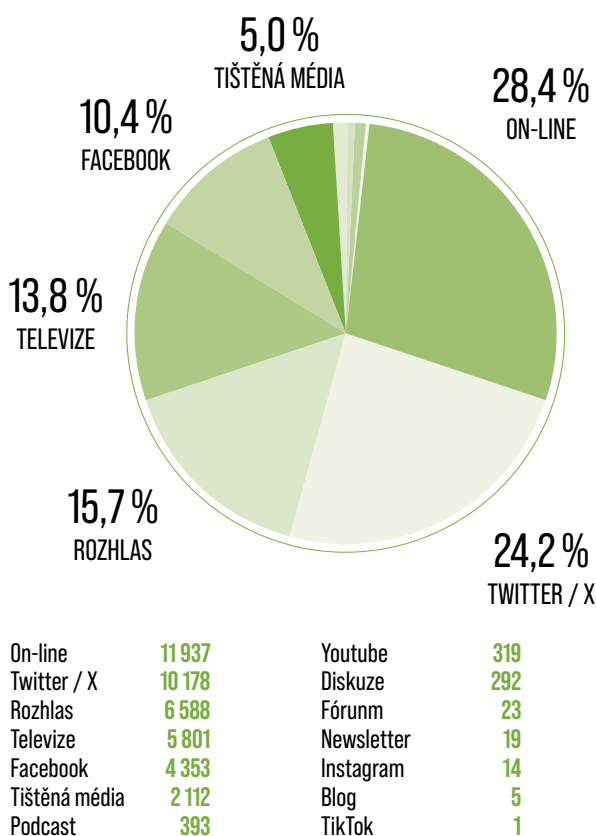
svého fungování a své činnosti, včetně relevantních historických zajímavostí nebo zajímavostí týkajících se budovy, v níž Ústavní soud sídlí. Ústavní soud na svém Instagramu za uplynulý rok zveřejnil celkem 93 příspěvků a 378 tzv. „příběhů“, v nichž odkazuje zejména na své právé vyhlášené nálezy, na přehledy jednání na další týdny (tzv. avíza) anebo sdílí fotografie z jednání a dalších událostí. Ústavní soud na Instagramu vytvořil také sérii příspěvků s názvem „Ústavníček“, v níž srozumitelně vysvětluje pojmy týkající se ústavního soudnictví.

Jedním z vůbec nejoblíbenějších příspěvků na všech sociálních sítích bylo v roce 2024 video o Ústavním soudu. Ústavní soud jej připravil s motivací přiblížit své fungování a svoji činnost atraktivnějším a srozumitelnějším způsobem. Zvláštní pozornost je ve videu věnována cestě ústavní stížnosti. Jinými slovy, video sleduje, co se s ústavní stížností děje po jejím podání a jak se o ní rozhoduje. Video je dostupné na webových stránkách Ústavního soudu, na všech sociálních sítích i na Youtube, a to v několika variantách – s českými titulky, s anglickými titulky i s titulky ve znakovém jazyce.

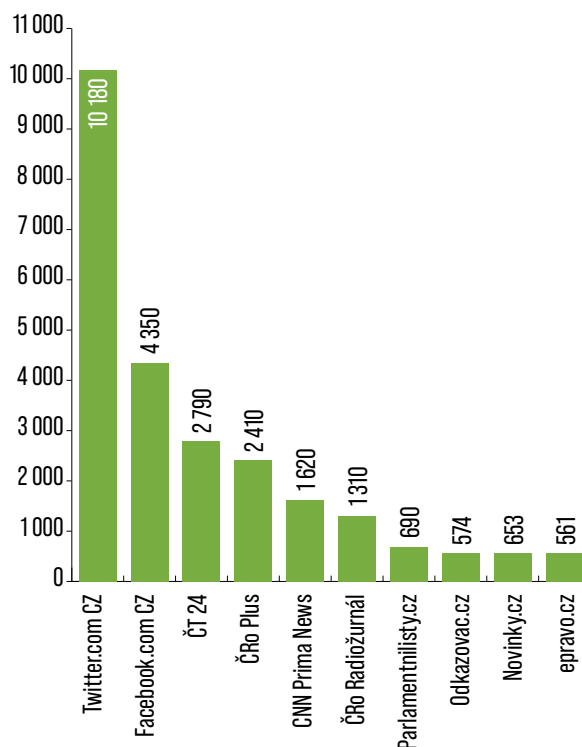
VÝVOJ POČTU ZPRÁV O ÚSTAVNÍM SOUDU V ČASE

STRUKTURA INFORMACÍ O ÚSTAVNÍM SOUDU V ROCE 2024 PODLE TYPU ZDROJE

TOP ZDROJE ZMIŇUJÍCÍ ÚSTAVNÍ SOUD V ROCE 2024

Zdroj: IMM NEWTON Media, a. s.

POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ

Ústavní soud poskytoval v roce 2024 údaje o své činnosti v rozsahu, který ukládá orgánům veřejné moci zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 106/1999 Sb.“ a v grafické části „ZSPI“).

Základní informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb. zpřístupňuje Ústavní soud několika způsoby: na svých internetových stránkách na adrese www.usoud.cz, na úřední desce ve foyer svého sídla na adrese Brno, Joštova 8, jakož i přímo prostřednictvím svých zaměstnanců. V rámci výčtu informačních zdrojů nelze pominout internetovou databázi Ústavního soudu NALUS, která obsahuje všechna rozhodnutí Ústavního soudu a přináší odborné i laické veřejnosti a médiím podrobné informace o rozhodovací činnosti Ústavního soudu.

V roce 2024 eviduje Ústavní soud celkem 143 písemných žádostí o informace podaných podle zákona č. 106/1999 Sb. Ve většině případů bylo žádosti o informace vyhověno a požadované informace byly žadatelům poskytnuty. Naprostou většinu požadovaných informací poskytl Ústavní soud v roce 2024 bezplatně. K vyměření úhrady za mimořádně rozsáhlé vyhledání informací došlo pouze ve dvou případech a obě částky ve výši 14 910 Kč a 1 400 Kč byly žadateli uhrazeny.

V souvislosti s uplatňováním práva na informace bylo v roce 2024 vydáno celkem 33 rozhodnutí o odmítnutí žádostí o informace. K rozhodnutí o odmítnutí jedné žádosti o informace může však směřovat i více zákonných výluk. Převažujícími důvody, pro které byly žádosti o informace zcela či částečně odmítány, byly případy, kdy se žadatelé domáhali „dovysvětlení“ konkrétních rozhodnutí Ústavního soudu, právních rad, návodů či výkladu právních předpisů. Na tyto okruhy informací však dopadá zákonná výluka dle § 2 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb., která byla uplatněna v 17 případech.

S odkazem na § 11 odst. 4 písm. b) zákona č. 106/1999 Sb. bylo rozhodnuto v 7 případech, neboť byly požadovány informace o rozhodovací činnosti soudu.

Rovněž v 7 případech bylo rozhodnuto o odmítnutí žádosti dle § 11b zákona č. 106/1999 Sb. v kombinaci s § 2 odst. 4 tohoto zákona, neboť Ústavní soud coby povinný subjekt požadované informace nemá k dispozici, zároveň však nemá zákonnou povinnost je mít a ani je nebude nově vytvářet.

S odkazem pouze na § 11b zákona č. 106/1999 Sb. bylo rozhodnuto o odmítnutí 5 žádostí.

Ve čtyřech případech byla důvodem pro vydání rozhodnutí o odmítnutí žádosti ochrana soukromí a osobních údajů dotčených osob za využití zákonného omezení dle § 8a odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. v kombinaci s ostatními právními předpisy.

V jednom případě bylo rozhodnuto o odmítnutí žádosti dle § 11 odst. 1 písm. g) zákona č. 106/1999 Sb., neboť žádost směřovala k poskytnutí informací, které byly vytvořeny a získány v přímé souvislosti se soudním řízením a její poskytnutí může ohrozit rovnost účastníků tohoto řízení.

Dle § 11 odst. 2 písm. a) zákona č. 106/1999 Sb. bylo rozhodnuto také v jednom případě, neboť šlo o informaci vzniklou bez použití veřejných prostředků, která byla předána osobou, již takovouto povinnost zákon neukládá, a tato osoba nesdělila, že s poskytnutím informace souhlasí.

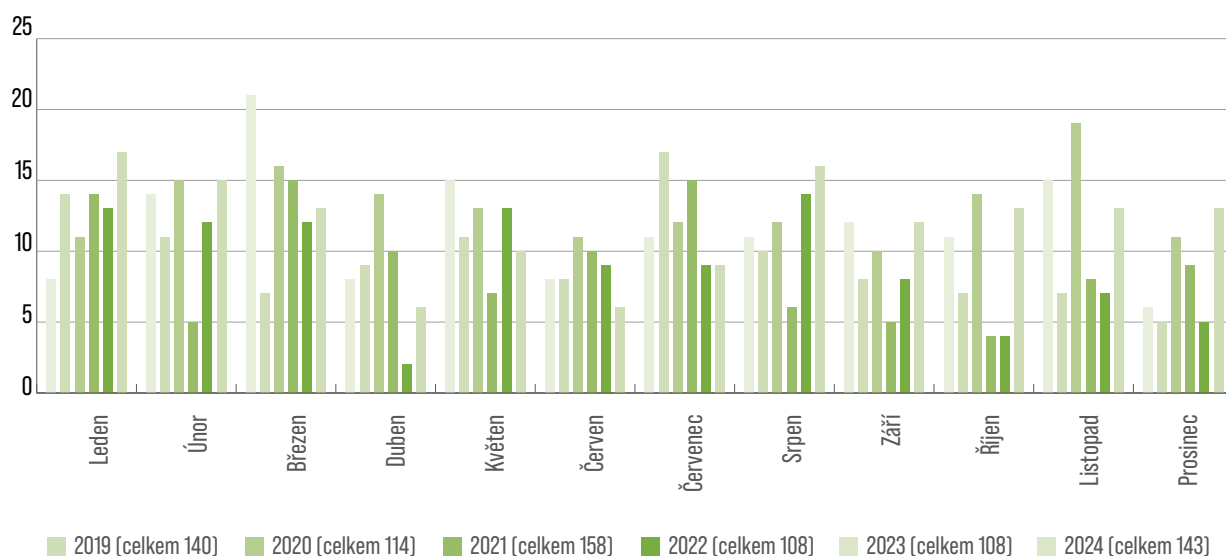
V roce 2024 bylo vydáno celkem 10 odvolání proti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti. Rovněž stížností na postup povinného subjektu při vyřizování žádosti o informace bylo podáno 10, přičemž ve 3 případech bylo stížnosti vyhověno autoremedurou a zbylých 7 bylo předáno Úřadu pro ochranu osobních údajů, který je dle § 20 odst. 5 zákona č. 106/1999 Sb. odvolacím orgánem vůči rozhodnutím Ústavního soudu v souvislosti s poskytováním informací. Postup Ústavního soudu byl ve všech případech, ve kterých bylo ke dni uzávěrky ročenky odvolacím orgánem rozhodnuto, potvrzen.

Sedm žádostí o informace bylo zcela nebo částečně odloženo, neboť se nevztahovaly k působnosti Ústavního soudu coby povinného subjektu.

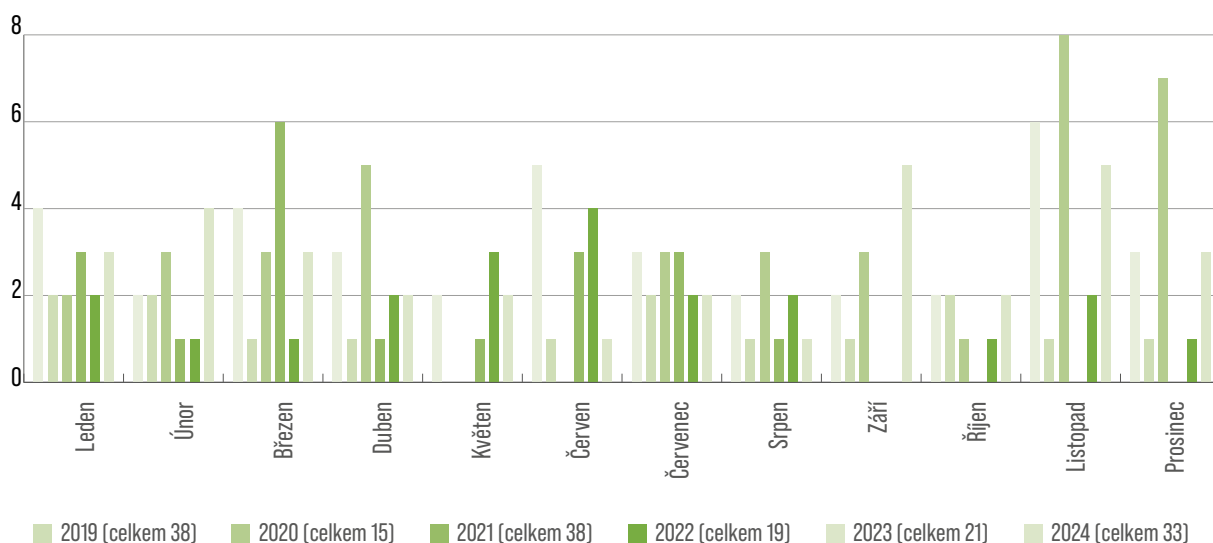
V roce 2024 nebyla poskytnuta žádná výhradní licence.

STATISTIKY ŽÁDOSTÍ O INFORMACE V ROCE 2024

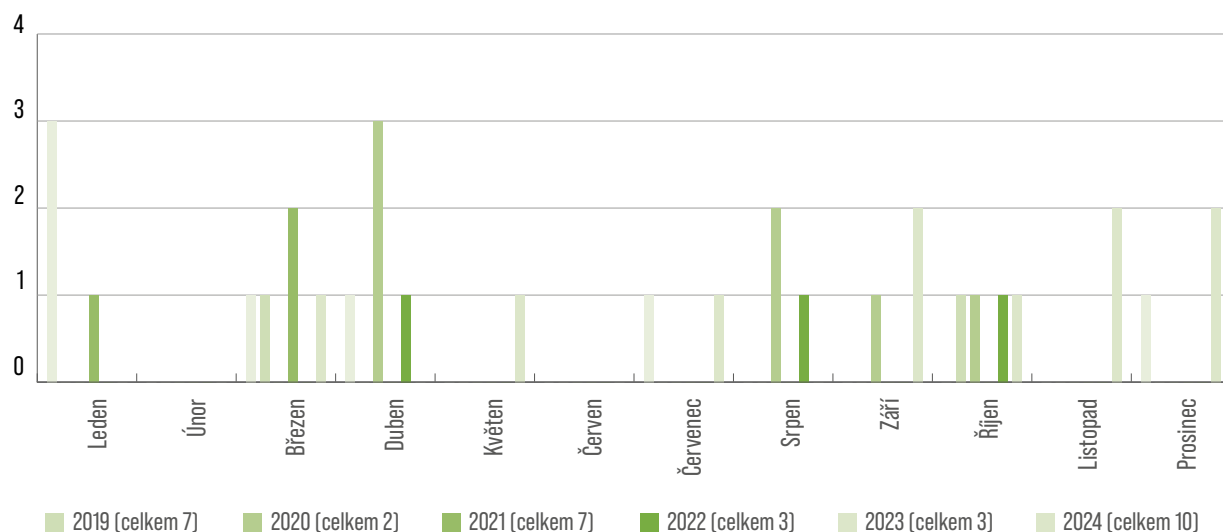
POČET PODANÝCH ŽÁDOSTÍ O INFORMACE

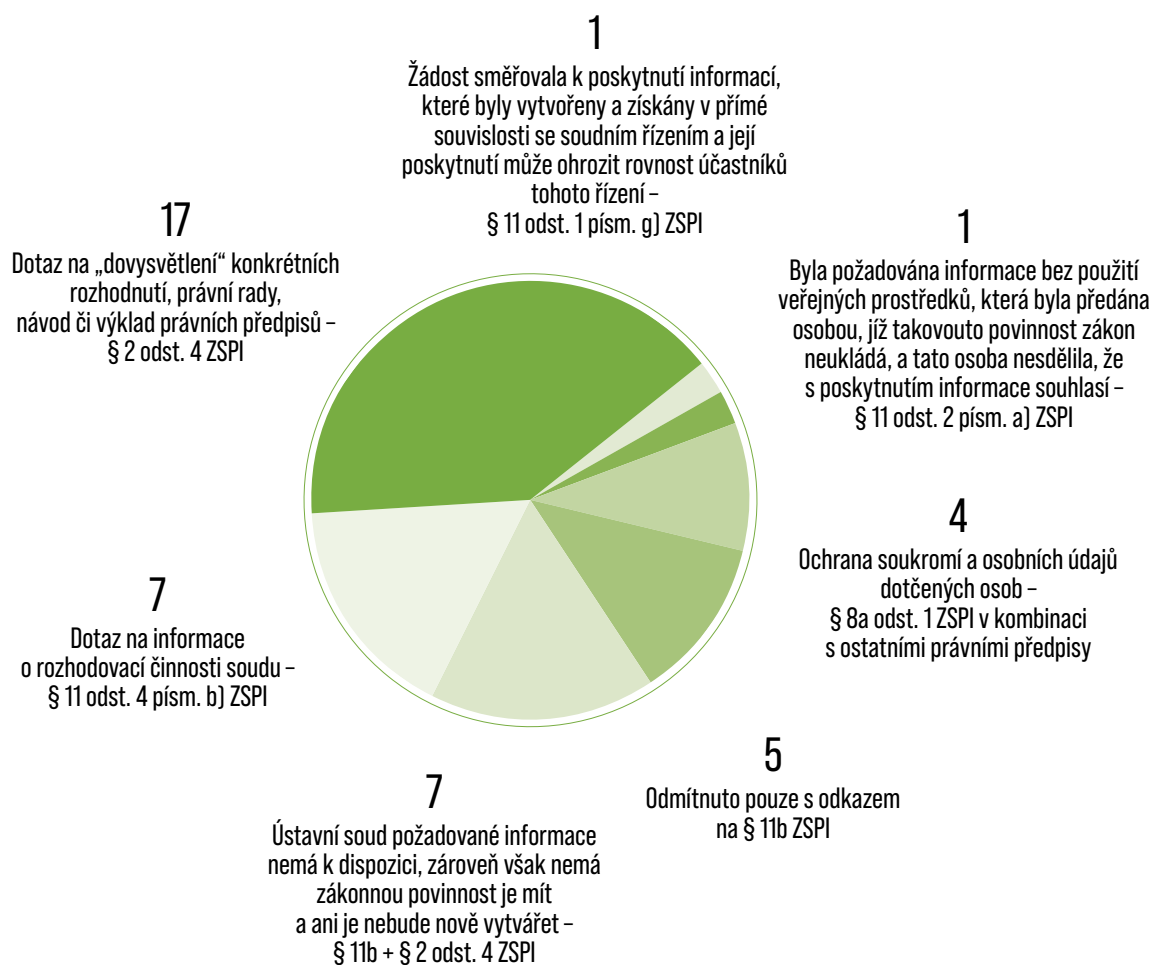
VYDANÁ ROZHODNUTÍ O ODMÍTNUTÍ ŽÁDOSTI

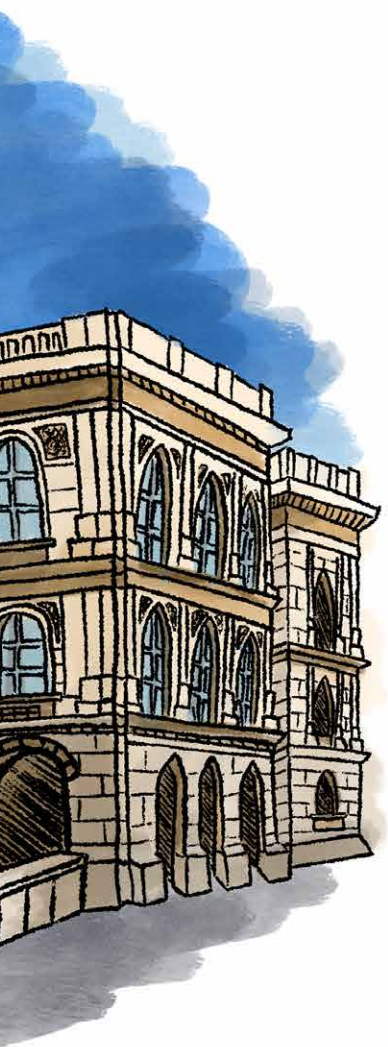
ODVOLÁNÍ PROTI ROZHODNUTÍ O ODMÍTNUTÍ ŽÁDOSTI

DŮVODY ODMÍTNUTÍ ŽÁDOSTÍ O INFORMACE 2024

Příloha

CESTA ÚSTAVNÍ STÍŽNOSTI

CESTA ÚSTAVNÍ STÍŽNOSTI

Ústavní soud není soudem v obvyklém slova smyslu. Nepatří do soustavy obecných soudů, není jejich další instancí. Jeho úkol je jiný: chránit ústavnost a lidská práva. Nepodléhá přitom jiným státním orgánům, zůstává zcela nezávislý. Jen tak může plnit své poslání.

Ústava svěřila Ústavnímu soudu několik kompetencí. Tou nejviditelnější je rozhodování o zrušení právních předpisů. Ovšem nejčastěji se Ústavní soud zabývá ochranou základních práv jednotlivců při rozhodování o jejich ústavních stížnostech.

Ústavní stížnost musí připravit advokát a musí být podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení posledního rozhodnutí. Po doručení stížnosti Ústavnímu soudu ji přebírá podatelna. Většinou z datové schránky, ale někdy také jako poštovní zásilku nebo po osobním doručení. Na podatelně dostane stížnost své evidenční číslo, je zapsána a následně postoupena soudnímu odboru.

Každý den o půlnoci seřadí počítačový systém všechny doručené ústavní stížnosti podle předem daných pravidel v souladu s rozvrhem práce rovnoměrně mezi soudce. Rozdělení probíhá bez zásahu lidské ruky, aby bylo zcela nestranné. Soudce, kterému je ústavní stížnost přidělena, se nazývá soudce zpravodaj.

Soudce zpravodaj je zodpovědný za přípravu návrhu rozhodnutí. Nejprve se s ústavní stížností seznámí, prostuduje napadená rozhodnutí a určí, jak bude v řízení dále postupovat.

Soudce není na ústavní stížnost sám. Má k dispozici malý tým právníků, kteří pracují jako jeho asistenti. Soudce se s nimi radí, zadává jim zpracování podkladů anebo přípravu některých pasáží budoucího rozhodnutí. Za návrh rozhodnutí ale odpovídá výlučně soudce.

Soudce se také může obrátit na analytický odbor a požádat jej o zpracování rešerše či analýzy k projednávanému případu. Činí tak například tehdy, když potřebuje zjistit, jak k obdobným právním otázkám přistupují zahraniční soudy.

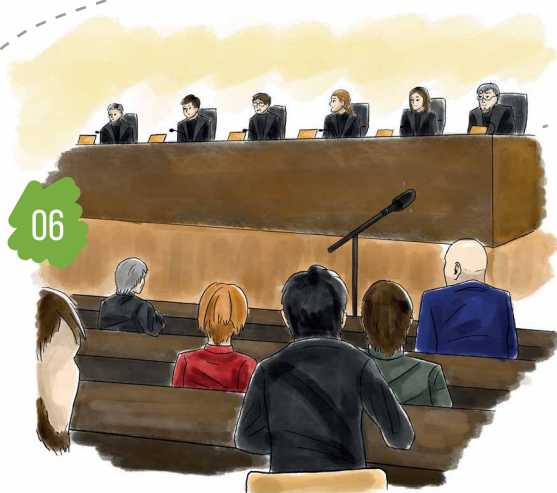

Jakmile má soudce shromážděné všechny podklady, připraví spolu se svým týmem návrh rozhodnutí. O něm se pak jedná buď v plénu, tedy mezi všemi soudci, nebo ve tříčlenném senátu.

V případě, že soudci shledají ústavní stížnost zjevně nepodstatnou, odmítnou ji. Ústavní stížnost může odmítnout také přímo soudce zpravodaj, ovšem pouze z důvodů jejích formálních nedostatků.

Pokud soudci dojdou k závěru, že je nějakou otázku třeba blíže objasnit či provést dokazování, nařídí veřejné ústní jednání. Většina podkladů je ale obvykle obsažena ve spise. Proto se ústní jednání koná jen tehdy, pokud se soud potřebuje dozvědět něco, co ze spisu nelze vyčíst.

O návrhu soudce zpravodaje se rozhoduje hlasováním.

Není-li ústavní stížnost odmítnuta, řízení končí nálezem. V takovém případě se rozhoduje o věci samé, tj. meritorně. Soud se věcně zabývá jednotlivými námitkami a posuzuje je. Nálezem může Ústavní soud stěžovateli vyhovět a napadené rozhodnutí zrušit, anebo neshledá-li zásah do základních práv a svobod, ústavní stížnost zamítnout. Nálezy Ústavního soudu se vždy vyhláší veřejně.

Vyhlásování nálezů Ústavního soudu nezřídka přitahuje pozornost médií. Pakliže jsou o to soudci sdělovacími prostředky požádáni, mohou poskytnout vyjádření, v němž rozhodnutí srozumitelně vysvětlí. K rozhodnutím s výraznějším společenským přesahem jsou vydávány tiskové zprávy, v nichž je podstata případu přehledně shrnuta.

Všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou zveřejňována v databázi NALUS. Veškeré nálezy Ústavního soudu a plénem vybraná usnesení jsou zařazeny do Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. K informování o své rozhodovací činnosti využívá Ústavní soud také vlastní webové stránky a sociální sítě.

ROČENKA ÚSTAVNÍHO SOUDU 2024

Vydal:

Ústavní soud

Joštova 8

660 83 Brno

tel. (+420) 542 162 111

Kontaktní osoba: Mgr. Pavel Dvořák, Ph.D.

e-mail: pavel.dvorak@usoud.cz

Grafická úprava a tisk: ASTRON print, s. r. o., Praha

Vydání první, 2025, elektronická

ÚSTAVNÍ
SOUD